

การปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกให้สอดคล้องกับ
ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี

โดย

พลตรี สวัสดิ์ ชนะจิตราสกุล
รองผู้อำนวยการสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ความมั่นคง
สำนักงานปฏิบัติการรักษาความมั่นคงภายในกองทัพบก

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

เรื่อง การปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ
ระยะ ๒๐ ปี
ลักษณะวิชา การทหาร
ผู้วิจัย พลตรี สวัสดิ์ ชนะจิตราสกุล หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานโยบายและแนวทางในการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การเก็บข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้มีบทบาทสำคัญ รวมทั้งการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัยเอง ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ทฤษฎีระบบ ทฤษฎีองค์กรและหลักการบริหารทรัพยากรมาใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและสรุปผล ผลการวิจัยพบว่า กองทัพบกได้มีนโยบายปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วยเพื่อให้มีโครงสร้างที่สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมและภัยความมั่นคง มีความกะทัดรัด และเหมาะสมต่อการป้องกันประเทศ และเพื่อรองรับการปฏิบัติการทางทหารที่นอกเหนือการสงครามซึ่งมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยมีแผนพัฒนากองทัพบกซึ่งเป็นแผนระยะ ๕ ปี และแผนแม่บทการปฏิรูปการบริหารจัดการและปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหมซึ่งเป็นแผนระยะ ๑๐ ปี เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินการ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากโครงสร้างกองทัพบกเป็นโครงสร้างที่ใหญ่ มีกำลังพลจำนวนมาก การปรับปรุงโครงสร้างให้กะทัดรัดในหัวที่ผ่านมาจึงทำได้อย่างจำกัด เนื่องจากเกิดผลกระทบด้านกำลังพล ทำให้การดำเนินตามนโยบายดังกล่าวขาดความต่อเนื่อง ไม่เกิดผลที่เป็นรูปธรรม ในเมื่อรัฐบาลตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ กำหนดให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศในทุกๆด้านให้เกิดความต่อเนื่อง และให้ส่วนราชการยึดถือเป็นแนวทาง กองทัพบกในฐานะที่เป็นกลไกหลักด้านความมั่นคงได้ให้ความสำคัญกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี โดยได้จัดทำยุทธศาสตร์กองทัพบกระยะ ๒๐ ปี ในลักษณะคู่ขนานไว้รองรับ ซึ่งการจัดทำยุทธศาสตร์กองทัพบกระยะ ๒๐ ปี ใช้กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์อย่างมีระบบเป็นขั้นตอน มีการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยกำลังรบเป็นกำลังรบผสมเหล่าระดับกรมให้ได้จำนวน ๒ ใน ๓ ของหน่วยกำลังรบที่มีอยู่ในปัจจุบัน หน่วยที่ไม่จัดเป็นกำลังรบผสมเหล่า ให้ไปปฏิบัติหน้าที่หน่วยประจำพื้นที่ในส่วนภูมิภาคซึ่งได้แก่มณฑลทหารบก และปรับปรุงภารกิจให้รับผิดชอบภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ทางทหาร จึงถือว่าเป็นแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี

ABSTRACT

Title The Restructuring of the Royal Thai Army Accordance with
20 - Year National Strategy

Field Military

Name Major General SawatChanajittrasakul Course NDC Class 60

The objective of this research is to study policy and prospects for restructuring of the Royal Thai Army accordance with 20-year National Strategy. This research is qualitative research, collected data from documents, in-depth interviews and participant observation by the researcher. The explanation of the phenomenon and prospects for restructuring of the Royal Thai Army accordance with 20-year National Strategy was applied by organization theories, system theories, and human resource management principal. The research concluded that the Royal Thai Army has policy on restructuring forces structure accordance with environment and security threat in order to have suitable structure to safeguard the border and perform military operations other than war. It has 5-year army development plan and 10-year restructuring and management plan of the ministry of defense as a guideline to improve its structure. However there are limitations on restructuring forces structure since the army has a complex organization such as personnel constrain. The research prospects that as the Royal Thai Government establishes 20 – year National Strategy (2018-2037) according to Thai constitution and used as guideline to promote integrity of national development, the Royal Thai Army should use this occasion to restructuring its organization. The Royal Thai Army had established its 20-year strategy (2017-2036) accordance with 20 - year National Strategy (2018-2037) and revised its combat component to combine branch brigade aims at 2 in 3 of present regiments in the year 2036. Combat units that not in this project would be downsized and move to regional component to conduct the military operations other than war mission.

คำนำ

การวิจัยเรื่อง “การปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี” จัดทำขึ้นเพื่อศึกษานโยบายและแนวทางในการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกให้มีความเหมาะสมให้สามารถปฏิบัติการกิจเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ผู้วิจัยได้อาศัยความรู้และประสบการณ์จากการปฏิบัติหน้าที่ในกรมยุทธการทหารบก ในการศึกษา โดยพบว่าจากการที่กองทัพบกมีโครงสร้างการจัดองค์กรที่ใหญ่ทำให้ส่งผลกระทบต่อ การเสริมสร้างกองทัพบกในด้านต่างๆ ถึงแม้กองทัพบกจะมีแผนแม่บทการปฏิรูปการบริหารจัดการ และปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหมในส่วนของกองทัพบกมาจนถึงปัจจุบันเป็นแผนฉบับที่ ๓ แล้วก็ตาม แต่การปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกที่ผ่านมาไม่ได้เป็นไปตามแผนแม่บทมากนัก ส่งผลให้ การพัฒนาเสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพบกในภาพรวมกระทำได้อย่างจำกัด

ทั้งนี้การจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรการป้องกัน ราชอาณาจักร ผู้วิจัยไม่ได้มีเจตนาที่จะทำวิจัยเพื่อวิพากษ์วิจารณ์องค์กรหรือหน่วยงาน งานวิจัยฉบับนี้ มุ่งที่จะนำเสนอหลักการและเหตุผล ปัญหาและอุปสรรคที่มีอยู่ในอดีตและปัจจุบันเพื่อเสนอแนะแนวทาง ในการกำหนดโครงสร้างกองทัพบกที่เหมาะสม และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ ต่อการจัดทำโครงสร้างกองทัพบกให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

พลตรี

(สวัสดิ์ ชนะจิตราสกุล)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

ผู้วิจัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ		ก
Abstract		ข
คำนำ		ค
สารบัญ		ง
สารบัญตาราง		ฉ
สารบัญแผนภาพ		ช
บทที่ ๑	บทนำ	๑
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
	ขอบเขตของการวิจัย	๒
	วิธีดำเนินการวิจัย	๒
	ข้อจำกัดของการวิจัย	๒
	ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	๒
บทที่ ๒	แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓
	ทฤษฎีระบบ	๓
	ทฤษฎีการจัดองค์กรทหารทหาร	๔
	การจัดหน่วยงานทางทหาร	๕
	ภารกิจกองทัพบก	๘
	โครงสร้างการจัด	๑๐
	สถานภาพกำลังพล	๑๔
	ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี	๑๕
	ยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม	๑๗
	ยุทธศาสตร์ทหาร กองทัพบกไทย ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)	๑๘
	ยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙	๒๑
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒๔
	กรอบแนวคิดของการวิจัย	๒๖
	สรุป	๒๗

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

บทที่ ๓	วิเคราะห์นโยบายและแนวทางการปรับปรุงโครงสร้าง กองทัพบก	๒๘
	นโยบายการปฏิรูประบบราชการ	๓๐
	นโยบายการปฏิรูปกระทรวงกลาโหมและปรับปรุงโครงสร้างกองทัพไทย	๓๐
	นโยบายและแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบก	๓๒
	วิเคราะห์นโยบายและแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกที่ผ่านมา สรุป	๓๕ ๓๖
บทที่ ๔	แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกให้สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี	๓๗
	ผลจากการศึกษานโยบายและแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบก กรอบยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง	๓๗ ๓๗
	แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบก	๓๘
	ศึกษาแนวทางการจัดทำยุทธศาสตร์กองทัพบกระยะ ๒๐ ปี	๓๘
	วิเคราะห์ยุทธศาสตร์กองทัพบกระยะ ๒๐ ปี สรุป	๔๘ ๔๙
บทที่ ๕	สรุปและข้อเสนอแนะ	๕๐
	สรุป	๕๐
	ข้อเสนอแนะ	๕๒
บรรณานุกรม		๕๔
ประวัติย่อผู้วิจัย		๕๗

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒ - ๑ อัตรากำลังพลของกองทัพบก	๑๕

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒- ๑ แสดงทฤษฎีระบบตามแนวคิดของฮีสตัน ๔	
๒ - ๒ โครงสร้างการจัดส่วนราชการกองทัพบก	๑๑
๒ - ๓ กรอบแนวคิดของการวิจัย	๒๖
๓ - ๑ โครงสร้างกองทัพบก	๒๙
๔ - ๑ การแปรสภาพเป็นกำลังรบผสมเหล่า (กรมผสม)	๔๒
๔ - ๒ ปรับภารกิจและบทบาทหน่วยในส่วนภูมิภาค	๔๖
๔ - ๓ ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์	๔๘

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ถือเป็นกรอบแนวทางสำคัญที่รัฐบาลจะใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศในทุกๆด้านให้เกิดความต่อเนื่องและมีทิศทางสอดคล้องเกื้อกูลกันในอนาคตที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายของชาติได้อย่างยั่งยืน การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติถือเป็นวาระแห่งชาติ เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๐ ซึ่งรัฐบาลและกระทรวงรวมทั้งหน่วยงานต่างๆ จะต้องให้ความสำคัญและนำไปจัดทำยุทธศาสตร์หรือแผนแม่บทของกระทรวงหรือหน่วยงานไว้รองรับต่อไป

ในส่วนของกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทยและเหล่าทัพ ก็ได้จัดทำยุทธศาสตร์ระยะ ๒๐ ปีไว้รองรับยุทธศาสตร์ชาติเช่นเดียวกันในลักษณะคู่ขนานกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ โดยกองทัพก็ได้จัดทำยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการเตรียมกำลังและการใช้กำลังในระยะ ๒๐ ปี เพื่อให้กองทัพมีทิศทางในการพัฒนากองทัพบกไปสู่จุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ทั้งเพื่อเผชิญกับภัยคุกคามทางทหารและภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆที่ไม่ใช่ทางทหาร

อย่างไรก็ตาม โครงสร้างกองทัพบกในปัจจุบัน เป็นโครงสร้างการจัดกำลังเพื่อปฏิบัติการกิจตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ ในมาตรา ๑๙ ซึ่งกำหนดให้กองทัพบก มีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพบก การป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพบกตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารบกเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ โดยได้มีการจัดหน่วยตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ และกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการกองทัพบก กองทัพไทย กระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๒ และฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๕๘ รองรับหน้าที่ดังกล่าว ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นโครงสร้างการจัดหน่วยที่ได้มีการพัฒนาการมาตามลำดับ แต่เป็นโครงสร้างที่ค่อนข้างใหญ่สำหรับรองรับภัยคุกคามรูปแบบเดิมในยุคสงครามเย็นที่มองภัยคุกคามทางทหารเป็นหลัก โครงสร้างกองทัพบกจึงอิงอยู่กับภารกิจ การป้องกันประเทศเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติขึ้นมา ซึ่งภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ทางทหารมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกให้สอดคล้องกับสถานะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ปี รวมทั้งให้มีความเหมาะสมกับสถานภาพทรัพยากรและงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดทั้งนี้เพื่อให้สามารถเสริมสร้างกองทัพบกให้มีศักยภาพและมีขีดความสามารถได้อย่างแท้จริงในอนาคตที่จะปฏิบัติการกิจได้อย่างสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพและบรรลุผลประโยชน์แห่งชาติได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์นโยบายและแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพก โดยมุ่งเน้นโครงสร้างของกองทัพกตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์กองทัพกระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙) ในพันธกิจการเตรียมกำลังกองทัพก
๒. เพื่อเสนอแนะแนวทางและรูปแบบในการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพกให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม และยุทธศาสตร์ทหารของกองบัญชาการกองทัพไทย

ขอบเขตของการวิจัย

๑. การวิจัยในครั้งนี้จะเน้นการวิจัยนโยบายและแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพกปัจจุบันและโครงสร้างกองทัพกตามยุทธศาสตร์กองทัพกระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙) โดยเฉพาะในพันธกิจการเตรียมกำลังกองทัพก ในด้านโครงสร้างการจัดหน่วย โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีระบบ และทฤษฎีการจัดองค์กร
๒. สำหรับรูปแบบในการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพกจะเสนอเฉพาะแนวความคิดในการปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วย ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ของหน่วยเหนือระยะ ๒๐ ปี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิเคราะห์นโยบายและแนวทางการจัดทำโครงสร้างกองทัพกปัจจุบันและโครงสร้างกองทัพกตามยุทธศาสตร์กองทัพกระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙) และได้ศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างในส่วนกำลังรบหลักบางระดับกับมิตรประเทศบางประเทศ ให้มีความเหมาะสมกับยุทธศาสตร์ชาติ โดยใช้การเก็บข้อมูลจากเอกสารการสัมภาษณ์ผู้ที่มีบทบาทสำคัญ รวมทั้งการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบ วิเคราะห์ตีความ และสรุปผลเป็นข้อสรุปของการวิจัยต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ได้แนวทางในการปรับปรุงการจัดทำโครงสร้างกองทัพก โดยเฉพาะในภารกิจการจัดเตรียมกำลังกองทัพก ในด้านโครงสร้างการจัด ความพร้อมรบ ความต่อเนื่องในการรบ และความทันสมัย โดยจะศึกษาเปรียบเทียบกับกองทัพกของมิตรประเทศบางประเทศเพื่อนำไปสู่โครงสร้างการจัดกองทัพกที่เหมาะสม
๒. ทำให้ได้รูปแบบในการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพกให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์กองทัพก พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙ ยุทธศาสตร์ทหารของกองบัญชาการกองทัพไทย ยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม และยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี เพื่อให้กองทัพกมีความพร้อมในการเผชิญกับภัยคุกคามทางทหาร และภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ทหารได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในเรื่อง “การปรับปรุงโครงสร้างของกองทัพบกให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี” เป็นการศึกษาถึงโครงสร้างกองทัพบกในฐานะที่กองทัพบกเป็นกลไกสำคัญกลไกหนึ่งของหน่วยงานความมั่นคงที่จะต้องนำยุทธศาสตร์ชาติไปยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ สำหรับการศึกษาถึงยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปีโดยมุ่งเน้นยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงนั้น เนื่องจากในห้วงที่ผ่านมา กองทัพบกได้จัดทำยุทธศาสตร์กองทัพบกระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙) ในลักษณะคู่ขนานกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ของคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของรัฐบาล เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการเตรียมกำลังและใช้กำลังของกองทัพบกในระยะ ๒๐ ปีข้างหน้า ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ดังนั้นในส่วนของการศึกษายุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี จะได้มุ่งเน้นไปที่การศึกษายุทธศาสตร์ระยะ ๒๐ ปีของกองทัพบกเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อที่จะได้เสนอแนะแนวทางและรูปแบบในการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกที่เหมาะสมและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปีต่อไป

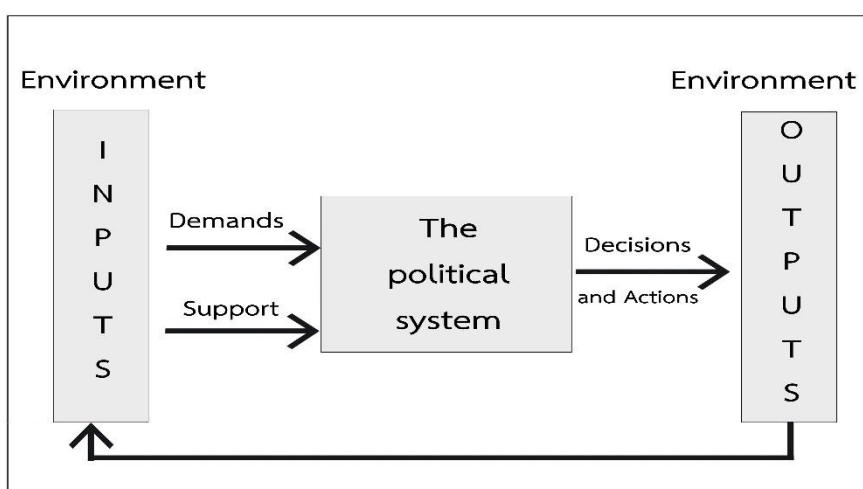
ทฤษฎีระบบ

โดยทั่วไป ระบบ หมายถึง ชุดขององค์ประกอบที่สัมพันธ์กันทางใดทางหนึ่ง เมื่อเปลี่ยนแปลงหรือเคลื่อนย้ายองค์ประกอบหนึ่งองค์ประกอบใดออกไปจะส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดความแตกต่างขึ้นในองค์ประกอบอื่นๆ กล่าวคือ ทำให้องค์ประกอบที่เหลือไม่สามารถทำหน้าที่เหมือนเดิมได้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่เกิดขึ้นภายในระบบถูกกำหนดโดยหน้าที่เฉพาะของแต่ละองค์ประกอบ หน้าที่ทั้งหมดของระบบจึงขึ้นอยู่กับการทำงานอย่างสอดคล้องประสานกันขององค์ประกอบภายในระบบ ความล้มเหลวในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์ประกอบหนึ่งองค์ประกอบใดภายในระบบ จะส่งผลกระทบต่อหน้าที่ทั้งหมดของระบบ ดังนั้นการดำรงอยู่ของระบบจึงขึ้นอยู่กับการทำงานที่อย่างสอดคล้องประสานกันของแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งหมายถึงโครงสร้างของระบบนั่นเอง การวิเคราะห์ สังคม โดยยึดหลักความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ของโครงสร้างต่างๆ ภายในสังคม เรียกว่า การวิเคราะห์ โครงสร้างและหน้าที่ (Structural - Functional Analysis) โดยมีนักวิชาการหลายท่านที่มีบทบาทสำคัญในด้านนี้

การวิเคราะห์โครงสร้างและหน้าที่มีฐานคติที่สำคัญ คือ โครงสร้างทุกโครงสร้างในระบบ จะต้องทำหน้าที่อย่างสมดุลเพื่อการดำรงอยู่ของระบบ เนื่องจากการวิเคราะห์โครงสร้างและหน้าที่ มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับแนวคิดเชิงระบบ ทำให้การวิเคราะห์เชิงระบบปรากฏเด่นชัดยิ่งขึ้น และเป็นที่ยอมรับกันว่าการอธิบายและการทำนายทางสังคมศาสตร์จะกระทำได้อีกซึ่งยิ่งขึ้น ถ้าเราจะพิจารณาโครงสร้าง และสถาบันทางสังคมในฐานะที่กำลังทำหน้าที่ของระบบอยู่ หน้าที่ของระบบใดๆก็ตามอาจจะแตกต่างกันไปในแต่ละระบบ แต่ทุกระบบจะต้องมีสมรรถนะที่จะทำให้ระบบดำรงอยู่ได้ (สมบัติ อารังธัญวงศ์, ๒๕๔๕ : ๒๑๒-๒๑๓) เดวิด อีสตัน (David Easton) ที่เป็นนักรัฐศาสตร์

ท่านแรกก็นำความคิดเชิงระบบมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์การเมือง โดยมีฐานคิดสำคัญว่าการเมืองดำรงอยู่อย่างเป็นระบบ เหมือนหนึ่งชีวิตการเมือง (Political Life) กล่าวคือระบบการเมือง (Political System) ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ทั้งองค์ประกอบภายในอันได้แก่ สถาบันการเมืองต่างๆ และสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นองค์ประกอบภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของระบบการเมือง อีสตันพยายามอธิบายให้เห็นว่า ปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างกิจกรรมทางการเมือง (Political Activities) กับสภาพแวดล้อม (Environment) มีลักษณะเป็นระบบพลวัต (Dynamic System) มีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ ก่อให้เกิดลักษณะที่เรียกว่าชีวิตการเมือง

แผนภาพที่ ๒ - ๑ แสดงทฤษฎีระบบตามแนวคิดของอีสตัน

ที่มา : Easton, ๑๙๖๕ : ๑๑๒

ทฤษฎีการจัดองค์กรทางทหาร

๑. หลักการจัดของทหาร

๑.๑ จัดให้มีเอกภาพในการบังคับบัญชา ในหน่วยงานระดับหนึ่งๆ จะต้องมีการรับผิดชอบเพียงคนเดียวป้องกันการสั่งงานซ้ำซ้อนกัน และก่อให้เกิดเอกภาพในการปฏิบัติด้วย

๑.๒ จัดให้มีช่วงการควบคุมที่เหมาะสม ให้ผู้บังคับบัญชาหน่วยสามารถควบคุมหน่วยใต้บังคับบัญชาของตนเองได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสม

๑.๓ จัดให้มีการบรรจุที่เหมาะสม โดยการรวมงานหลายๆ อย่างที่คล้ายคลึงเอาไว้ในหน่วยงานเดียวกัน และแบ่งลดหลั่นกันลงไปเรื่อยๆ จนถึงแต่ละบุคคล

๑.๔ จัดให้มีการแบ่งอำนาจให้ผู้ใต้บังคับบัญชา โดยการกำหนดให้ผู้ใต้บังคับบัญชา รองลงมาได้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามขอบเขตที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานให้บรรลุภารกิจของตน

๒. หลักการจัดทั่วไปในทางทหาร

๒.๑ กำหนดให้ภารกิจและขอบเขตความรับผิดชอบโดยชัดเจนแน่นอน หน่วยงานนั้นเมื่อได้จัดตั้งขึ้น และให้ปฏิบัติการกิจในหน้าที่แล้ว ย่อมจะช่วยให้งานนั้นบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายได้ (การจำกัดแน่นอน)

๒.๒ กำหนดให้หน่วยงานนั้นได้มีกำลังเจ้าหน้าที่และยุทธโปกรณ์ต่างๆ ตามสัดส่วนของขนาดหน่วยงาน มีเจ้าหน้าที่ยุทธโปกรณ์เหมาะสมกับปริมาณงานตามภารกิจของหน่วยงานนั้นๆ หลีกเลี่ยงการจัดหน่วยงานซ้ำซ้อนกันในหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งภายในส่วนราชการเดียวกัน (การได้สัดส่วน)

๒.๓ กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและระหว่างหน่วยงานย่อย ของหน่วยงานไว้อย่างแน่นอน กำหนดหน้าที่ในการควบคุมและการอำนวยความสะดวกไว้อย่างเหมาะสม (กำหนดให้การประสานงาน)

๒.๔ การจัดให้มีรูปหรือโครงสร้างของหน่วยที่สามารถขยายขึ้นได้เมื่อมีภารกิจ หรือปริมาณงานเพิ่มขึ้นหรืออาจตัดทอนลงได้เมื่อปรากฏว่ามีข้อจำกัดหรือขัดแย้งต่างๆ เกิดขึ้น หรือปฏิบัติงานลดลง (มีความอ่อนตัว)

๒.๕ กำหนดให้ใช้กำลังพลทุกคนกับยุทธโปกรณ์และเครื่องมือทุกชิ้นให้ได้ประโยชน์มากที่สุด (หลักการทรงประสิทธิภาพ) กำลังพลทุกคนต่างได้ รับมอบหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเต็มขีดความสามารถของตนกับได้ใช้อุปกรณ์และเครื่องมือทุกชิ้นตามขีดความสามารถของเครื่องมือชิ้นๆ คือพิจารณาจากภารกิจปฏิบัติงานของหน่วยเป็นหลักในการจัดทำอัตราโดยจะไม่ได้ตั้งอัตราให้เกินภารกิจและปฏิบัติ (กองการจัด กรมยุทธการทหาร, ๒๕๔๖ : ๔)

การจัดหน่วยงานทางทหาร

การจัดหน่วยงาน (Organizing) คือกรรมวิธีในการกำหนดโครงสร้างของหน่วยงาน การแบ่งมอบหน้าที่และขอบเขตการทำงานให้แก่หน่วยรองรวมทั้งการกำหนดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ กำหนดอัตรายุทธโปกรณ์และคำแนะนำอื่นๆ ที่จำเป็น (คู่มือการจัดทำอัตรากองบัญชาการทหารสูงสุด, ๒๕๔๓: ๓-๕)

๑. หลักการจัดหน่วยงานทางทหาร

๑.๑ หลักการจัดทั่วไป เพื่อให้การจัดหน่วยงานในกองบัญชาการทหารสูงสุดมีลักษณะและขนาดที่เหมาะสม สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรยึดถือหลักในการจัดหน่วยตามองค์ประกอบดังต่อไปนี้

๑.๑.๑ วัตถุประสงค์ หมายถึง การกำหนดเป้าหมายของหน่วยงานให้มีความชัดเจนและเข้าใจง่ายซึ่งจะทำให้การกำหนดภารกิจและขอบเขตความรับผิดชอบมีความชัดเจนอีกทั้งจะทำให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จได้

๑.๑.๒ อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ

๑.๑.๒.๑ อำนาจหน้าที่ หมายถึง อำนาจในการสั่งการเพื่อให้บุคคลอื่นกระทำ หรืองดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่ใดตั้งไว้ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้บังคับบัญชา - ผู้ใต้บังคับบัญชา

๑.๑.๒.๒ ความรับผิดชอบ หมายถึง ข้อผูกพันระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาอันสืบเนื่องมาจากการได้มอบหรือรับมอบให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังนั้น ความผูกพันของผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นขึ้นไปคือความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบจะต้องเป็นไปตามสายการบังคับบัญชาและอยู่ในเกณฑ์ที่มีความเหมาะสม

๑.๑.๓ สายการบังคับบัญชา หมายถึง ลำดับชั้นของการปกครองบังคับบัญชาที่ลดหลั่นกันไปตามระดับของอำนาจ และจะเชื่อมโยงกันตั้งแต่บุคคลเบื้องบนสุดไปยังบุคคลที่อยู่ในระดับล่างสุดของหน่วยงาน การจัดสายการบังคับบัญชาจะต้องมีระดับชั้นของสายการบังคับบัญชาไม่มากหรือน้อยเกินไป เพราะถ้าน้อยหรือสั้นเกินไปจะเป็นภาระของผู้บังคับบัญชา ถ้ามากหรือยาวเกินไปก็จะทำให้เกิดความล่าช้า นอกจากนี้สายการบังคับบัญชาแต่ละสายต้องชัดเจนโดยแสดงให้เห็นว่าใครเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งการผ่านไปยังผู้ใดและใครเป็นผู้รับผิดชอบสายการบังคับบัญชาแต่ละสาย เพื่อให้การสั่งการเป็นเอกภาพและไม่ซ้ำซ้อนกัน

๑.๑.๔ ขบวนการบังคับบัญชา หมายถึง จำนวนผู้ใต้บังคับบัญชาที่ผู้บังคับบัญชาจะสามารถควบคุมได้อย่างเหมาะสม เหตุผลที่ต้องมีการกำหนดขนาดของการควบคุมก็เพราะต้องการให้ผู้บริหารในแต่ละระดับมีความสามารถในการบังคับบัญชาและควบคุมการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยปกติผู้บังคับบัญชาระดับสูงจะมีขบวนการบังคับบัญชาแคบกว่าผู้บังคับบัญชาในระดับต่ำกว่า

๑.๑.๕ เอกภาพในการบังคับบัญชา หมายถึง การบริหารงานที่มีอำนาจควบคุมบังคับบัญชามารวมอยู่ที่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือคณะบุคคลคณะหนึ่งคณะใดโดยเด็ดขาด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือหน่วยงานหนึ่งๆ จะต้องระบุให้ชัดเจนลงไปว่าใครเป็นผู้รับผิดชอบและมีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชา โดยปกติแล้วไม่ควรรับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเกินกว่าหนึ่งคน

๑.๑.๖ การประสานงาน หมายถึง การทำงานเพื่อให้ส่วนต่างๆ สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างสอดคล้อง ลดปัญหาความขัดแย้ง หรือการทำงานซ้ำซ้อนเหลื่อมล้ำกัน

๑.๑.๗ การแบ่งงาน หมายถึง การแบ่งแยกงานหรือรวมงานที่มีลักษณะเหมือนกันเข้าไว้ด้วยกัน หรือการจัดหน่วยงานออกเป็นส่วนๆ ตามลักษณะเฉพาะและมีมือการทำงาน การแบ่งงานจะมีความสัมพันธ์ต่อการจัดแผนงานและการบรรจุบุคคลในองค์การ

๑.๑.๘ การมอบอำนาจหน้าที่ หมายถึง เทคนิคการบริหารที่จะช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่การงานของผู้บังคับบัญชาให้น้อยลงเพื่อจะได้มีเวลาสำหรับปฏิบัติงานสำคัญจำเป็นต่อภาระหน้าที่ของนักบริหาร นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาและฝึกฝนผู้ใต้บังคับบัญชาในการตัดสินใจแก้ปัญหาและการประสานงาน

๑.๒ หลักการจัดทางทหาร

๑.๒.๑ เอกภาพในการบังคับบัญชาในหน่วยงานหนึ่งๆ จะต้องมิผู้รับผิดชอบเพียงคนเดียว เพื่อป้องกันการสั่งงานซ้ำซ้อนกัน

๑.๒.๒ ขบวนการควบคุมที่เหมาะสมให้ผู้บังคับหน่วยสามารถควบคุมหน่วยใต้บังคับบัญชาของตนได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสม

๑.๒.๓ การบรรจุรวมที่เหมาะสมโดยการรวมงานหลายๆ อย่างที่คล้ายคลึงกันไว้ในหน่วยเดียวกันแบ่งลดหลั่นเรื่อยลงไปจนถึงบุคคล

๑.๒.๔ การแบ่งมอบอำนาจให้ผู้บังคับบัญชา โดยกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาชั้นรองลงไปมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามขอบเขตที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานให้บรรลุภารกิจของตน

๒. แบบของการจัดหน่วยงานทางทหาร

๒.๑ การจัดแบบอัตราเฉพาะกิจ (อฉก. หรือ Table of Distribution/TD) เป็นแบบการจัดโครงสร้างและกำลังพลของหน่วยเพื่อปฏิบัติภารกิจอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ ไม่มีหน่วยงานใดที่จะนำไปใช้ได้เหมาะสม ซึ่งปัจจุบันใช้เป็นรูปแบบการจัดของกองทัพอากาศเป็นส่วนใหญ่ มีทั้งการจัดแบบอัตราปกติและอัตราเพื่อพลาง ทั้งนี้เนื่องจากกำลังทางอากาศได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมาก ยากแก่การกำหนดให้เป็นมาตรฐานแบบใดแบบหนึ่ง อัตราเฉพาะกิจจะประกอบด้วย ๔ ส่วน คือ

๒.๑.๑ ตอนที่ ๑ กล่าวทั่วไป

ภารกิจกำหนดงานต่างๆ ตามปกติของหน่วยตามความมุ่งหมายที่จัดตั้งหน่วยนี้ขึ้นด้วยข้อความที่สั้นแต่ต้องครอบคลุมงานที่รับผิดชอบทั้งหมด การแบ่งมอบกำหนดว่าเป็นหน่วยใดบังคับบัญชาของหน่วยใด ขอบเขตความรับผิดชอบและหน้าที่ที่สำคัญ โดยกำหนดรายละเอียดปลีกย่อยเพิ่มเติมขยายความของภารกิจเรียงตามลำดับความสำคัญเป็นข้อๆ การแบ่งส่วนราชการและหน้าที่ กำหนดหน่วยรองขึ้นเพื่อรองรับขอบเขตของงาน โดยเรียงตามลำดับความสำคัญพร้อมทั้งกำหนดหน้าที่ด้วย

๒.๑.๒ ตอนที่ ๒ ผังการจัด

แสดงรูปโครงสร้างการจัดภายในหน่วยนั้นว่ามีหน่วยรองจำนวนเท่าใด โดยจัดแบบสายการบังคับบัญชา

๒.๑.๓ ตอนที่ ๓ อัตรากำลังพล

เป็นตอนที่แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับอัตรากำลังพลทั้งสิ้นที่ต้องการประกอบด้วย ตำแหน่ง เงินเดือนเลขหมายความชำนาญทางทหาร เหล่าทหารและจำนวนทหาร เรียงตามลำดับหน่วย

๒.๑.๔ ตอนที่ ๔ คำชี้แจง

เป็นการกำหนดเงื่อนไขการมอบอำนาจคุณวุฒิ และจำนวนผู้ที่ได้รับสิทธิกำลังพล

๒.๒ การจัดแบบอัตราการจัดและยุทโธปกรณ์ (อจย. หรือ Table of Organizing and Equipment /TOE) เป็นแบบการจัดโครงสร้างอัตรากำลังพลและอัตรายุทโธปกรณ์ของหน่วยงานซึ่งมักจะเป็นหน่วยแบบมาตรฐานและหน่วยกำลังรบเป็นส่วนใหญ่ และสามารถที่จะนำไปใช้กับหน่วยงานอื่นๆ ที่มีลักษณะงานคล้ายกันได้ อัตรา อจย. นี้ประกอบด้วย ๔ ส่วน คือ

๒.๒.๑ ตอนที่ ๑ กล่าวทั่วไป

ภารกิจกำหนดงานต่างๆ ตามปกติของหน่วยตามความมุ่งหมายที่จัดตั้งหน่วยนี้ขึ้นด้วยข้อความที่สั้น แต่ต้องครอบคลุมงานที่รับผิดชอบทั้งหมด การแบ่งมอบกำหนดว่าเป็นหน่วยใดบังคับบัญชาของหน่วยใด ชี้ความสามารถ กำหนดขีดความสามารถและข้อจำกัดของหน่วยในการปฏิบัติงาน ยุทธโศปกรณ์ กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับยุทธโศปกรณ์ หน่วยจัดหา และค่าใช้จ่ายอัตรา การแจกจ่ายยุทธโศปกรณ์

๒.๒.๒ ตอนที่ ๒ ผังการจัด

แสดงรูปโครงสร้างการจัดภายในหน่วยนั้นว่ามีหน่วยรองจำนวนเท่าใด โดยจัดแบบสายการบังคับบัญชา

๒.๒.๓ ตอนที่ ๓ อัตรากำลังพล

เป็นตอนแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนกำลังพล เพื่อปฏิบัติการกิจตามสถานการณ์คืออัตราเต็มอัตราลดและอัตราโครง

๒.๒.๔ ตอนที่ ๔ อัตรายุทธโศปกรณ์

เป็นการกำหนดยุทธโศปกรณ์ที่อนุมัติให้หน่วยนำไปใช้สถานการณ์แบบออกเป็นจำนวนเต็มและจำนวนลด

ภารกิจกองทัพบก

๑. ภารกิจกองทัพบกตามรัฐธรรมนูญ ภาระหน้าที่กองทัพบกตามรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ.๒๕๕๙ หมวดที่ ๕ (หน้าที่ของรัฐ) กำหนดไว้ว่า “รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิ และผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐพึงจัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ กำลัทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย”

๒. ภารกิจกองทัพบกตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๘ ระบุไว้ว่ากระทรวงกลาโหม มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๒.๑ พิทักษ์รักษาเอกราชและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรจากภัยคุกคามทั้งภายนอก และภายในราชอาณาจักร ปรามปรามการกบฏและการจลาจล โดยจัดให้มีและใช้กำลัทหารตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือตามที่มีกฎหมายกำหนด

๒.๒ พิทักษ์รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนสนับสนุนภารกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์

๒.๓ ปกป้อง พิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคง ตลอดจนสนับสนุนภารกิจอื่นของรัฐในการพัฒนาประเทศ การป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ และการช่วยเหลือประชาชน

๒.๔ ศึกษา วิจัย พัฒนา และดำเนินการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และพลังงานทหาร ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ และด้านกิจการอวกาศเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนภารกิจของกระทรวงกลาโหมและความมั่นคงของประเทศ

๒.๕ ปฏิบัติการอื่นที่เป็นการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงครามเพื่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือปฏิบัติการอื่นใด ทั้งนี้ ตามที่มีกฎหมายกำหนดหรือตามมติคณะรัฐมนตรี ในการดำเนินการตามข้อ ๒.๔ กระทรวงกลาโหมอาจมอบหมายให้ส่วนราชการในกระทรวงกลาโหมหรือหน่วยงานอื่นในกำกับของกระทรวงกลาโหมเป็นผู้ดำเนินการก็ได้ หรืออาจร่วมงาน ร่วมทุน หรือดำเนินการกับภาคเอกชนตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายก็ได้

ในขณะที่มาตรา ๑๙ ของพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ กำหนดให้กองทัพบกมีหน้าที่ เตรียมกำลังกองทัพบก การป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพบกตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารบกเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

๓. พันธกิจของกองทัพบก จากภารกิจดังกล่าว สามารถกำหนดบทบาทหน้าที่ของกองทัพบกได้ดังนี้

๓.๑ ด้านการเตรียมกำลังและการพัฒนากองทัพบก พัฒนากองทัพบกให้มีความทันสมัย สามารถเผชิญกับสถานการณ์ด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลง โดยการจัดเตรียมและเสริมสร้างขีดความสามารถใน ๔ ด้านสำคัญ ได้แก่

๓.๑.๑ด้านโครงสร้างกำลัง (Force Structure) ปัจจุบันเป็นการดำเนินการตามแผนการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกปี๒๕๕๘ - ๒๕๖๗มีเป้าหมายเพื่อการมีกำลังรบผสมเหล่าระดับกรมที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง เป็นกำลังอเนกประสงค์ มีความกะทัดรัด คล่องตัว ทันสมัย มีขีดความสามารถในการปฏิบัติการร่วม สามารถรองรับภารกิจและภัยคุกคามได้ทุกรูปแบบ

๓.๑.๒ความพร้อมรบ (Combat Readiness) อันได้แก่ด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ การฝึกและศึกษา และแผนการปฏิบัติ

๓.๑.๓ความต่อเนื่องในการรบ (Sustainability) โดยเฉพาะการปรับปรุงและพัฒนา ระบบกำลังพลสำรองและการสนับสนุนกลุ่มพลังมวลชนต่างๆ

๓.๑.๔ความทันสมัย (Modernization) ได้แก่การเตรียมความพร้อมของกองทัพบกไปสู่การปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (Network Centric Operations: NCO) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของกองทัพบก ระบบควบคุมบังคับบัญชากองทัพบก (C⁴I) รวมทั้งการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ไซเบอร์เพื่อการป้องกันประเทศกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๘ ตลอดจนการวิจัยและพัฒนาการทางทหารเพื่อการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

๓.๒ ด้านการใช้กำลังกองทัพบกศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก (ศปก.ทบ.) หรือหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นในกรอบของกฎหมายตามที่รัฐบาลมอบหมายทำหน้าที่ควบคุมบังคับบัญชาและอำนวยการในการปฏิบัติพันธกิจ๗ประการได้แก่

๓.๒.๑ การพิทักษ์และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์โดยการจัดกำลังรักษาการณ์พระราชวังและพระตำหนักรวม ๑๑ แห่งรวมทั้งจัดกำลังถวายความปลอดภัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์ เมื่อเสด็จพระราชดำเนินเพื่อทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ตลอดจนการเฝ้าระวังและติดตามตรวจสอบการกระทำผิดอันเป็นการล่วงละเมิดหรือหมิ่นสถาบันฯ ซึ่งหากตรวจพบจะแจ้งให้หน่วยงานที่รับผิดชอบทราบเพื่อดำเนินการตามกฎหมายต่อไป นอกจากนี้ กองทัพบกได้ดำเนินการ หรือสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นการเทิดพระเกียรติต่างๆ

๓.๒.๒ การป้องกันประเทศโดยจัดกองกำลังป้องกันชายแดน รับผิดชอบพื้นที่รอบประเทศ ความยาวตลอดแนวชายแดนทางบก ๕,๖๕๖ กิโลเมตร ทั้งนี้ในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ มีการจัดกำลังพลปฏิบัติงานป้องกันชายแดน จำนวนทั้งสิ้น ๓๑,๕๖๖ นาย โดยเป็นกำลังที่จัดจากกองทัพบก จำนวน ๒๔,๙๒๒ นาย

๓.๒.๓ การรักษาความมั่นคงภายใน จัดกำลังสนับสนุนการปฏิบัติงานของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) และสนับสนุนกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า (กอ.รมน.ภาค ๔ สน.) ในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) ซึ่งในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ได้จัดกำลังพลจากกองทัพบกปฏิบัติภารกิจดังกล่าว รวมทั้งสิ้น ๒๘,๒๒๙ นาย

๓.๒.๔ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศสนับสนุนคณะรักษาความสงบแห่งชาติ โดยจัดกำลัง จำนวน ๒๔๐ ชุด ประสานงานประจำพื้นที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย และสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งการจัดชุดปฏิบัติการมวลชน เพื่อพัฒนาสัมพันธ์และเสริมสร้างความเข้าใจกับประชาชนผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่รัฐ และกลุ่มการเมืองต่างๆ จำนวน ๑,๑๑๘ ชุด

๓.๒.๕ การพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน กองทัพบกมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ในงาน ๓ ประเภท ได้แก่ การพัฒนาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง และโครงการพัฒนาสนับสนุนส่วนราชการอื่นๆ อาทิ การขุดลอกคู คลอง เส้นทางระบายน้ำ และแหล่งกักเก็บน้ำตามแผนการบริหารจัดการน้ำของรัฐบาล สำหรับการช่วยเหลือประชาชนนั้น ได้จัดเตรียมกำลังกองร้อยเฉพาะกิจช่วยเหลือประชาชนไว้ทั่วประเทศ จำนวน ๑๕๑ กองร้อย

๓.๒.๖ การเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับมิตรประเทศ

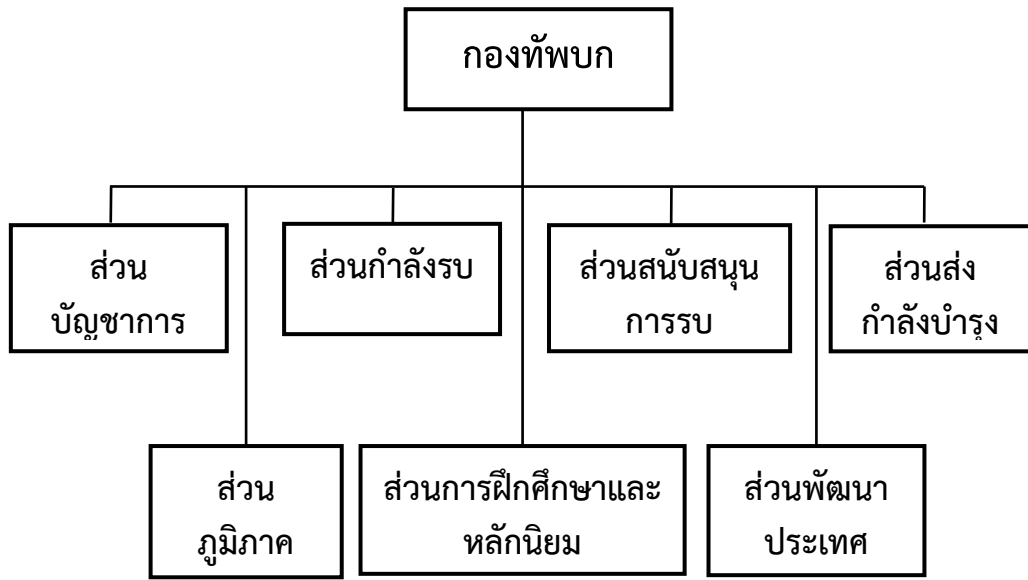
๓.๒.๗ การปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม ได้แก่ การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง การป้องกันการก่อวินาศกรรม การก่อวินาศกรรมชาติและป่าไม้ การป้องกันและปราบปรามการลักลอบนำเข้าสินค้าเกษตรและสิ่งผิดกฎหมายตามแนวชายแดน การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ การต่อต้านการก่อการร้ายสากลและการเสริมสร้างความร่วมมือกับมิตรประเทศ

โครงสร้างการจัด

กองทัพบกเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๑๐ กำหนดให้กระทรวงกลาโหม มีส่วนราชการ ๔ หน่วย ประกอบด้วย สำนักงานรัฐมนตรี, สำนักงานปลัดกระทรวง, กรมราชองครักษ์ และกองทัพไทย โดยในส่วนของกองทัพไทย (มาตรา ๑๗) ประกอบด้วย ๕ ส่วนราชการ ได้แก่กองบัญชาการกองทัพไทย, กองทัพบก, กองทัพเรือ, กองทัพอากาศ และส่วนราชการอื่นตามที่กำหนด ทั้งนี้ในส่วนของการจัดกองทัพบก ประกอบด้วยหน่วยงานตามโครงสร้างการจัดหน่วยตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการกองทัพบก กองทัพไทย กระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๒ และฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๕๘ (มาตรา ๓) ได้แบ่งส่วนราชการของกองทัพบกออกเป็น ๓๔ ส่วนราชการ ซึ่งกองทัพบกได้แยกกลุ่มส่วนราชการดังกล่าว ตามภาระหน้าที่ของหน่วยดังกล่าวออกเป็น ๗ ส่วนราชการ

ได้แก่ ส่วนบัญชาการส่วนกำลังรบ, ส่วนสนับสนุนการรบ, ส่วนส่งกำลังบำรุง, ส่วนภูมิภาค, ส่วนการฝึกศึกษาและหลักนิยม และส่วนพัฒนาประเทศ ตามแผนภาพที่ ๒ - ๒

แผนภาพที่ ๒ -๒ โครงสร้างการจัดส่วนราชการกองทัพบก

ที่มา : กรมยุทธการทหารบก, ๒๕๕๘

๑. ส่วนบัญชาการ มีหน้าที่ควบคุมบังคับบัญชา วางแผน อำนวยการประสานงาน และกำกับการให้การดำเนินงานของกองทัพบกทั้งในยามปกติและยามสงคราม ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

๑.๑ สำนักงานผู้บังคับบัญชา เป็นที่ปฏิบัติราชการของกลุ่มผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกองทัพบก โดยมีผู้บัญชาการทหารบกเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในการบังคับบัญชาหน่วยขึ้นตรงกองทัพบก เพื่อให้การปฏิบัติราชการและการบริหารจัดการกองทัพบกบรรลุผลสำเร็จตามภาระหน้าที่ของกองทัพบก

๑.๒ สำนักงานเลขานุการกองทัพบก(สลก.ทบ.) มีหน้าที่หลักเกี่ยวกับงานด้านการประชาสัมพันธ์ของกองทัพบก และงานด้านธุรการสำหรับผู้บังคับบัญชาชั้นสูงต่าง ๆ ของกองทัพบก ตลอดจนงานอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาสั่งการ

๑.๓ กรมฝ่ายเสนาธิการ (กรม ฝสธ.) มีหน้าที่หลักในการเสนอข้อคิดเห็นและการแก้ปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ทั้งที่ผู้บังคับบัญชาสั่งการหรือริเริ่มขึ้นเอง หรือที่ส่วนราชการอื่นๆ รายงานขึ้นมาหน่วยงานในกลุ่มนี้เปรียบเสมือนเป็นฝ่ายอำนวยการหลักในการประสานงานของกองทัพบก เป็น General Staff ของผู้บังคับบัญชา มีหน้าที่วางแผน ประสานงาน ให้ข้อเสนอแนะ กำกับการ และดำเนินการในเรื่องต่างๆ ตามสายงานที่รับผิดชอบ ประกอบด้วย กรมกำลังพลทหารบก (กพ.ทบ.) กรมข่าว

ทหารบก (ขว.ทบ.)กรมยุทธการทหารบก (ยก.ทบ.) กรมส่งกำลังบำรุงทหารบก (กบ.ทบ.)
กรมกิจการพลเรือนทหารบก (กร.ทบ.) และสำนักงานปลัดบัญชาการกองทัพบก (สพช.ทบ.)

๑.๔ กรมฝ่ายกิจการพิเศษ เป็นผู้ชำนาญการในเรื่องโดยเฉพาะที่ตนรับผิดชอบทำ
หน้าที่เป็น Special Staff ประกอบด้วย หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน (นรต.)กรมการเงินทหารบก(กง.
ทบ.)กรมสารวัตรทหารบก (สท.ทบ.)กรมจเรทหารบก (จบ.)กรมสวัสดิการทหารบก(สท.ทบ.) กรมสารบรรณ
ทหารบก(สบ.ทบ.) สำนักงานตรวจสอบภายในทหารบก (สตน.ทบ.) และสำนักงานวิจัยและพัฒนาการทาง
ทหารกองทัพบก (สวพ.ทบ.)

๑.๕ กรมฝ่ายยุทธบริการ เป็นผู้ชำนาญการในเทคนิคที่ตนรับผิดชอบเป็น Technical
Service Staff ด้านการผลิตการส่งกำลังการซ่อมบำรุง การบริการ รวมทั้งกำหนดหลักนิยมตลอดทั้งการ
ฝึกศึกษาในเรื่องที่รับผิดชอบ ประกอบด้วย กรมการขนส่งทหารบก (ขส.ทบ.)กรมการทหารช่าง (กช.)
กรมการทหารสื่อสาร(สส.)กรมการสัตว์ทหารบก (กส.ทบ.)กรมพลธิการทหารบก(พธ.ทบ.)กรมแพทย์ทหารบก
(พบ.)กรมยุทธโยธาทหารบก (ยย.ทบ.) กรมสรรพาวุธทหารบก (สพ.ทบ.) และกรมวิทยาศาสตร์
ทหารบก (วศ.ทบ.)

๑.๖ สำนักงานปฏิบัติการกิจรักษาความมั่นคงภายในกองทัพบก (สง.ปรมน.ทบ.)
เป็นหน่วยงานใหม่จัดตั้งขึ้นเมื่อ ๑ ต.ค.๖๐ โดยบรรจุมอบให้เป็นส่วนราชการในส่วนบังคับบัญชาของ
กองทัพบกโดยมีผู้บัญชาการทหารบกเป็นผู้อำนวยการสำนักงานปฏิบัติการกิจรักษาความมั่นคงภายใน
กองทัพบก (ผอ.สง.ปรมน.ทบ.) และเสนาธิการทหารบกเป็น รอง ผอ.สง.ปรมน.ทบ. หน่วยงานนี้มี
หน้าที่หลักในการสนับสนุนและประสานการปฏิบัติกับ กอ.รมน. ในระดับต่าง ๆ โดยมีโครงสร้างการจัด
หน่วยและพื้นที่รับผิดชอบประกอบด้วย ๓ ส่วนหลัก ได้แก่ ๑) สง.ปรมน.ทบ. (ส่วนกลาง) :
ประกอบด้วย สำนักงานผู้บังคับบัญชา และ ๑๑ ส่วนราชการ (ระดับสำนัก) เช่น สำนักโฆษกสำนัก
บริหารงานบุคคลสำนักการข่าวสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ความมั่นคงสำนักกิจการมวลชนและ
สารนิเทศ และสำนักงบประมาณและการเงิน เป็นต้น โดยมีที่ตั้งอยู่ในกองบัญชาการกองทัพบก (บก.
ทบ.) ๒) ศูนย์ประสานการปฏิบัติ สง.ปรมน.ทบ. : ประกอบด้วย ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๑ - ๕
และ ๓) สง.ปรมน.ทบ. (ส่วนภูมิภาค) : ประกอบด้วยสำนักปฏิบัติการกิจรักษาความมั่นคงภายในภาค
๑ - ๔ (สน.ปรมน. ภาค ๑ -๔)สำนักปฏิบัติการกิจรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดที่ ๑ - ๑๘
(สน.ปรมน.จังหวัด ที่ ๑ -๑๘) เพื่อรองรับการปฏิบัติราชการในส่วนของสำนักงานรองผู้อำนวยการ
รักษาความมั่นคงภายในจังหวัดฝ่ายทหาร (รอง ผอ.รมน.จว. (ท.)) รวมทั้งสิ้น ๓๑ จังหวัด โดยแบ่งเป็น
ระดับชั้นยศ พลตรี จำนวน ๑๘ จังหวัด และระดับชั้นยศ พันเอกพิเศษ จำนวน ๕๓ จังหวัด ตามที่ กอ.
รมน. จะกำหนดพื้นที่รับผิดชอบให้กับกองทัพบก ส่วนอีก ๖ จังหวัด แบ่งมอบให้กองทัพเรือ
รับผิดชอบ

๒. ส่วนกำลังรบ เป็นส่วนงานหลักของกองทัพบก ที่ใช้ในการป้องกันราชอาณาจักร
ประกอบด้วย ๑๐ กองพลทหารราบ๓ กองพลทหารม้า๑ กองพลรบพิเศษ และกำลังทหารพราน ๒๒
กรม ภายใต้การควบคุมและบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาในแต่ละพื้นที่กองทัพภาค ดังนี้

๒.๑ กองทัพภาคที่ ๑ (ทภ.๑) ประกอบด้วย กำลังรบหลัก ๔ กองพล คือ กองพลที่ ๑
รักษาพระองค์กองพลทหารราบที่ ๒ รักษาพระองค์กองพลทหารราบที่ ๙ และกองพลทหารราบที่ ๑๑
พร้อมทั้งกำลังกึ่งทหาร จำนวน ๔ กรมทหารพราน มี กองทัพน้อยที่ ๑ เป็นที่บัญชาการยุทธวิธี

และมีกองบัญชาการช่วยรบที่ ๑ เป็นหน่วยส่งกำลังบำรุงให้กับหน่วยกำลังรบและหน่วยอื่นๆ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

๒.๒ กองทัพภาคที่ ๒ (ทภ.๒) ประกอบด้วย กำลังรบหลัก ๓ กองพล คือ กองพลทหารราบที่ ๓ กองพลทหารราบที่ ๖ และ กองพลทหารม้าที่ ๓ พร้อมทั้งกำลังกึ่งทหาร จำนวน ๔ กรมทหารพราน มี กองทัพน้อยที่ ๒ เป็นที่บัญชาการยุทธวิธี และมี กองบัญชาการช่วยรบที่ ๒ เป็นหน่วยส่งกำลังบำรุงให้กับหน่วยกำลังรบและหน่วยอื่นๆ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

๒.๓ กองทัพภาคที่ ๓ (ทภ.๓) ประกอบด้วย กำลังรบหลัก ๓ กองพล คือ กองพลทหารราบที่ ๔ กองพลทหารราบที่ ๗ และกองพลทหารม้าที่ ๑ พร้อมทั้งกำลังกึ่งทหาร จำนวน ๕ กรมทหารพราน มีกองทัพน้อยที่ ๓ เป็นที่บัญชาการยุทธวิธี และมี กองบัญชาการช่วยรบที่ ๓ เป็นหน่วยส่งกำลังบำรุงให้กับหน่วยกำลังรบและหน่วยอื่นๆ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

๒.๔ กองทัพภาคที่ ๔ (ทภ.๔) ประกอบด้วย กำลังรบหลัก ๒ กองพล คือ กองพลทหารราบที่ ๕ และกองพลทหารราบที่ ๑๕ พร้อมทั้งกำลังกึ่งทหาร จำนวน ๔ กรมทหารพราน มี กองทัพน้อยที่ ๔ เป็นที่บัญชาการยุทธวิธี และมีกองบัญชาการช่วยรบที่ ๔ เป็นหน่วยส่งกำลังบำรุงให้กับหน่วยกำลังรบและหน่วยอื่นๆ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

๒.๕ หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ (นสศ.) ประกอบด้วย กำลังรบหลัก ๑ กองพล คือกองพลรบพิเศษที่ ๑ (๕ กรมรบพิเศษ)

๒.๖ กองพลทหารม้าที่ ๒ รักษาพระองค์ มีหน่วยรองหลัก คือ กรมทหารม้าที่ ๑ รักษาพระองค์ กรมทหารม้าที่ ๔ รักษาพระองค์ และกรมทหารม้าที่ ๕ รักษาพระองค์

๓. ส่วนสนับสนุนการรบ เป็นส่วนงานที่ให้การสนับสนุนให้กับส่วนกำลังรบให้มีความสามารถในการปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ประกอบด้วยกองพลทหารปืนใหญ่ (๖ กองพันทหารปืนใหญ่) หน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศ (๗ กองพันทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน) กองพลทหารช่าง (๔ กองพันทหารช่าง) กองพันทหารช่างที่ ๕๑ ศูนย์ไซเบอร์กองทัพบกกรมทหารสื่อสารที่ ๑(๒ กองพันทหารสื่อสาร) กรมบิน (๖ กองพันบิน) กองพันป้องกันฐานบิน กองพันปฏิบัติการจิตวิทยา กองร้อยวิทยาศาสตร์หน่วยข่าวกรองทางทหาร กองพันข่าวกรองทางทหาร กองพันสุนัขทหารและกองพันสัตว์ต่าง

๔. ส่วนส่งกำลังบำรุง มีหน้าที่ให้การสนับสนุนทางด้านการส่งกำลังบำรุงให้กับส่วนราชการต่าง ๆ ในระดับกองทัพ ได้แก่ การส่งกำลัง การซ่อมบำรุง การส่งกลับและการรักษาผู้ป่วยเจ็บ การขนส่ง และการก่อสร้าง ประกอบด้วย กรมฝ่ายยุทธบริการต่าง ๆ ที่รับผิดชอบในการส่งกำลังบำรุง ประกอบด้วย กรมการทหารช่าง กรมการทหารสื่อสาร กรมสรรพาวุธทหารบก กรมพลธิการทหารบก กรมแพทย์ทหารบก กรมการขนส่งทหารบก กรมการสัตวทหารบก กรมยุทธโยธาทหารบก กรมวิทยาศาสตร์ทหารบก กองพันซ่อมบำรุงเครื่องบินทหารบก และศูนย์การเคลื่อนย้ายกองทัพบก

๕. ส่วนภูมิภาค มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในเขตพื้นที่ รวมทั้ง การศาลทหาร การคดี และการเรือนจำ ดำเนินการระดมสรรพกำลังในเขตพื้นที่ การสนับสนุนหน่วยทหาร การดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์การต่อสู้เบ็ดเสร็จ เพื่อรักษาความสงบภายในและการป้องกันประเทศ ส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย มณฑลทหารบก(มทบ.)จำนวน ๓๕ มทบ. (ทภ.๑/ ๙ มทบ.ทภ.๒/ ๑๐ มทบ.ทภ.๓/ ๑๐ มทบ.ทภ.๔/ ๖ มทบ.) รวมทั้ง ๔ กองพันทหารสารวัตรกองทัพภาค(พัน.สท.ทภ.)

ประกอบด้วย พัน.สท.๑๒ พัน.สท.๒๑ พัน.สท.๓๑ และ พัน.สท.๔๑ ซึ่งเป็นหน่วยขึ้นตรงของ ทภ.๑ ทภ.๒ ทภ.๓ และ ทภ.๔ ตามลำดับ

๖. ส่วนการฝึก ศึกษาและหลักนิยม มีหน้าที่อำนวยความสะดวกและดำเนินการฝึกและศึกษากำลังพลของกองทัพบก เพื่อให้กำลังพลเหล่านั้นมีความรู้ความสามารถเหมาะสมตามตำแหน่งหน้าที่ อันจะทำให้หน่วยต่างๆ ของกองทัพบก มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับมอบ ส่วนการฝึกศึกษาและหลักนิยม ประกอบด้วยกรมยุทธศึกษาทหารบก (วิทยาลัยการทัพบก(วทบ.) โรงเรียนเสนาธิการทหารบก (รร.สธ.ทบ.) โรงเรียนนายสิบทหารบก (รร.นส.ทบ.) ศูนย์การทหารราบ (ศร.) ศูนย์การทหารม้า (ศม.) ศูนย์การทหารปืนใหญ่ (ศป.) ศูนย์ฝึกทางยุทธวิธีกองทัพบก (ศฝยว.ทบ.) ศูนย์การบินทหารบก (ศบบ.) โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (รร.จปร.) วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า (วพม.) วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก (วพบ.) และโรงเรียนของหน่วย/เหล่าสายวิทยาการต่าง ๆ จำนวน ๒๒ แห่ง

๗. ส่วนพัฒนาประเทศ หน่วยสำหรับการพัฒนาประเทศที่กองทัพบกได้จัดตั้งขึ้นมีอยู่ ๒ ระดับ คือระดับกองทัพบก ได้แก่ กองพลพัฒนา จำนวน ๑ กองพลต่อกองทัพบก เพื่อปฏิบัติงานในพื้นที่รับผิดชอบของกองทัพบก ประกอบด้วย กองพลพัฒนาที่ ๑ กองพลพัฒนาที่ ๒ กองพลพัฒนาที่ ๓ และกองพลพัฒนาที่ ๔ และระดับกองทัพบก ได้แก่ กองพลทหารช่างเพื่อรับผิดชอบด้านการก่อสร้างขนาดใหญ่ที่เป็นงานพิเศษเกินขีดความสามารถของกองพลพัฒนา

สถานภาพกำลังพล

จากโครงสร้างการจัดหน่วยทั้ง ๗ ส่วนดังกล่าว กองทัพบกมีความต้องการอัตรากำลังพล รวมทั้งสิ้นจำนวนประมาณ ๓๑๘, ๔๑๕ อัตรา แต่มีสถานภาพการบรรจุกำลังพลในปัจจุบันประมาณ ๒๕๖๑ จำนวน ๒๕๘, ๕๐๖ นาย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๑.๑๘ ของอัตราอนุมัติ แยกเป็นประเภทนายทหารสัญญาบัตร จำนวน ๓๐,๘๙๑ นาย, นายทหารชั้นประทวน จำนวน ๑๐๒,๓๓๐ นาย และที่เหลือจำนวนประมาณ ๑๒๕,๒๘๕ นาย เป็นพลอาสาสมัคร ทหารกองประจำการ และอาสาสมัครทหารพรานรายละเอียดสถานภาพกำลังพล(ก.ค.๖๑) ตามตารางที่ ๒ - ๑

ลำดับ	หน่วย	อัตราอนุมัติ			บรรจุจริง			(%) บรรจุจริง		
		น.	ส.	ปลา	น.	ส.	ปลา	น.	ส.	ปลา
๑	ส่วน บัญชาการ	๖,๒๐๒	๘,๗๖๕	๖,๐๔๗	๕,๕๒๘	๗,๒๓๖	๕,๑๔๗	๘๙.๑๓	๘๒.๕๖	๘๕.๑๒
๒	ส่วนกำลังรบ	๑๓,๔๙๗	๘๑,๒๘๕	๗๕,๖๗๕	๙,๖๒๖	๕๖,๙๗๔	๗๖,๙๑๕	๗๑.๓๒	๗๐.๐๙	๑๐๑.๖๔
๓	ส่วนสนับสนุน การรบ	๒,๖๒๓	๑๒,๕๖๕	๗,๕๑๙	๑,๗๕๘	๗,๗๗๓	๖,๔๖๙	๖๗.๐๒	๖๑.๘๖	๘๖.๐๔
๔	ส่วนส่งกำลัง บำรุง	๕,๐๕๕	๑๐,๑๖๐	๖,๒๕๕	๓,๗๕๔	๖,๐๗๒	๕,๒๘๓	๗๔.๒๖	๕๙.๗๖	๘๓.๙๒
๕	ส่วนภูมิภาค	๖,๓๕๙	๑๗,๗๙๙	๑๘,๗๖๒	๕,๔๓๘	๑๓,๔๐๔	๑๖,๘๗๔	๘๕.๕๒	๗๙.๓๑	๘๙.๙๔
๖	ส่วนการฝึก ศึกษาและ หลักนิยม	๔,๘๖๐	๑๐,๐๕๑	๑๓,๑๔๘	๔,๐๓๒	๖,๗๘๒	๑๑,๒๑๗	๘๒.๙๖	๖๗.๔๘	๘๕.๓๑
๗	ส่วนพัฒนา ประเทศ	๑,๐๒๑	๗,๒๒๑	๓,๕๐๖	๗๕๕	๔,๐๘๙	๓,๓๘๐	๗๓.๙๕	๕๖.๖๓	๙๖.๔๑
รวมทั้งสิ้น		๓๙,๖๑๗	๑๔๗,๘๔๖	๑๓๐,๙๕๒	๓๐,๘๙๑	๑๐๒,๓๓๐	๑๒๕,๒๘๕	๗๗.๙๗	๖๙.๒๑	๙๕.๖๗

ที่มา : กรมกำลังพลทหารบก,๒๕๖๑

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อสนองต่อต่อผลประโยชน์แห่งชาติอันได้แก่การมีเอกราชอธิปไตยการดำรงอยู่อย่างมั่นคงและยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบการอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่นมีความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ความเจริญเติบโตของชาติความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชนความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมความมั่นคงทางพลังงานและอาหารความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรีและเป้าหมายการพัฒนาประเทศข้างต้น จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศในทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับ การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติจะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (๑) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง(๒) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (๓) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (๔) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (๕)

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ(๖)ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข” เน้นการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกराชอธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชนมุ่งเน้นการพัฒนา คนเครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อม สามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับ ความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้าน และมีมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

ความมั่นคงถือเป็นเป้าหมายสำคัญสูงสุดของทุกสังคมในทุกยุคทุกสมัย โดยกรอบแนวคิดความมั่นคงให้น้ำหนักความสำคัญกับมิติที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร ฯลฯ แตกต่างกันไปตามบริบทแวดล้อมของแต่ละช่วงเวลา ปัจจุบันในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ส่งผลให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด และพลิกผันได้ทำให้มิติทั้งปวงถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างไม่อาจแบ่งแยกได้ ด้วยเหตุนี้ กรอบแนวคิดความมั่นคงแบบเดิมจึงถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม เป็นกรอบแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า “ความมั่นคงแบบองค์รวม” โดยมีเป้าหมายประกอบด้วย ๑) ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข ๒) บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ ๓) กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง ๔) ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ ๕) การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และมีตัวชี้วัด ดังนี้ ๑) ความสุขของประชากรไทย ๒) ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ๓) ความพร้อมของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง และการมีส่วนร่วมของภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง ๔) บทบาทและการยอมรับในด้านความมั่นคงของไทยในประชาคมระหว่างประเทศ และ ๕) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

ประเด็นยุทธศาสตร์ความมั่นคง

๑. การรักษาความสงบภายในประเทศ

๑.๑ การพัฒนาและเสริมสร้างคนในทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็งมีความพร้อมตระหนักในเรื่องความมั่นคงและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

๑.๒ การพัฒนาและเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ

๑.๓ การพัฒนาและเสริมสร้างการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาลเห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

๑.๔ การพัฒนาและเสริมสร้างกลไกที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุของประเด็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญ

๒. การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

- ๒.๑ การแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบัน
- ๒.๒ การติดตามเฝ้าระวังป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจอุบัติขึ้นใหม่
- ๒.๓ การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
- ๒.๔ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเล
๓. การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ
- ๓.๑ การพัฒนาระบบงานข่าวกรองแห่งชาติแบบบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ
- ๓.๒ การพัฒนาและฝึกพลกำลังอำนาจแห่งชาติกองทัพและหน่วยงานความมั่นคงรวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชนให้พร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศและเผชิญภัยคุกคามได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ
- ๓.๓ การพัฒนาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการภัยคุกคามให้มีประสิทธิภาพ
๔. การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติรวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มีใช้ภาครัฐ
- ๔.๑ การเสริมสร้างและรักษาคุณภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ
- ๔.๒ การเสริมสร้างและดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค
- ๔.๓ การร่วมมือทางการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้านภูมิภาคโลกรวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มีใช้ภาครัฐ
๕. การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม
- ๕.๑ การพัฒนากลไกให้พร้อมสำหรับการติดตามเฝ้าระวังแจ้งเตือนป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงแบบองค์รวมอย่างเป็นรูปธรรม
- ๕.๒ การบริหารจัดการความมั่นคงให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศในมิติอื่นๆ
- ๕.๓ การพัฒนากลไกและองค์กรขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศกระทรวงกลาโหม ระยะ ๒๐ ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙

มีวิสัยทัศน์กระทรวงกลาโหม มีความมุ่งมั่นในระยะยาวให้กระทรวงกลาโหมเป็นองค์กรที่ “มีกองทัพชั้นนำ มีบทบาทสำคัญในด้านความมั่นคงของรัฐและมีบทบาทนำในการส่งเสริมความมั่นคงของภูมิภาค” โดยได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ จำนวน ๖ ประเด็น และวัตถุประสงค์เฉพาะในแต่ละประเด็น ดังนี้

๑. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศ กำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ ได้แก่ มีความสัมพันธ์และความร่วมมือทางทหารในระดับที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ ประเทศมหาอำนาจ และองค์การระหว่างประเทศ รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในประชาคมอาเซียนและการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพภายใต้กรอบสหประชาชาติ

๒. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพิทักษ์รักษาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ กำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ สถาบันพระมหากษัตริย์มีความปลอดภัยสูงสุดและได้รับการเทิดทูนอย่างสมพระเกียรติ

๓. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การรักษาความมั่นคงของรัฐ กำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ ได้แก่ แนวโน้มที่ดีขึ้นของเหตุรุนแรงในพื้นที่ จชต. ความแตกแยกในสังคมไทย การก่อการร้าย การแพร่ระบาดของยาเสพติด การโยกย้ายถิ่นฐานข้ามประเทศแบบไม่ปกติ และการกระทำผิดกฎหมาย และกระทบต่อความมั่นคงตามแนวชายแดนทางบกและในทางทะเล และการแพร่ของโรคระบาดและโรคติดต่อ เป็นต้น

๔. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน กำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่พื้นฐานที่ดีขึ้น และปัญหาสิ่งแวดล้อมและความเสี่ยงจากสาธารณภัยอยู่ในระดับที่ควบคุมได้

๕. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชน กำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ ได้แก่ การมีเครือข่ายกำลังภาคประชาชนในการสนับสนุนภารกิจการป้องกันภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติครอบคลุมพื้นที่ที่มีปัญหาวิกฤติด้านความมั่นคง

๖. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๖ การปฏิบัติการทางทหารเพื่อรักษาอธิปไตยและผลประโยชน์แห่งชาติ กำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ ได้แก่ ประเทศมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยคุกคามทางทหารที่อาจเกิดจากความขัดแย้งอันเนื่องมาจากปัญหาเขตแดนและพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเล

ยุทธศาสตร์ทหารกองทัพไทย ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)

๑. สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง จากการประเมินสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงพบว่าไทยกำลังเผชิญกับภัยคุกคามและความท้าทายด้านความมั่นคงที่สำคัญ ได้แก่ การเสริมสร้างอำนาจกำลังรบของประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศในภูมิภาค การรักษาสมดุลในการพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่บทบาทสำคัญในภูมิภาค การก่อการร้าย ภัยคุกคามไซเบอร์การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนโดยเฉพาะประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

๒. วัตถุประสงค์ทางทหาร ได้กำหนดวัตถุประสงค์มูลฐาน และวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

๒.๑ ป้องกัน รักษาเอกราชอธิปไตย และบูรณภาพแห่งดินแดน โดยป้องกันภัยคุกคามทางทหารได้ทุกรูปแบบและทุกระดับความขัดแย้ง โดยในระยะสั้นให้ความสำคัญเร่งด่วนต่อภัยคุกคามทางด้านตะวันออกเป็นลำดับแรก (ด้านตะวันตกและทางด้านใต้เป็นลำดับถัดไป) และในระยะกลางให้ความสำคัญเร่งด่วนต่อภัยคุกคามทางด้านตะวันตก และตะวันออก

๒.๒ พิทักษ์ รักษา ปกป้อง และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยสถาบันฯ เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชาติ เป็นที่เชื่อมั่น ศรัทธา และไม่มีกาลล่วงละเมิด

๒.๓ พิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติ ให้ครอบคลุมทุกมิติทั้งทางบก ทางทะเล ห้วงอากาศ ห้วงอวกาศ และมีติไซเบอร์ ด้วยการเสริมสร้างขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเอง และการป้องกันปรามทางยุทธศาสตร์

๒.๔ สนับสนุนการแก้ไขปัญหาของชาติ โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้กลับสู่สันติสุขภายในระยะกลาง รวมทั้งสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติจากภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทางทหาร รวมทั้งสร้างความสามัคคีของสังคมในชาติ

๒.๕ พัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน โดยมุ่งเน้นในพื้นที่เพื่อความมั่นคง รวมทั้งสนับสนุนการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ

๒.๖ รักษาความสงบเรียบร้อยพื้นที่ชายแดนและในประเทศ

๒.๗ เสริมสร้างความร่วมมือความมั่นคงกับมิตรประเทศและอ่าวเบงกอลและคอคอดกระของกองทัพไทยในเวทีโลก โดยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ เพื่อลดความขัดแย้ง ให้ความสำคัญต่อการเป็นหุ้นส่วนที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน การรักษาสมดุลในด้านความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมที่เอื้อต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตลอดจนสนับสนุนภารกิจและการดำเนินกิจกรรมเพื่อสันติภาพและมนุษยธรรมในกรอบสหประชาชาติและองค์การระหว่างประเทศ

๓. แนวความคิดทางยุทธศาสตร์ ยังคงยึดถือ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ สอดคล้องกับร่างยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศฯ ดังนี้

๓.๑ การเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง มีมาตรการและขีดความสามารถที่ต้องการ ดังนี้

๓.๑.๑ การกระชับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน มิตรประเทศมหาอำนาจและองค์การระหว่างประเทศ โดยแลกเปลี่ยนการเยือน รวมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์ทางการทหารทุกระดับ ทั้งนี้ ในระยะกลาง จะเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารงานการทูตฝ่ายทหารแบบรวมการ

๓.๑.๒ การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน มิตรประเทศมหาอำนาจองค์การระหว่างประเทศ ประกอบด้วย ส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงร่วมกัน โดยเฉพาะในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defense Ministers' Meeting Plus: ADMM – PLUS)(การฝึกผสม การฝึกร่วม/ผสม ศึกษาความมั่นคงทางทะเล การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและภัยพิบัติ การแพทย์ทหารการปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม ไชเบอร์ และการต่อต้านการก่อการร้าย) รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินงานตามกรอบประชาคมอาเซียน

๓.๑.๓ การปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพ ในระยะสั้นพัฒนาขีดความสามารถให้มีความพร้อมทั้งด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์และหลักนิยม ระยะกลางต้องมีขีดความสามารถและจัดกำลังใน บก.ร่วม/ผสม ของภูมิภาค รวมทั้งมีขีดความสามารถเผชิญกับการปฏิบัติการผสมมาตรและปฏิบัติการไม่ตามแบบ ในระยะยาวต้องมีความพร้อมในการจัดกำลังร่วมกันเป็นหน่วยเฉพาะกิจระดับอาเซียน (Combined Operations)

๓.๑.๔ สนับสนุนประเทศรอบบ้านตามแนวความคิดการพัฒนาพื้นที่ข้ามชายแดน (Cross Border Development) โดยการพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงชายแดน และยกระดับคุณภาพชีวิตของประเทศเพื่อนบ้าน ลดความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งสนับสนุนการจัดตั้ง/พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

๓.๒ การผนึกกำลังป้องกันประเทศ มีมาตรการและขีดความสามารถที่ต้องการ ดังนี้

๓.๒.๑ การพิทักษ์ รักษาปกป้อง เทิดทูนสถาบันฯ โดยดำรงขีดความสามารถในการถวายความปลอดภัย สนับสนุนโครงการพระราชดำริและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ตลอดจนมีเครื่องมือ ค้นหาและป้องกันมิให้ล่วงละเมิด

๓.๒.๒ การพัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคง และช่วยเหลือประชาชน รวมทั้งการบรรเทาภัยพิบัติ ในระยะสั้นต้องมีความพร้อมด้านกำลังพล และยุทธโศปกรณ์ รวมทั้งมีศูนย์ฝึกฯ บรรเทาภัยพิบัติระดับกองทัพไทย และในระยะยาวจะต้องพัฒนาขีดความสามารถไปสู่ศูนย์ฝึกฯ บรรเทาภัยพิบัติ ระดับอาเซียน

๓.๒.๓ การต่อต้านการก่อการร้าย ในระยะสั้นต้องมีความพร้อมทั้งด้านกำลังพล ยุทธโศปกรณ์ การส่งกำลัง การฝึก ระบบการบริหารเหตุการณ์ ระบบงานข่าวกรอง และความร่วมมือกับมิตรประเทศ โดยในระยะยาวต้องพัฒนาขีดความสามารถในการจัดตั้งศูนย์ฝึกต่อต้านการก่อการร้าย ระดับอาเซียน

๓.๒.๔ สนับสนุนรัฐบาลแก้ไขปัญหาภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทางทหาร (ยาเสพติด แรงงานต่างด้าวฯ การทำประมงผิดกฎหมาย การบินพลเรือน การรักษาความปลอดภัยทางทะเล การโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ)

๓.๒.๕ การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในระยะสั้นต้องมีกำลังและยุทธโศปกรณ์เพียงพอโดยเฉพาะระบบเฝ้าตรวจ และแจ้งเตือนในพื้นที่เสี่ยง

ในระยะกลาง ต้องลดการใช้กำลังทหารในพื้นที่ และส่งมอบพื้นที่ที่มีความรุนแรงลดลงให้กับฝ่ายพลเรือน

ทั้งนี้ในระยะยาวยังคงต้องดำรงมาตรการในการรักษาความมั่นคงในทุกพื้นที่ที่มีกำลังและความเข้มแข็งเพียงพอต่อการเผชิญการก่อเหตุรุนแรง

๓.๒.๖ การมีส่วนร่วมสำคัญในการสร้างความสามัคคีให้คนในชาติ โดยสนับสนุนการสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การปฏิรูปประเทศ และแนวคิดประชารัฐตามแผนปฏิรูปประเทศไทย และยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

๓.๓ การป้องกันเชิงรุก มีมาตรการและขีดความสามารถที่ต้องการ ดังนี้

๓.๓.๑ การเตรียมกำลังและใช้กำลัง ในลักษณะปฏิบัติร่วมเชิงรุก จะต้องมียุทธศาสตร์ปฏิบัติการร่วมที่ปฏิบัติได้จริง มีการฝึกอย่างต่อเนื่อง มีขีดความสามารถในการรบ ๑ ด้าน และป้องกัน ๑ ด้านรวมทั้งการแสวงหาแหล่งส่งกำลังบำรุงฉุกเฉินกับมิตรประเทศ

๓.๓.๒ ระดับควบคุมบังคับบัญชาและอำนาจการยุทธ์

ในระยะสั้นต้องพัฒนาขีดความสามารถในการเชื่อมโยงระบบปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง(Network Centric Operations: NCO) ระหว่างศูนย์บัญชาการทางทหาร จนถึงระดับกองกำลังป้องกันชายแดนการจัดตั้งศูนย์บัญชาการทางทหารสำรอง รวมทั้งการบูรณาการระบบงานข่าวกรองการเฝ้าตรวจและการลาดตระเวน (Intelligence Surveillance and Reconnaissance:ISR) และระบบเฝ้าตรวจของกองทัพไทย

ในระยะกลางและระยะยาวต้องมีดาวเทียมสื่อสารสำหรับกิจการทหาร และดาวเทียมตรวจการณ์สำหรับกิจการความมั่นคง

๓.๓.๓ พัฒนาระบบข่าวกรองให้รองรับภัยคุกคามทุกรูปแบบ จะต้องมียุทธศาสตร์ข้อมูลข่าวกรองร่วมกองทัพไทย มีขีดความสามารถในการหาข่าวและแจ้งเตือนภัยคุกคามในพื้นที่ชายแดน พื้นที่ระวางป้องกันและพื้นที่สนใจอื่น ๆ รวมทั้งขีดความสามารถวิเคราะห์ข่าวที่เชี่ยวชาญทั่วทุกภูมิภาคของโลก

๓.๓.๔ การเตรียมกำลัง และรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางบก

ในระยะสั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ที่มีความคล่องแคล่วในการเคลื่อนที่ และมีเกราะกำบัง การปฏิบัติการทางลึกด้วยอำนาจการยิงระยะไกล ระบบเฝ้าตรวจและแจ้งเตือนตามแนวชายแดนที่มีประสิทธิภาพ มีอาวุธป้องกันภัยทางอากาศและระบบค้นหาเป้าหมายที่ทันสมัย

และในระยะกลางและระยะยาว จะมีกำลังรบผสมเหล่าระดับกรมที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง รวมทั้งมีอาวุธป้องกันทางยุทธศาสตร์

๓.๓.๕ การเตรียมกำลัง และรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล

ในระยะสั้น กำลังรบหลักอยู่ในพื้นที่อ่าวไทย โดยสามารถเพิ่มเติมกำลังตามสถานการณ์ให้กับฝั่งอันดามัน

สำหรับในระยะกลางและระยะยาว ต้องปรับสมดุลของกำลังรบทางเรือให้เหมาะสมกับภัยคุกคาม ทั้งฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน

๓.๓.๖ การเตรียมกำลัง และรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางอากาศที่เหมาะสม และทันสมัย โดยในระยะกลางและระยะยาว จะพัฒนาขีดความสามารถของการสังเกตการณ์ห้วงอากาศ การตรวจการณ์ (ISR) โดยใช้ดาวเทียม และการสื่อสารและโทรคมนาคม การปฏิบัติการสงครามสารสนเทศ และการปฏิบัติการในมิติไซเบอร์

ยุทธศาสตร์กองทัพบก ระยะ ๒๐ ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙

๑. ความมุ่งหมาย

ยุทธศาสตร์กองทัพบก ระยะ ๒๐ ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการเตรียมกำลังและใช้กำลังในระยะ ๒๐ ปี ทั้งต่อภัยคุกคามทางทหาร (Conventional Threats) และภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทางทหารหรือภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ (Non-conventional Threats) โดยเป็นการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ และยุทธศาสตร์ทหารกองทัพไทย ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) และแผนของหน่วยเหนืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผน/ยุทธศาสตร์กองทัพบก ระยะ ๕ ปี แผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี รวมทั้งแผนพัฒนาหน่วย/เหล่า ตลอดจนแผนที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ให้สอดคล้องต่อไป

๒. การประเมินสภาพแวดล้อมในระยะ ๒๐ ปี

สรุปภัยคุกคามที่ประเทศไทยอาจต้องเผชิญในระยะ ๒๐ ปี ข้างหน้า ได้ดังนี้

๒.๑ ภัยคุกคามทางทหาร : ในห้วง ๒๐ ปีข้างหน้า การเมืองโลกจะประกอบด้วยหลายขั้วอำนาจ แต่สหรัฐฯ จะยังเป็นประเทศที่มีบทบาทมากที่สุดแม้ว่าจะถูกท้าทายจากจีนและรัสเซีย การกระทบกระทั่งกันระหว่างรัฐต่อรัฐหรือภัยคุกคามทางทหาร ยังคงเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญของโลกต่อไป โดยเฉพาะรัฐที่มีอาวุธที่มีอำนาจการทำลายล้างสูงในครอบครอง

สำหรับรูปแบบของสงครามที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต จะมีลักษณะเป็นสงครามแบบผสมผสานระหว่างสงครามตามแบบกับสงครามนอกแบบ หรือสงครามกองโจรมากขึ้นการก่อการร้ายจะยังเป็นภัยคุกคามของโลกที่สามารถขยายเครือข่ายที่เข้มแข็ง ครอบคลุมในทุกภูมิภาคทั่วโลก สำหรับสภาวะแวดล้อมกับประเทศเพื่อนบ้าน

กัมพูชา ปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนและการพัฒนากองทัพของกัมพูชา จึงมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดความขัดแย้งในพื้นที่จำกัดในระดับไม่รุนแรงไปจนถึงระดับที่รุนแรง ในห้วงระยะเวลาสั้นๆ

เมียนมา ความขัดแย้งเรื่องเขตแดนจะเบาบางลงเนื่องจากความสัมพันธ์ที่ดี อย่างไรก็ตามพื้นที่ชายแดนจะยังคงได้รับผลกระทบจากปัญหาชนกลุ่มน้อยและความขัดแย้งทางศาสนาภายในของเมียนมา

สปป.ลาว ยังคงมีปัญหาการปักปันหลักเขตแดนในแม่น้ำโขง แต่จะไม่บานปลายกลายเป็นความขัดแย้งโดยใช้กำลังทางทหารกับไทย

มาเลเซีย ความสัมพันธ์ที่ดีของทั้งสองประเทศทำให้ยังไม่มีแนวโน้มที่ปรากฏชัดเจนต่อความขัดแย้งที่จะนำไปสู่การใช้กำลังทางทหาร แต่ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติรูปแบบต่างๆ ตามแนวชายแดนของทั้งสองประเทศจะยังคงมีอยู่ ได้แก่การค้ามนุษย์การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ

เวียดนาม การเพิ่มศักยภาพกำลังทางเรือและทางอากาศนาวิของเวียดนาม อาจส่งผลต่อความมั่นคงทางทะเลบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิในไหล่ทวีปทางตอนใต้ของอ่าวไทยการเป็นคู่ขัดแย้งกับประเทศมหาอำนาจ โดยเฉพาะประเด็นปัญหาทะเลจีนใต้ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในภูมิภาคและต่อไทยในภาพรวม

๒.๒ ภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทางทหาร: ปัญหาที่จะต้องเผชิญในระยะ ๒๐ ปีต่อไป ได้แก่ ความไม่สงบในพื้นที่ จซต. ความแตกแยกทางความคิด การล่องละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์ อาชญากรรมข้ามชาติ การลักลอบเข้าเมืองและการค้ามนุษย์ ปัญหาที่เกิดจากความไม่มั่นคงในเกาหลีเหนือ (การอพยพพลี้ภัยของชาวเกาหลีเหนือ) ปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งในรัฐยะไข่ เมียนมา (ชาวโรฮีนจา) และในเขตปกครองตนเองซินเจียงของจีน (ชาวอุยกูร์) อาชญากรรมไซเบอร์ ปัญหายาเสพติด ปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ภัยพิบัติธรรมชาติ การแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรง ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาสังคมผู้สูงอายุ

๓. วิสัยทัศน์

กำหนดวิสัยทัศน์กองทัพบก ๒๕๗๙ ดังนี้

“เป็นกองทัพบกที่มีศักยภาพ ทันสมัย เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน และเป็นหนึ่งในกองทัพบกชั้นนำของภูมิภาค”

๔. พันธกิจ

๔.๑ การเตรียมกำลัง ได้แก่ ด้านโครงสร้างกำลัง ความพร้อมรบ ความต่อเนื่องในการรบ และความทันสมัย

๔.๒ การใช้กำลัง ได้แก่ การป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน การปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม การพิทักษ์และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับมิตรประเทศ

๕. วัตถุประสงค์มูลฐานของกองทัพบก

กำหนดวัตถุประสงค์มูลฐานของกองทัพบกได้ ๖ ประการ ดังนี้

๕.๑ เพื่อพิทักษ์รักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ให้มีความปลอดภัยสูงสุดและได้รับการเทิดทูนอย่างสมพระเกียรติ

๕.๒ เพื่อเตรียมกำลังกองทัพบกให้มีความพร้อมในการเผชิญกับภัยคุกคามทางทหาร

๕.๓ เพื่อรักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

๕.๔ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน และเพื่อช่วยเหลือและบรรเทาผลกระทบจากสาธารณภัยต่างๆ

๕.๕ เพื่อดำรงและส่งเสริมเกียรติและศักดิ์ศรีของประเทศในประชาคมระหว่างประเทศ

๕.๖ เพื่อสร้างความไว้วางใจ เชื่อมมั่นจากประชาชนและหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการปฏิบัติงานของกองทัพบก

๖. ประเด็นยุทธศาสตร์

กำหนดเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ของกองทัพบกจำนวน ๖ ประเด็นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์มูลฐานโดยมีเป้าหมายของการดำเนินการได้แบ่งออกได้เป็น ๔ ระยะ ๆ ละ ๕ ปี ได้แก่ ระยะที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ระยะที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๖๕ – ๒๕๖๙) ระยะที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๗๐ – ๒๕๗๔) และระยะที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๗๕ – ๒๕๗๙) มีประเด็นยุทธศาสตร์ดังนี้

๖.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพิทักษ์รักษาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

ได้กำหนดแนวความคิดในการปฏิบัติเป็น ๓ แนวทาง ได้แก่ ๑) การพิทักษ์สถาบันพระมหากษัตริย์ ๒) การเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์และ ๓) การปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์

๖.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การเสริมสร้างศักยภาพและความพร้อมของกองทัพเพื่อการป้องกันประเทศ

ได้กำหนดแนวความคิดในการปฏิบัติเป็น ๔ แนวทาง ได้แก่ ๑) การปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบก ๒) การเสริมสร้างความพร้อมรบ ๓) การเสริมสร้างความต่อเนื่องในการรบ และ ๔) การเสริมสร้างระบบป้องกันชายแดน

๖.๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจการรักษาความมั่นคงภายใน

ได้กำหนดแนวความคิดในการปฏิบัติเป็น ๕ แนวทาง ดังนี้ ๑) สนับสนุนการแก้ไขปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ๒) สนับสนุนการสร้างความปลอดภัยของชนในชาติ ๓) สนับสนุนการป้องกันภัยคุกคามต่อความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อยของประเทศ ๔) การสนับสนุนการดำเนินการด้านการข่าวที่เป็นภัยคุกคามต่อการรักษาความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อยของประเทศและ ๕) การสนับสนุนการปราบปรามและการบังคับใช้กฎหมายต่อภัยคุกคามที่ส่งผลต่อความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อยของประเทศ

๖.๔ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสนับสนุนการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน

ได้กำหนดแนวความคิดในการปฏิบัติเป็น ๒ แนวทาง ดังนี้ ๑) การสนับสนุนการพัฒนาประเทศและ ๒) การช่วยเหลือประชาชน

๖.๕ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การเสริมสร้างความร่วมมือด้านการทหารกับต่างประเทศ

ได้กำหนดแนวความคิดในการปฏิบัติ ๓ แนวทาง ดังนี้ ๑) เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความร่วมมือทางทหารกับประชาคมระหว่างประเทศ ๒) ส่งเสริมการมีบทบาทนำในอาเซียนและ ๓) ส่งเสริมการบริหารจัดการชายแดนและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจข้ามแดน

๖.๖ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๖ การพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรในการป้องกันประเทศ

ได้กำหนดแนวความคิดในการปฏิบัติ ๓ แนวทาง ดังนี้ ๑) การพัฒนาการบริหารจัดการด้านการปฏิบัติการของกองทัพบก ๒) การพัฒนาการบริหารจัดการด้านกำลังพล และ ๓) การพัฒนาการบริหารจัดการด้านยุทธโศปกรณ์และงบประมาณ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อักษรา เกิดผล (๒๕๕๒) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาอำนาจกำลังรบของกองทัพบก” โดยศึกษาการพัฒนาอำนาจกำลังรบของกองทัพบกที่ผ่านมา เปรียบเทียบการพัฒนาอำนาจกำลังรบของกองทัพบกประเทศเพื่อนบ้าน และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาอำนาจกำลังรบในส่วนโครงสร้างของกองทัพบกที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งผลการวิจัย สรุปได้ว่า ๑) ไม่ปรากฏแนวโน้มที่จะเกิดความขัดแย้ง ซึ่งจะนำไปสู่การใช้กำลังทหารขนาดใหญ่กับประเทศเพื่อนบ้าน แต่อาจมีเพียง ความขัดแย้ง ระดับต่ำที่อาจเกิดการกระทบกระทั่งในระดับพื้นที่ ๒) การพัฒนาอำนาจกำลังรบตามแผนพัฒนากองทัพฉบับที่ผ่านจนถึงปัจจุบัน ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายเท่าที่ควร ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลตามแผน การขาดความต่อเนื่องในเชิงนโยบาย อาทิ ปัญหาสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้กองทัพบกจำเป็นต้องจัดตั้งกองพลทหารราบที่ ๑๕ และ ๓) ความสำเร็จในการพัฒนาอำนาจกำลังรบของกองทัพบก คือการ

พัฒนาอำนาจกำลังรบในส่วนของโครงสร้างการจัดหน่วยระดับกรม และกองพันดำเนินกลยุทธ์ที่เป็นเป้าหมายการใช้กำลังในอีก ๕ - ๑๐ ปี ข้างหน้า โดยจะต้องไม่ยึดติดกับพื้นที่ โดยกำลังทั้งสี่ต้องสามารถโยกย้ายไปปฏิบัติการในพื้นที่ใด ๆ ก็ได้ มีคุณลักษณะหน่วยที่แตกต่างจากการจัดหน่วยในปัจจุบัน คือ จะต้องมียุทธลักษณะเป็นกำลังรบผสมเหล่า มีอำนาจกำลังรบสูง มีความคล่องแคล่วทั้งทางยุทธศาสตร์และยุทธวิธี สามารถปฏิบัติการกิจได้หลากหลาย โดยมีการปรับการจัดหน่วยน้อยที่สุด พร้อมทั้งจะเผชิญกับภัยคุกคามได้ในทุกระดับของความขัดแย้งในทุกรูปแบบการปฏิบัติของการรบและมีใจจากการรบ รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติการรบร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ

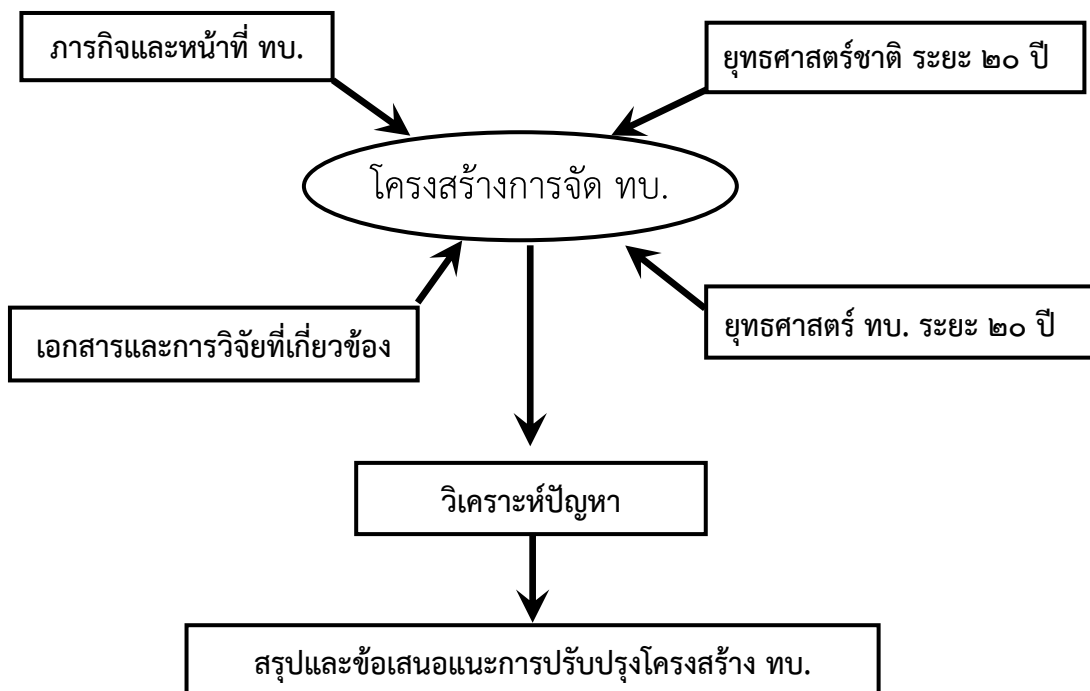
สุรพล เผื่อนอัยกา (๒๕๔๖) ได้วิจัยในเรื่อง “การเตรียมกำลังรบที่มีประสิทธิภาพ” โดยศึกษาแนวคิดและหลักการการใช้กำลังรบของประเทศตะวันตก แนวคิดและหลักการการเตรียมกำลังรบ และวิเคราะห์การเตรียมกำลังรบของไทยเปรียบเทียบกับแบบมิตรประเทศ โดยพลตรี สุรพลฯ ได้สรุปประเด็นสำคัญว่า ๑) ในเรื่องการเตรียมกำลังรบเป็นเรื่องภายในของทางราชการทหาร และความต้องการกำลังรบที่ประเมินออกมา ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากโครงสร้างยุคสงครามเย็นมากนัก ๒) ในเรื่องความพร้อมรบ การเลือกวางระดับความพร้อมรบไว้สูง ตั้งแต่ยามปกติทำให้เสียโอกาสที่จะแบ่งสัดส่วนของทรัพยากรไปใช้ในการสร้างศักยภาพสงครามให้สูงขึ้นซึ่งการมีศักยภาพสูงจะทำให้สามารถพัฒนาเป็นกำลังรบได้มากในยามวิกฤติ ดังนั้นการวางระดับความพร้อมรบไว้ค่อนข้างต่ำในยามปกติจะเป็นผลดีกว่าในระยะยาว ควรจัดกำลังพร้อมรบระดับสูงในจำนวนที่น้อยลง เพื่อให้สามารถหมุนเวียนกันได้ (Rotation) นอกจากนี้ พลตรี สุรพลฯ ได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่องสำคัญคือ ควรทบทวนแนวคิดการเตรียมกำลังรบของไทยใหม่ โดยใช้ปัญหาความขัดแย้งในระดับที่สมจริง (Credible Level of Conflict) เป็นสมมติฐานในการประมาณความต้องการกำลังรบ โดยคำนึงถึงเวลาเร่งด่วน และอัตราเร็วในการเพิ่มเติมขยายกำลังเป็นปัจจัยประกอบการประเมินด้วย (ไม่พึ่งใช้กรณีเลวร้ายจากบรรยากาศของสงครามเย็นเป็นฐานคิด) สำหรับงบประมาณและทรัพยากรที่เหลืออันเป็นผลจากการปรับเปลี่ยนความต้องการกำลังรบในยามปกติใหม่ พึ่งใช้ในการเลือกพัฒนาศักยภาพของขีดความสามารถทางทหารสำหรับอนาคต ซึ่งจะเป็นการใช้ประโยชน์ (Exploit) ในการเสริมสร้างศักยภาพสงครามเพื่อการป้องกันประเทศ (Defence Potential) มากกว่าที่จะสิ้นเปลืองทรัพยากรไปดำรงรักษาโครงสร้างเดิมที่ตกค้างอยู่ ลดระดับความพร้อมปฏิบัติการลงเล็กน้อยโดยให้พร้อม ณ ที่ตั้ง แทนการพร้อมอยู่ในพื้นที่ปฏิบัติการตลอดเวลา

วิรัช หาญผจญศึก (๒๕๔๕) ได้วิจัยในเรื่อง “การบริหารและการจัดการกองทัพไทย” โดยศึกษาข้อมูล ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับด้านกำลังพล ด้านงบประมาณ และด้านยุทธโศปกรณ์ ในอดีตที่ผ่านมาและหาสาเหตุของปัญหาในการบริหารและการจัดการที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการทำงานในปัจจุบัน เช่น การขยายกิจการสถานพยาบาลของทหาร โดยการขยายความรับผิดชอบในการให้การรักษาพยาบาลแก่ประชาชนเพิ่มขึ้น และจัดตั้งวิทยาลัยแพทย์ทหาร วิทยาลัยพยาบาลของเหล่าทัพ ทำให้นายทหารสัญญาบัตรเหล่าแพทย์เพิ่มขึ้น ซึ่งพลตรี วิรัช ฯ ได้ให้ข้อเสนอแนะเช่น ๑) ควรดำเนินการปรับโครงสร้างกองทัพโดยให้ใช้ระบบกำลังสำรองที่หวังผลในด้านประสิทธิภาพได้ ๒) ปรับปรุงแนวทางในการปรับลดกำลังพล โดยปรับเปลี่ยนวิธีการจูงใจให้ข้าราชการที่ลาออกราชการก่อนการเกษียณอายุ ได้รับทั้งเงินตอบแทนและการเลื่อนยศสูงขึ้น ๑ ชั้นยศ

เมธี ศรีทอง (๒๕๔๘) ได้วิจัยในเรื่อง “การรับราชการทหารในกองทัพบกแบบมีกำหนดเวลาปลดถ่ายพร้อมมาตรการจูงใจ” โดยศึกษาและเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสม และเป็นไปได้ ในการจัดให้มีกระบวนการจูงใจชาวไทยวัยฉกรรจ์เข้ารับราชการทหารในกองทัพบกเป็นคราวๆ โดยมีกระบวนการคัดเลือกกำลังพลทั้งเพื่อไว้ปฏิบัติราชการต่อไป และเพื่อปลดถ่ายออกจากราชการตามเวลา และเงื่อนไขที่กำหนด รวมทั้งการช่วยเหลือกำลังพลที่ได้รับปลดถ่ายให้มีอาชีพใหม่ เพื่อเป็นมาตรการจูงใจ โดยมีผลการวิจัยและข้อเสนอแนะสรุปได้ดังนี้ ๑) ให้ปรับปรุงโครงสร้างกองทัพไทยให้กระชับ การรับราชการทหารแบบมีกำหนดเวลาปลดถ่ายจะสร้างความเข้มแข็งให้กองทัพในระยะยาว ๒) การนำระบบปลดถ่ายมาใช้ในกองทัพเป็นเรื่องสำคัญ และละเอียดอ่อน สมควรที่รัฐบาล กระทรวงกลาโหม และเหล่าทัพ จะได้ร่วมกับส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดหลักการและแนวทางดำเนินการที่เหมาะสม

กรอบแนวคิดของการวิจัย

แผนภาพที่ ๒ - ๓ กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

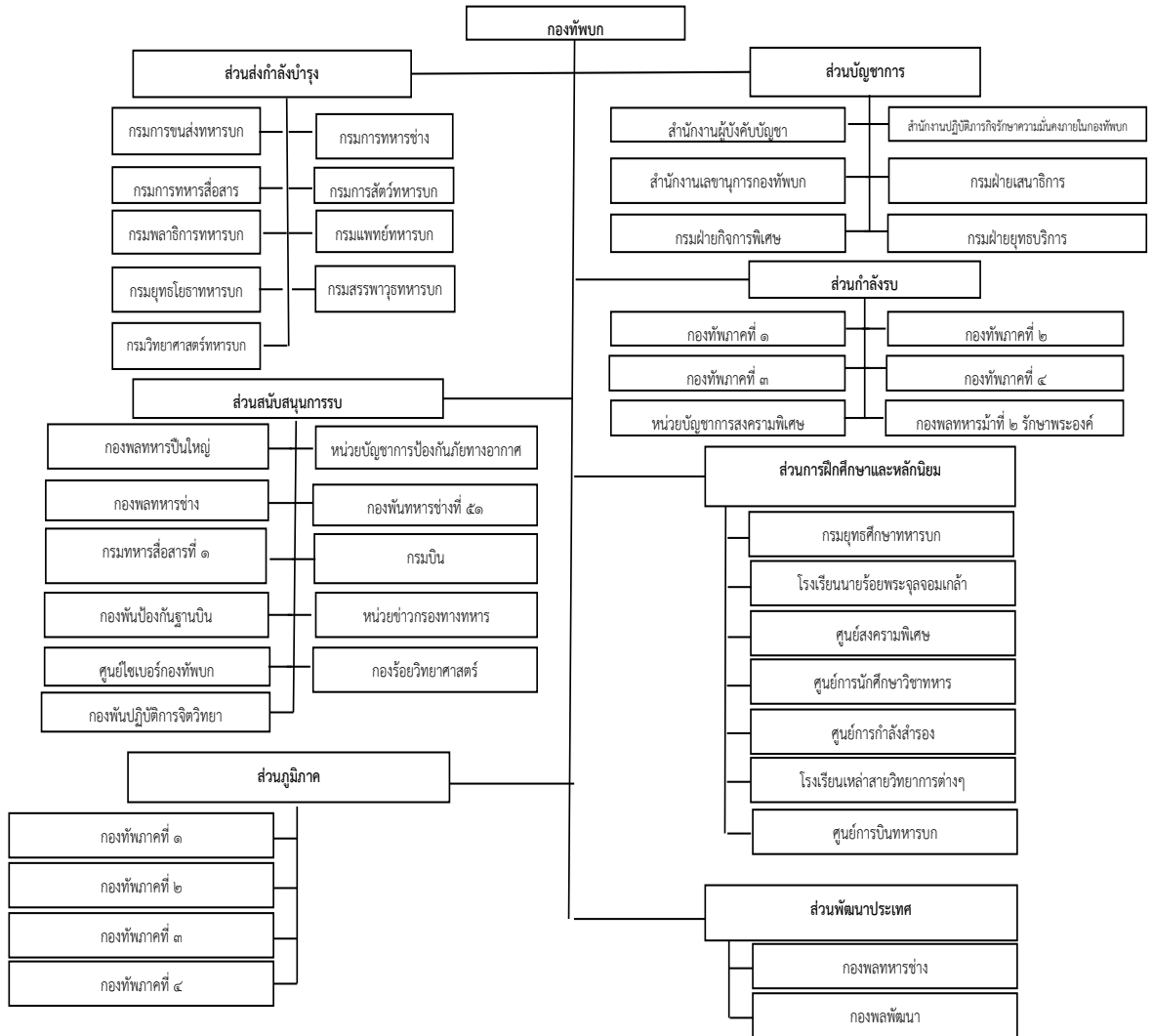
โครงสร้างการจัดของกองทัพบกมีความสำคัญต่อการปฏิบัติภารกิจของกองทัพบก จากการศึกษาภารกิจและโครงสร้างการจัดกองทัพบก ตลอดจนทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องพบว่าโครงสร้างกองทัพบกปัจจุบันยังเป็นโครงสร้างที่มีขนาดใหญ่ อีกทั้งการเตรียมกำลังรบของกองทัพบกก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากโครงสร้างในยุคสงครามเย็นมากนัก ในเมื่อปัจจุบันสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์มีการเปลี่ยนแปลง ไม่มีแนวโน้มที่จะเกิดความขัดแย้งจนนำไปสู่การใช้กำลังขนาดใหญ่กับประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นการทบทวนแนวคิดการเตรียมกำลังรบโดยใช้ปัญหาความขัดแย้งในระดับที่สมจริงจะเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพบกมากกว่าที่จะดำรงรักษาโครงสร้างเดิมไว้ โดยเฉพาะในห้วงที่รัฐบาลได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปีขึ้นมา จึงควรอาศัยโอกาสนี้ปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกให้สอดคล้องเหมาะสมควบคู่ไปด้วย

บทที่ ๓

วิเคราะห์นโยบายและแนวทางการปรับปรุง โครงสร้างกองทัพบก

กองทัพบกไทยได้ถือกำเนิดขึ้นมาเป็นเวลาช้านานพร้อมๆ กับการก่อตั้งชาติไทยหรือควบคู่กับประวัติศาสตร์ชาติไทย และถือเป็นรากฐานของความมั่นคงของประเทศตลอดมาในทุกยุคทุกสมัยการปฏิรูปกิจการทหารบกของไทยตามแบบตะวันตกได้เริ่มปรากฏขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้เกิดขึ้นอย่างจริงจังในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากชาติมหาอำนาจตะวันตกได้แผ่ขยายอิทธิพลเข้ามายังทวีปเอเชียมากขึ้น ไทยจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปการทหารให้เป็นแบบสากล มีการออกพระราชบัญญัติจัดการทหาร ตั้งกรมยุทธนาธิการขึ้นเมื่อวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ.๒๔๓๐ ซึ่งถือเป็นต้นแบบของกิจการทหารบกสมัยปัจจุบัน

กิจการกองทัพบกได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะหลังจากที่กองทัพบก ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในสงครามครั้งสำคัญหลายครั้ง อาทิเช่น สงครามอินโดจีน สงครามมหาเอเชียบูรพา ในปี พ.ศ.๒๔๘๓ สงครามโลกครั้งที่สองในปี พ.ศ.๒๔๘๔ สงครามเกาหลีในปี พ.ศ.๒๔๙๓ และเข้าร่วมกับกองทัพสหรัฐอเมริกาในสงครามในลาวและสงครามเวียดนามตามลำดับ ทำให้กิจการกองทัพบกได้รับการพัฒนาอย่างเด่นชัด เพื่อเป็นเครื่องมือสกัดกั้นการแผ่ขยายอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์เข้ามาในภูมิภาคอินโดจีน โดยได้รับความช่วยเหลือทางการทหารจากสหรัฐอเมริกา ได้มีการนำระบบโครงสร้างอัตรากิจการจัดหน่วยทหารของสหรัฐอเมริกาเข้ามาใช้ และได้มีการปรับปรุงเพิ่มเติมมาตามลำดับจนถึงปัจจุบัน และอาจกล่าวได้ว่าโครงสร้างกองทัพบกปัจจุบันเป็นผลจากโครงสร้างการจัดหน่วยเพื่อรองรับภัยความมั่นคงในรูปแบบเดิมคือภัยคุกคามทางทหารเป็นหลัก

ที่มา : กรมยุทธการทหารบก, ๒๕๕๘

นโยบายการปฏิรูประบบราชการ

ในสมัยรัฐบาลพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ (พ.ย. ๒๕๓๙ – พ.ย. ๒๕๔๐) ได้มีนโยบายเกี่ยวกับการปรับปรุงระบบบริหารราชการแผ่นดิน โดยได้จัดทำแผนแม่บทการปฏิรูประบบราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ – ๒๕๔๔ (ไตรตรีย์ จุฑานนท์, ออนไลน์, ๒๕๕๗) ซึ่งนับว่าเป็นแผนแม่บทการปฏิรูประบบราชการฉบับแรกของไทย แผนแม่บทการปฏิรูประบบราชการฉบับนี้ได้กำหนดหลักการและวิธีการในการปฏิรูประบบราชการไว้ ๒ หลักการคือหลักการที่ ๑ การปรับบทบาท ภารกิจ และขนาดของหน่วยงานของรัฐประกอบด้วย ๑๑ วิธีการ อาทิเช่น พัฒนาประสิทธิภาพของหน่วยงานของรัฐ และลดขนาดกำลังคนของหน่วยงานรัฐ และหลักการที่ ๒ การปรับปรุงระบบการทำงานของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมี ๙ วิธีการ

ในส่วนของการจัดทำแผนเพื่อการปฏิรูปหรือพัฒนาระบบบริหารจัดการและโครงสร้างในกระทรวงกลาโหมนั้น ได้เริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการครั้งแรกในสมัยพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ในฐานะนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (ฐิตินันท์ ธีญญศิริ, ๒๕๕๖ : ๒๘) ซึ่งได้อนุมัติหลักการเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๓๙ ให้นำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาจัดเป็นกลุ่มงานที่มีความสัมพันธ์กันและให้จัดทำแผนปรับโครงสร้างกองทัพและปรับลดกำลังพล ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ประเทศไทยได้ประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการกระทรวงกลาโหมเนื่องจากงบประมาณถูกปรับลดอย่างมาก จากที่เคยได้รับการจัดสรรงบประมาณเฉลี่ยร้อยละ ๒.๓ ของ GDP หรือร้อยละ ๑๒.๗ ของงบประมาณประเทศ เหลือเป็นร้อยละ ๑.๔ ของ GDP หรือร้อยละ ๗.๘ ของงบประมาณประเทศ ทำให้กระทรวงกลาโหมต้องจัดทำแผนแม่บทที่มีเป้าหมายหลักให้เกิดการปฏิรูปการบริหารจัดการและโครงสร้างครั้งสำคัญในรอบสี่สิบปี

นโยบายการปฏิรูปกระทรวงกลาโหมและปรับปรุงโครงสร้างกองทัพไทย

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ในสมัยนายชวน หลีกภัย ในฐานะนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม สภากลาโหมได้มีมติเห็นชอบแผนแม่บทการปฏิรูปกระทรวงกลาโหม และการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพไทย เป็นแผนสิบสองปีระหว่าง พ.ศ. ๒๕๔๓ – ๒๕๕๔ การจัดทำแผนแม่บทฉบับนี้เป็นกระบวนการเสนอจากหน่วยระดับล่าง (เหล่าทัพ) ขึ้นไปสู่ระดับกระทรวง หรือที่เรียกว่า Bottom Up โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมให้เพียงแนวทางกว้างๆ และให้หน่วยงานภายในกระทรวงไปดำเนินการในรายละเอียดและถือรูปแบบการจัดทำแผนแม่บทในลักษณะ Bottom Up นี้เป็นกระบวนการที่ใช้ในการปฏิรูประบบการบริหารจัดการกระทรวงกลาโหมและปรับปรุงโครงสร้างกองทัพไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ จนถึงปัจจุบัน (ฐิตินันท์ ธีญญศิริ, ๒๕๕๖ : ๓๐)

แผนแม่บทฉบับนี้ได้กำหนดให้ดำเนินการปฏิรูปการบริหารจัดการส่วนราชการพร้อมๆ กับการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพไทย เช่น การพิจารณากำหนดโครงสร้างกำลังกองทัพ ให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการ/รูปแบบการทบทวนยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและปรับปรุงแผนโครงสร้างกองทัพไทย เพื่อปรับความต้องการกำลังรบ และให้มีการปรับปรุงอัตราส่วนของจำนวนกำลังพลที่ปฏิบัติการโดยตรง (ส่วนกำลังรบและส่วนสนับสนุนการรบ) ต่อจำนวนกำลังพลส่วนอื่น ๆ ให้ได้สัดส่วนที่เหมาะสม ให้มีมาตรการลดกำลังพลประเภทนายทหารชั้นนายพล โดยมีมาตรการส่งเสริมการลาออกจากราชการก่อนเกษียณอายุ เพื่อลดการคับคั่งของกำลังพลในชั้นยศ

อื่น ๆ รวมทั้งให้ปรับปรุงระบบการบริหารงานกำลังพลทั้งระบบเพื่อเป็นมาตรการลดกำลังพลในระยะยาว

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ในสมัยรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้แต่งตั้ง พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธเป็นรองนายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคงและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้ประกาศนโยบายเบญจวิถี ประกอบด้วย๑)การทูตทางทหารในเชิงป้องกัน๒) การจัดระเบียบชายแดน ๓)การปรับปรุงโครงสร้างกองทัพ ให้เล็กลงแต่มีสมรรถนะ (จิวแต่แจ๋ว)๔) การเตรียมความพร้อมรบและ๕)การสนับสนุนปฏิบัติการอื่น ๆ เพื่อประชาชน และสันติภาพที่มีใช้การรบโดยในส่วนโยบายการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพให้เล็กลงแต่มีสมรรถนะ (จิวแต่แจ๋ว)นั้น กระทรวงกลาโหมได้ทบทวนยุทธศาสตร์และจัดทำเอกสารยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศกระทรวงกลาโหมขึ้นเป็นฉบับแรกเมื่อพ.ศ.๒๕๔๖ ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงแผนแม่บทาและในปีพ.ศ.๒๕๕๐ สภากลาโหมได้เห็นชอบแผนแม่บทการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๐แผนแม่บทาฉบับที่สองนี้เป็นแผนสิบปีกำหนดเป้าหมายการปรับปรุงโครงสร้างและอัตรากำลังของส่วนราชการในกระทรวงกลาโหมในรูปแบบของกรอบระยะเวลาในการดำเนินการเพื่อลดผลกระทบต่อขวัญกำลังใจของกำลังพล ในด้านโครงสร้างหน่วยงานในภาพรวมมีการโอนย้าย เปลี่ยนชื่อ ยุบรวม และมีการจัดตั้งหน่วยใหม่เพิ่มขึ้นโดยอัตรากำลังรวมไม่เพิ่มขึ้น มีการกำหนดระยะเวลาการปรับลดจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษ และประจำหน่วย โดยแยกเป็นนายทหารชั้นนายพลดำเนินการให้เสร็จภายใน ๕ ปีและนายทหารชั้นยศต่ำกว่านายพลดำเนินการให้เสร็จภายใน ๑๐ ปี

ในปีพ.ศ.๒๕๕๕ ในสมัยรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ชินวัตรได้แต่งตั้งพลอากาศเอกสุกำพล สุวรรณทัตเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและในการประชุมสภากลาโหมครั้งแรก พลอากาศเอก สุกำพลฯ ได้ประกาศนโยบายการปรับโครงสร้างกองทัพให้มีความเหมาะสม กะทัดรัด ทันสมัย และสมดุลระหว่างหน่วยปฏิบัติกับหน่วยบังคับบัญชา พร้อมรองรับภารกิจในสภาพแวดล้อมทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งการขยายหน่วยหรือการจัดตั้งหน่วยใหม่จะต้องมีเหตุผลที่ชัดเจนจากปัญหาด้านกำลังพล และการได้รับสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลที่มีอย่างจำกัด ทำให้กระทรวงกลาโหมไม่สามารถดำเนินการบริหารกองทัพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นที่ประชุมสภากลาโหมเมื่อ ๒๙ ก.พ.๕๕ จึงได้มีมติเห็นชอบแนวทางในการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหมและเหล่าทัพ จำนวน ๙ ข้อได้แก่ ๑)ปรับปรุงโครงสร้างกองทัพให้กะทัดรัดเหมาะสม สมดุลกับส่วนต่าง ๆ๒) การขอปรับปรุงโครงสร้างเพื่อจัดตั้งหน่วยงานใหม่ต้องมีเหตุผลรองรับชัดเจน และต้องเป็นหน่วยงานที่รองรับนโยบายรัฐบาลในการช่วยเหลือประชาชน ๓)พิจารณามาตรฐานการจัดหน่วยให้เหมาะสม โดยไม่เป็นการเพิ่มอัตรากำลังและงบประมาณ๔)มุ่งสู่การพิจารณาประสิทธิภาพของภารกิจมิใช่เป็นการปรับปรุงโครงสร้างเพื่อแก้ไขปัญหากำลังพล๕) ใช้การรวมหน่วยงานหรือภารกิจหน่วยงานที่มีความคล้ายคลึงกัน เพื่อให้มีเอกภาพในการปฏิบัติงาน๖)ยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่คุ้มค่า ซ้ำซ้อน และ ไม่ประหยัด หรือ ปรับโอนงานบางอย่างให้เอกชนดำเนินการ๗)มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพกำลังพล ด้วยระบบการบริหารจัดการของกำลังพลที่ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ๘) ปรับลดอัตรากำลัง โดยมุ่งเน้นการปรับลดกำลังพลที่บรรจุจริงควบคู่กันไปไม่ใช้การปรับลดอัตรารวมทั้งการดำเนินการต้องให้มีช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่านอย่างเหมาะสม และ๙) คำนึงถึงหลักสากล ธรรมเนียมปฏิบัติของกองทัพอารยะประเทศ

อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้มีการทบทวนการปฏิบัติตามแผนแม่บทการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๐ ในห้วง ๕ ปีแรก (พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๕) พบว่าการดำเนินการไม่เป็นไปตามแผนแม่บทฯ หลายประการ และมีหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหมและเหล่าทัพ ได้เสนอขออนุมัติการปรับปรุงแก้ไขอัตราเฉพาะกิจ (อฉก.)และอัตรากิจจัดยุทธโศปกรณ์ (อจย.) เพื่อจัดตั้งหน่วยใหม่หรือขยายหน่วย ซึ่งมีได้กำหนดไว้ในแผนแม่บทฯ เป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและปัญหาการเมืองภายในประเทศ ในช่วงปลายปีพ.ศ. ๒๕๕๖ ทำให้การทบทวนแผนแม่บทการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๐ในห้วง ๕ ปีหลัง (พ.ศ.๒๕๕๖ – ๒๕๕๙)ตามนโยบายของพลอากาศเอก สุกำพล ฯได้ถูกชะลอออกไป

ในปี ๒๕๕๙ ในรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งมีพลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ เป็นรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม สภากลาโหมได้ให้ความเห็นชอบแผนแม่บทการปฏิรูปการบริหารจัดการและการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๙ ซึ่งถือว่าเป็นแผนแม่บทฯฉบับที่สาม โดยได้กำหนดแนวความคิดในการปฏิบัติที่สำคัญคือ ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ ยึดหลักประหยัด มีประสิทธิภาพ และปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วยให้มีความกะทัดรัด ได้สมดุล ไม่มีผลให้งบประมาณด้านกำลังพลเพิ่มขึ้น หรือให้ลดลงในสัดส่วนที่มีความคล่องตัว

นโยบายและแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบก

กองทัพบกเป็นกำลังรบหลักในการป้องกันประเทศ และเป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติงานสนับสนุนด้านความมั่นคงอื่นๆ เช่น การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ และการสนับสนุนรัฐบาลในการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน ดังนั้นโครงสร้างการจัดกองทัพบกจึงเปรียบเสมือนกรอบเบื้องต้นของการปฏิบัติงาน เป็นสิ่งแสดงให้เห็นขอบข่ายของการบังคับบัญชาหน่วยในการปฏิบัติภารกิจ ซึ่งในห้วงที่ผ่านมากองทัพบกได้มีการดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วยมาตามลำดับ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงตลอดจนแผนและนโยบายของหน่วยเหนือในแต่ละยุคสมัย โดยมีนโยบายและแผนสำคัญที่ใช้เป็นกรอบแนวทางในการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกดังนี้

๑. แผนแม่บทการปฏิรูปการบริหารจัดการและปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหม จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการปฏิรูปกองทัพให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีเอกภาพ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม สำหรับแผนแม่บทฉบับปัจจุบันคือแผนแม่บทการปฏิรูปการบริหารจัดการและปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๙ ซึ่งการจัดทำแผนฯ ฉบับนี้เป็นการดำเนินการร่วมกันของหน่วยงานของกระทรวงกลาโหม สำนักงาน ปลัดกระทรวง กองทัพบก และเหล่าทัพ โดยใช้กระบวนการเสนอจากหน่วยระดับล่างขึ้นไปสู่ระดับกระทรวง หรือที่เรียกว่า Bottom Up โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมให้เพียงแนวทางกว้างๆซึ่งในส่วนของกองทัพบกได้กำหนดเป้าหมายให้บรรลุผลสัมฤทธิ์การดำเนินการที่นำไปสู่วิสัยทัศน์กองทัพบก ปี ๒๕๗๙ “เป็นกองทัพบกที่มีศักยภาพทันสมัย เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน และเป็นหนึ่งในกองทัพบกชั้นนำของภูมิภาค” โดยกองทัพบกมี

โครงสร้างหน่วยกำลังรบและหน่วยสนับสนุนการรบที่กะทัดรัด เป็นกำลังอเนกประสงค์ มีความคล่องตัว และเหมาะสม มีหน่วยกำลังรบเป็นกำลังรบผสมเหล่าระดับกรมที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง และเอื้อต่อการปฏิบัติการร่วมในการปฏิบัติการกิจป้องกันประเทศ รวมทั้งมีโครงสร้างการบริหารจัดการหน่วยในส่วนภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการเผชิญภัยคุกคามรูปแบบใหม่ สำหรับโครงสร้างการจัดหน่วยในส่วนส่งกำลังบำรุง ส่วนพัฒนาประเทศ ส่วนการฝึกศึกษาและหลักนิยม และส่วนราชการอื่นๆจะมีโครงสร้างการจัดหน่วยที่ได้สัดส่วน เหมาะสมกับโครงสร้างหน่วยกำลังรบตามภารกิจการป้องกันประเทศและภารกิจในการเผชิญภัยคุกคามรูปแบบใหม่

๒. แผนพัฒนากองทัพบก กองทัพบกได้เริ่มจัดทำแผนพัฒนากองทัพบก (ห้วงระยะเวลา๕ปี) ตั้งแต่ปี๓๕เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการเตรียมกำลังให้กับหน่วยของกองทัพบกทั้ง ๗ ส่วน สำหรับแผนพัฒนากองทัพบกปี๖๐ - ๖๔มีความมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการเตรียมความพร้อมและเสริมสร้างขีดความสามารถให้กับหน่วยของกองทัพบกในด้านโครงสร้างการจัดหน่วยด้านการเสริมสร้างความพร้อมรบด้านการสนับสนุนและความต่อเนื่องในการรบและด้านความทันสมัยซึ่งเป็นการดำเนินการที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนากองทัพบกปี๕๕ - ๕๙โดยมีแนวความคิดในการพัฒนากองทัพบกด้านโครงสร้างและการจัดหน่วยตั้งนี้กองทัพบกมีการจัดหน่วยที่กะทัดรัดและเหมาะสมในการป้องกันประเทศและเพื่อรองรับการปฏิบัติการกิจที่ไม่ใช่สงครามที่เป็นภัยคุกคามในรูปแบบอื่นๆโดยในระยะยาว (๑๐ปี) จะมีกำลังรบแบบผสมเหล่าระดับกรมที่มีความสมบูรณ์ในตัวเองและหน่วยกำลังรบประจำพื้นที่ในการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงครามทั้งนี้ในส่วนของหน่วยสนับสนุนการรบหน่วยส่งกำลังบำรุง หน่วยฝึกศึกษาและหลักนิยมหน่วยส่วนภูมิภาคและหน่วยในส่วนการพัฒนาประเทศต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยให้ได้สัดส่วนที่เหมาะสมต่อโครงสร้างของหน่วยกำลังรบทั้งสองแบบดังกล่าวโดยในห้วง ๕ปีแรก (ปี๖๐ - ๖๔) ให้ดำเนินการตามความเร่งด่วนดังนี้

๒.๑หน่วยในส่วนกำลังรบและสนับสนุนการรบ : ในห้วงที่กองทัพบกอยู่ระหว่างการศึกและพิจารณาปรับการจัดหน่วยในส่วนกำลังรบของกองพลทหารราบและกองพลทหารม้าไปสู่โครงสร้างการจัดหน่วยกำลังรบผสมเหล่าระดับกรมให้ดำรงขีดความสามารถและโครงสร้างการจัดหน่วยในรูปแบบกองพลทหารราบ/กองพลทหารม้าดำรงความมุ่งหมายในการเสริมสร้างความสมบูรณ์ให้กับกองพลทหารราบที่ ๗ และกองพลทหารม้าที่ ๓ตามโครงการจัดตั้งกองพลทหารราบที่ ๗ และกองพลทหารม้าที่ ๓ตามความจำเป็นทางด้านยุทธการข้อจำกัดทางด้านงบประมาณของประเทศและนโยบายของรัฐบาลด้านการขออนุมัติกรอบอัตรากำลังพลเพิ่มเติมให้กับกองทัพบก

๒.๒หน่วยในส่วนภูมิภาค: ดำรงความต่อเนื่องตามแนวคิดการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยกำลังรบของกองทัพบกเพื่อการใช้กำลังที่สอดคล้องกับภารกิจและพื้นที่โดยกองทัพบกมีหน่วยกำลังรบหลักรับผิดชอบในการปฏิบัติการกิจด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนและการป้องกันประเทศและหน่วยทหารประจำพื้นที่สำหรับเผชิญภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆในพื้นที่รับผิดชอบที่ชัดเจน ในส่วนของหน่วยทหารสารวัตรให้กองพันทหารสารวัตรเพิ่มเติมให้กับกองทัพภาคที่ ๒, ๓, และ ๔

๒.๓หน่วยในส่วนพัฒนาประเทศ: ปรับปรุงอัตราการจัดหน่วยในส่วนพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับแนวคิดการใช้กำลังจากหน่วยทหารประจำพื้นที่ภายใต้ความรับผิดชอบของมณฑลทหารบกในการสนับสนุนการปฏิบัติการกิจเพื่อความมั่นคงด้านอื่นๆทั้งในส่วนของ การดำเนินงานพัฒนาเพื่อความมั่นคง งานสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริงานด้านการพัฒนาและช่วยเหลือประชาชนจากภัยพิบัติ

๒.๔หน่วยในส่วนบัญชาการ : ปรับปรุงระบบงานย่อยของแต่ละส่วนราชการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานเพื่อความทันสมัยและเพื่อให้เหมาะสมกับประเภทและปริมาณที่ปรับเปลี่ยนไปด้วยการยุบรวม/ปรับลดหน่วยงานระดับแผนกหรือการปรับเพิ่มหน่วยงานระดับแผนกงาน/กอง/สำนักโดยไม่เพิ่มอัตรากำลังพลและงบประมาณในภาพรวมของกองทัพบกควบคู่กับการปรับลดการบรรจุกำลังพลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแต่ละหน่วยงาน

๓. การปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบก

ในห้วงที่ผ่านมากองทัพบกได้มีการดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยตามแผนปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบก และแผนพัฒนากองทัพบกซึ่งได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการทุกระยะ ๕ ปีโดยได้มีการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยกำลังรบ หน่วยภูมิภาค และหน่วยในส่วนบัญชาการที่สำคัญดังนี้

๓.๑เมื่อ ๑ พ.ย.๔๓ กองทัพบกได้มีคำสั่งให้ปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ตามแผนปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบก พ.ศ.๒๕๔๓ - ๒๕๕๐ โดยให้ปรับลดกองพลรบพิเศษ จากเดิม ๒ กองพล เหลือ ๑ กองพล (ปรับลดกองพลรบพิเศษที่ ๒) ปิดการบรรจุ ๑ กรมรบพิเศษ (กรมรบพิเศษที่ ๒) และปิดการบรรจุ ๒ กองพันรบพิเศษ (กองพันรบพิเศษที่ ๑ กรมรบพิเศษที่ ๒ และ กองพันรบพิเศษที่ ๒ กรมรบพิเศษที่ ๓)

๓.๒เมื่อ ๒๔ ต.ค.๔๕ กองทัพบกได้ดำเนินการตามแผนปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบก.พ.ศ.๒๕๔๓ - ๒๕๕๐ โดยมีคำสั่งให้ปิดการบรรจุกองทัพน้อยที่ ๑, ๒ และ ๓ (กองทัพน้อยที่ ๔ ยังไม่ได้จัดตั้ง) ให้เสร็จสิ้นภายใน ๓๐ ก.ย.๔๖

๓.๓แต่ต่อมาเมื่อ ๑๑ เม.ย.๔๖ กองทัพบกได้ชะลอการปฏิบัติตามแผนปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบก.พ.ศ.๒๕๔๓ - ๒๕๕๐ โดยมีคำสั่งให้ชะลอการปิดการบรรจุกองทัพน้อยที่ ๑, ๒ และ ๓

๓.๔เมื่อ ๑๗ มี.ค.๕๔ กองทัพบกได้มีคำสั่งให้จัดตั้งกองพลทหารราบที่ ๗ ให้เป็นหน่วยขึ้นตรงกองทัพภาคที่ ๓ ประกอบด้วยหน่วยรองหลักจำนวน ๒ กรมทหารราบได้แก่ กรมทหารราบที่ ๗ และกรมทหารราบที่ ๑๗

๓.๕เมื่อ ๑ เม.ย.๕๔ กองทัพบกได้มีคำสั่งให้จัดตั้งกองพลทหารม้าที่ ๓ ให้เป็นหน่วยขึ้นตรงกองทัพภาคที่ ๒ ประกอบด้วยหน่วยรองหลักจำนวน ๒ กรมทหารม้าได้แก่กรมทหารม้าที่ ๖ และกรมทหารม้าที่ ๗

๓.๖ เมื่อ ๑ ก.ย.๕๗ กองทัพบกได้มีคำสั่งให้จัดตั้งกองทัพน้อยที่ ๔ โดยมีภารกิจเร่งด่วนคือการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๓.๗เมื่อ ๒๙ ก.ย.๕๗ กองทัพบกได้มีคำสั่งให้แปรสภาพจังหวัดทหารบก จำนวน ๒๑ หน่วยเป็นมณฑลทหารบก ตามแนวคิดการใช้หน่วยทหารประจำพื้นที่เพื่อเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในพื้นที่รับผิดชอบ เป็นผลให้กองทัพบกมีมณฑลทหารบกทั้งสิ้นจำนวน ๓๕ หน่วย

๓.๘เมื่อ ๒๙ พ.ค.๖๐ สภากลาโหมได้มีมติเห็นชอบให้จัดตั้งสำนักงานปฏิบัติการรักษาความมั่นคงภายในกองทัพบก (สง.ปรมน.ทบ.) เป็นส่วนราชการอยู่ในส่วนบัญชาการเพื่อปฏิบัติการรักษาความมั่นคงภายใน

วิเคราะห์นโยบายและแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกที่ผ่านมา

๑. กระทรวงกลาโหมได้มีนโยบายให้กองทัพบกมีโครงสร้างที่เหมาะสม กะทัดรัด ทันสมัย มีความสมดุลระหว่างหน่วยปฏิบัติกับหน่วยควบคุมบังคับบัญชาอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ไม่ว่าจะออกเป็นนโยบายของรัฐมนตรี มติสภากลาโหม หรือออกมาในรูปแบบของแผนแม่บทการปฏิรูปการบริหารจัดการและปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหมซึ่งเป็นแผนระยะ ๑๐ ปีและได้เริ่มดำเนินการครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๓ เป็นต้นมา เพื่อให้กองทัพบกได้ยึดถือในการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีทิศทางที่ชัดเจน และเป็นไปตามนโยบายรัฐบาลในการปฏิรูปหน่วยงานภาครัฐ แต่ยังไม่เกิดผลในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม เนื่องจากหลายปัจจัย

๒. โครงสร้างกองทัพบกปัจจุบันยังเป็นโครงสร้างที่มีขนาดใหญ่สำหรับรองรับภัยคุกคามทางทหารหรือภัยคุกคามรูปแบบเดิมเป็นหลัก การปรับปรุงขนาดของกองทัพบกให้กะทัดรัดหรือเล็กลงและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงสถานะแวดล้อมและภัยความมั่นคงรูปแบบอื่นๆที่ไม่ใช่ทางทหารซึ่งมีความสำคัญมากขึ้นนั้นยังทำได้ยาก โดยมิประเด็นผลกระทบด้านกำลังพลหรือเพื่อแก้ปัญหากำลังพลเป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้งบประมาณส่วนใหญ่ใช้ไปในการบริหารกำลังพล นับเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการมีโครงสร้างกองทัพบกที่เหมาะสมโดยเฉพาะเพื่อเสริมสร้างหน่วยกำลังรบของกองทัพบกให้มีขีดความสามารถ และมีความทันสมัย ตามวิสัยทัศน์กองทัพบก

๓. นโยบายการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกที่ผ่านมายังขาดความต่อเนื่อง และไม่ปฏิบัติตามแผนแม่บทการปฏิรูปการบริหารจัดการและการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหม ซึ่งได้กำหนดเป็นนโยบายให้กองทัพบกมีโครงสร้างที่เหมาะสม กะทัดรัด ทันสมัย มีความสมดุลระหว่างส่วนบังคับบัญชา ส่วนกำลังรบ ส่วนสนับสนุนการรบ ส่วนส่งกำลังบำรุง ส่วนภูมิภาค ส่วนการฝึกศึกษาและหลักนิยม และส่วนพัฒนาประเทศ รวมทั้งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหมและสถานภาพด้านงบประมาณ

สรุป

กองทัพบกได้มีนโยบายและแนวทางในการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบก ทั้งนโยบายที่กำหนดมาจากหน่วยเหนือหรือฝ่ายการเมือง โดยรัฐบาลสมัยต่างๆ เช่นแผนแม่บทการปฏิรูป

กระทรวงกลาโหมและปรับปรุงโครงสร้างกองทัพไทย และปัจจุบันมีแผนแม่บทการปฏิรูปการบริหารจัดการและปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๙ และนโยบายหรือแผนที่กำหนดโดยกองทัพบกซึ่งได้นำนโยบายของหน่วยเหนือมาดำเนินการเช่นแผนพัฒนากองทัพบก ซึ่งปัจจุบันเป็นแผนพัฒนากองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ ซึ่งนโยบายและแผนในการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกมีเป้าหมายเพื่อให้กองทัพบกมีโครงสร้างการจัดที่เหมาะสม กะทัดรัด ทันสมัยและเหมาะสมกับสถานะแวดล้อมในด้านต่างๆ สำหรับการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้น ยังทำได้อย่างจำกัด ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการ กองทัพบกปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วยของกองทัพบกได้เพียงบางหัวงระยะเวลา

บทที่ ๔

แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบก ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

ผลจากการศึกษานโยบายและแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบก

ที่ผ่านมาพบว่ามีข้อจำกัดและอุปสรรคต่างๆ หลายประการ โดยเฉพาะปัจจัยผลกระทบด้านกำลังพล ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลให้นโยบายการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบก เพื่อให้มีขนาดที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการปฏิบัติการกิจขาดความต่อเนื่อง หรือไม่สามารถดำเนินการได้ ดังนั้นเมื่อได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปีขึ้นมา ซึ่งกำหนดให้กระทรวงและส่วนราชการต่างๆ จะต้องนำไปยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องรองรับ จึงถือเป็นโอกาสที่กองทัพบกจะใช้ปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกให้มีความเหมาะสม เกิดความต่อเนื่องและมีผลในทางปฏิบัติได้อย่างแท้จริงต่อไป

กรอบยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

ซึ่งได้กำหนดกรอบแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า “ความมั่นคงแบบองค์รวม” โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน ไปจนถึงระดับความมั่นคงของมนุษย์ และทุกมิติการพัฒนา มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลกลางให้มีความพร้อม สามารถรับมือกับภัยคุกคาม และภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกัน และแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลก บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อมุ่งที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด (ร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี, ๒๕๕๙ : ๑๑) ทั้งนี้จากกล่าวได้ว่า เป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทัพบก ได้แก่ การพัฒนากองทัพบกให้พร้อมป้องกัน และรักษาอธิปไตยของประเทศ และเผชิญกับภัยคุกคามได้ทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับ ซึ่งกองทัพบกจะต้องปรับตัวเองให้เข้ากับสถานะแวดล้อมการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ทั้งในเรื่องการปรับปรุงโครงสร้างการจัด การทบทวนภารกิจ บทบาท และกำลังพลให้มีความเหมาะสมให้สามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบก

โครงสร้างการจัดกองทัพบกที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร จากปัญหาโครงสร้างกองทัพบกที่อาจเกิดจากความซ้ำซ้อนของภารกิจของหน่วยงาน และการขาดความสมดุลของสัดส่วนกำลังพลที่เหมาะสม โดยเฉพาะในส่วนบัญชาการและส่วนปฏิบัติการ ทำให้งบประมาณที่เป็นค่าใช้จ่ายประจำ มีสัดส่วนสูงขึ้น มีผลให้งบประมาณในการพัฒนากองทัพมีสัดส่วนน้อยลง ซึ่งคณะกรรมการปฏิรูป (คปร.) ที่มีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นประธานฯ ได้ศึกษาและเสนอแนวทางการปฏิรูปประเทศไทย มีเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ให้มีการปฏิรูปโดยปรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ กระจายอำนาจ บริหารจัดการทรัพยากรและกลไกที่จำเป็นสำหรับการสร้างความเป็นธรรมในด้านทรัพยากรการเมือง ได้กล่าวถึงการปฏิรูปกองทัพให้ยึดหลักการ ๓ ประการ คือ ๑) ทหารจะต้องยอมรับอำนาจสูงสุด ในการกำหนดนโยบายแห่งชาติ และในการบริหารประเทศของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ๒) ทหารควรมุ่งเน้นปฏิบัติการหลักโดยลดภารกิจที่ไม่ใช่กิจการโดยตรงของกองทัพลง โดยเฉพาะการเข้ามามีบทบาททางการเมือง และ ๓) ควรปรับขนาดของกองทัพให้เล็กลง กะทัดรัด และสอดคล้องกับภารกิจหลัก โดยเฉพาะการลดกำลังคน ตำแหน่ง และยุทโธปกรณ์ที่ไม่จำเป็นลง เพื่อนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดไปใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติการหลักของกองทัพ” (คณะกรรมการปฏิรูป (คปร.), ๒๕๕๔ : ๑๐๕)

ศึกษาแนวทางการจัดทำยุทธศาสตร์กองทัพบก ระยะ ๒๐ ปี

กองทัพบกถือว่าเป็นกลไกหลักกลไกหนึ่งในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงของรัฐบาล ซึ่งได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติที่ทุกหน่วยงานจะต้องยึดถือและนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์กองทัพบก โดยมีเสนาธิการทหารบก เป็นประธานฯ และจัดตั้งคณะทำงานจัดทำยุทธศาสตร์กองทัพบก โดยมีผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน กรมยุทธการทหารบก เป็นประธานฯ เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์กองทัพบก ระยะ ๒๐ ปี ในลักษณะคู่ขนานกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการและกรอบยุทธศาสตร์ที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกสรุปได้ดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการเตรียมกำลังและใช้กำลังในระยะ ๒๐ ปี ทั้งต่อภัยคุกคามทางทหารและภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทางทหาร หรือภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ โดยเป็นการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ และยุทธศาสตร์ทหารกองทัพไทย ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) และแผนของหน่วยเหนืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยที่เกี่ยวข้องของกองทัพบกนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนากองทัพบก ระยะ ๕ ปี แผนปฏิบัตินโยบาย ๔ ปี รวมทั้งแผนพัฒนาหน่วย/เหล่า ตลอดจนแผนที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ให้สอดคล้องต่อไป

๒. ในการจัดทำยุทธศาสตร์กองทัพในระยะ ๒๐ ปีคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ฯ ได้ใช้วิธีดำเนินการตามกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ (End) วิธีการ (Ways) และเครื่องมือ (Means) และใช้ Balanced Scorecard เป็นเครื่องมือช่วยในการเชื่อมต่อการระหว่างวัตถุประสงค์กับวิธีการและเครื่องมือ

โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการตามลำดับได้แก่

๒.๑ การทบทวนสภาพแวดล้อมในระยะ ๒๐ ปี

๒.๒ การตรวจสอบแผน/นโยบายของหน่วยเหนือที่สำคัญ เช่น กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) (ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง) ยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ และยุทธศาสตร์ทหารกองทัพไทย ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)

๒.๓ การวิเคราะห์/ทบทวนข้อมูลของกองทัพบก เช่น ภารกิจตามกฎหมาย เจตนารมณ์/นโยบายผู้บังคับบัญชาผู้มีส่วนได้เสีย และความพร้อมของกองทัพบก รวมทั้งการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และความท้าทาย (SWOT) การระบุพันธกิจใหม่ ตลอดจนการทบทวนวิสัยทัศน์

๒.๔ การกำหนดวัตถุประสงค์มูลฐานของกองทัพบกประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เฉพาะ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย กลยุทธ์และแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมสำคัญ

๒.๕ การกำหนดแนวทางการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

๓. การประเมินสภาพแวดล้อมในระยะ ๒๐ ปี ได้สรุปภัยคุกคามที่ประเทศไทยอาจต้องเผชิญในระยะ ๒๐ ปี ข้างหน้า ทั้งที่เป็นภัยคุกคามทางทหาร และภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ทางทหาร โดยภัยคุกคามทางทหารได้ให้ความสำคัญกับการประเมินสภาวะแวดล้อมกับประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น สำหรับภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ทางทหาร ได้ประเมินปัญหาสำคัญที่จะต้องเผชิญในระยะ ๒๐ ปีต่อไป เช่น ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ความแตกแยกทางความคิดของคนในชาติ การล่องละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์ อาชญากรรมข้ามชาติ การลักลอบเข้าเมืองและการค้ามนุษย์ อาชญากรรมทางไซเบอร์ ปัญหายาเสพติด ปัญหาสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ภัยพิบัติธรรมชาติ การแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรง ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาสังคมผู้สูงอายุ เป็นต้น ซึ่งประเด็นการกำหนดภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทหารนี้ได้นำไปสู่การปรับปรุงภารกิจและโครงสร้างหน่วยในส่วนภูมิภาคให้รองรับต่อไป

๔. ได้กำหนดกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์กองทัพบก ดังนี้

วิสัยทัศน์กองทัพบก ๒๕๗๙

“เป็นกองทัพบกที่มีศักยภาพ ทันสมัย เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน และเป็นหนึ่งในกองทัพบกชั้นนำของภูมิภาค”

โดยมีพันธกิจ ประกอบด้วย

๑. การเตรียมกำลัง ได้แก่ ด้านโครงสร้างกำลัง ความพร้อมรบ ความต่อเนื่องในการรบ และความทันสมัย

๒. การใช้กำลัง ได้แก่ การป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน การปฏิบัติการทาง

ทหารนอกเหนือจากสงคราม การพิทักษ์และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับมิตรประเทศ

และกำหนดวัตถุประสงค์มูลฐานของกองทัพบกได้ ๖ ประการ ดังนี้

๑. เพื่อพิทักษ์รักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ให้มีความปลอดภัยสูงสุดและได้รับการเทิดทูนอย่างสมพระเกียรติ

๒. เพื่อเตรียมกำลังกองทัพบกให้มีความพร้อมในการเผชิญกับภัยคุกคามทางทหาร

๓. เพื่อรักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

๔. เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน และเพื่อช่วยเหลือและบรรเทาผลกระทบจากสาธารณภัยต่าง ๆ

๕. เพื่อดำรง และส่งเสริมเกียรติและศักดิ์ศรีของประเทศในประชาคมระหว่างประเทศ

๖. เพื่อสร้างความไว้วางใจ เชื่อมั่นจากประชาชน หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนในการปฏิบัติงานของกองทัพบก

๕. ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้กำหนดเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ของกองทัพบก จำนวน ๖ ประเด็น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์มูลฐาน โดยมีเป้าหมายของการดำเนินการแบ่งออกเป็น ๔ ระยะ ห้วงละ ๕ ปี ได้แก่ ระยะที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ระยะที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๖๕ – ๒๕๖๙) ระยะที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๗๐ – ๒๕๗๔) และระยะที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๗๕ – ๒๕๗๙) มีประเด็นยุทธศาสตร์ดังนี้

๕.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพิทักษ์รักษาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

กำหนดแนวความคิดในการปฏิบัติ ๓ แนวทาง ดังนี้

๕.๑.๑ การพิทักษ์สถาบันพระมหากษัตริย์ : โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ สถาบันพระมหากษัตริย์มีความปลอดภัยสูงสุด มีกลยุทธ์ ได้แก่ สนับสนุนการจัดกำลังถวายความปลอดภัยและถวายพระเกียรติในทุกโอกาส ปรับปรุงแผนการถวายความปลอดภัยให้มีความทันสมัยและฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

๕.๑.๒ การเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ : มีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ การปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ไม่ให้ออกจาบจ้วงล่วงละเมิด มีกลยุทธ์ ได้แก่ สนับสนุนการเผยแพร่พระเกียรติคุณและพระอัจฉริยภาพของพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ สนับสนุนการขยายผลและเผยแพร่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาตามแนวทางพระราชดำริ เป็นต้น

๕.๑.๓ การปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ : มีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ สถาบันพระมหากษัตริย์ไม่ถูกจาบจ้วงล่วงละเมิด มีกลยุทธ์ ได้แก่ สนับสนุนการติดตามความเคลื่อนไหวของผู้ที่ไม่หวังดีต่อสถาบันและรายงานการกระทำผิดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตามกฎหมาย, พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลในการติดตามตรวจสอบบุคคลและพฤติกรรมอันเป็นการหมิ่น หรือละเมิดสถาบันฯ ให้มีความทันสมัย เป็นต้น

๕.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การเสริมสร้างศักยภาพและความพร้อมของกองทัพ
เพื่อการป้องกันประเทศ

กำหนดแนวความคิดในการปฏิบัติ ๔ แนวทาง ดังนี้

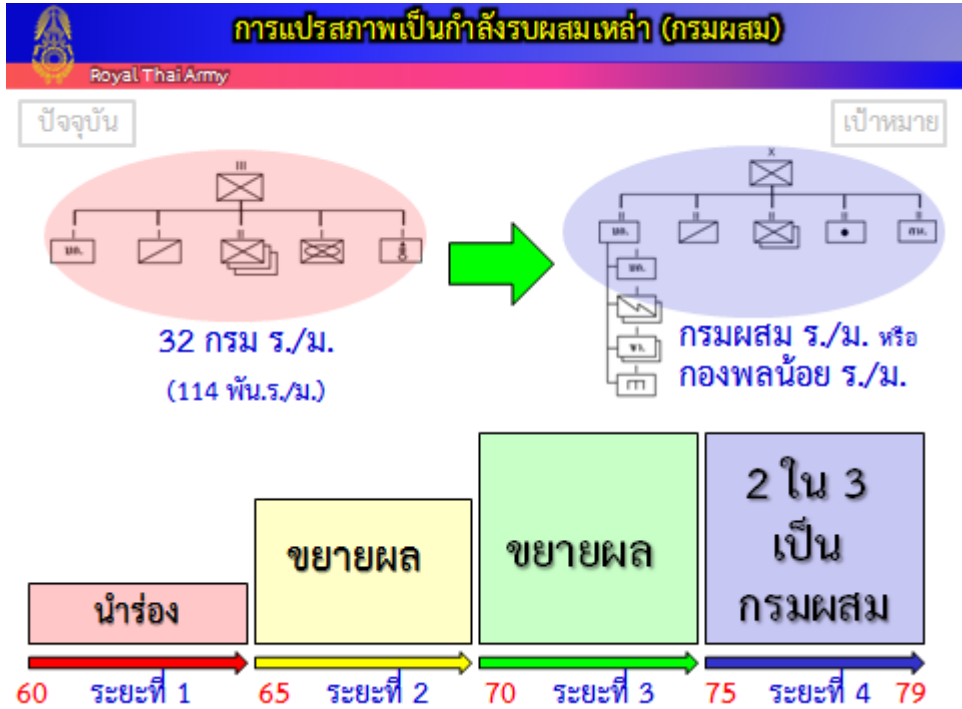
๕.๒.๑ การปรับปรุงโครงสร้างกองทัพก : มีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ กองทัพกมีโครงสร้างกะทัดรัด เป็นกำลังอเนกประสงค์ อ่อนตัวและทันสมัยแบบสากล มีกลยุทธ์/วิธีการ ได้แก่ ปรับปรุงโครงสร้างหน่วยกำลังรบเป็นกำลังรบผสมเหล่าระดับกรม จำนวน ๒ ใน ๓ ของหน่วยกำลังรบทั้งหมด พร้อมส่วนสนับสนุนตามสัดส่วน หน่วยกำลังรบที่ไม่จัดเป็นกำลังรบผสมเหล่า ให้ปฏิบัติหน้าที่หน่วยประจำพื้นที่ ปรับปรุงโครงสร้างหน่วยในส่วนต่างๆ ให้สอดคล้องรองรับ เป็นต้น ตามแผนภาพที่ ๔ - ๑

๕.๒.๒ การเสริมสร้างความพร้อมรบ : วัตถุประสงค์เฉพาะคือกองทัพก มีความพร้อมรบทั้งด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ การฝึกศึกษาและแผนการปฏิบัติ มีกลยุทธ์ คือ เสริมสร้างความพร้อมรบให้หน่วยต่างๆ ในกำลังรบผสมเหล่ามีความพร้อมรบระดับ ๑ สำหรับหน่วยกำลังรบที่ไม่ประกอบกำลังในกำลังรบผสมเหล่า ให้ปรับลดอัตรากำลังพล อัตรากำลังพลที่ว่าง ให้บรรจุกำลังพลสำรอง พัฒนาระบบควบคุมและอำนวยความสะดวก ปรับปรุงหลักนิยามการยุทธ์ร่วม พัฒนาระบบฐานข้อมูลข่าวกรองร่วมกองทัพไทย ปรับปรุงหลักนิยามและระบบการฝึกศึกษาให้สอดคล้องกับกำลังรบผสมเหล่า พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารและไซเบอร์ ปรับปรุงแนวทางการกำหนดความต้องการจัดหา/ซ่อมแซมยุทธโธปกรณ์หลัก/สำคัญของกองทัพกให้มีความทันสมัย ส่งเสริมและผลักดันผลการวิจัยและพัฒนาด้านยุทธโธปกรณ์เพื่อการป้องกันประเทศโครงการต้นแบบ ส่งเสริมการวิจัยยุทธโธปกรณ์ร่วมกับเอกชนและต่างประเทศ เป็นต้น

๕.๒.๓ การเสริมสร้างความต่อเนื่องในการรบ : มีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ กองทัพกสามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างต่อเนื่องในห้วงระยะเวลาที่กำหนด มีกลยุทธ์ ได้แก่ ปรับปรุงระบบส่งกำลังบำรุงให้สอดคล้องกับการใช้กำลังรบผสมเหล่า ปรับปรุงระบบกำลังพลสำรองโดยแสวงประโยชน์จากราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ.๒๕๕๘ มุ่งเน้นการทดแทนในยามสงคราม และการลดงบประมาณทหารประจำการ พัฒนาเครือข่ายและจัดตั้งกำลังประชาชนจากทุกภาคส่วน เพื่อการป้องกันประเทศและเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ เป็นต้น

๕.๒.๔ การเสริมสร้างระบบป้องกันชายแดน : มีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ สถานการณ์ชายแดนมีความสงบเรียบร้อย มีกลยุทธ์ ได้แก่ สนับสนุนการแก้ไขปัญหาเส้นเขตแดน สนับสนุนการดำเนินงานของกลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนเพื่อสร้างความไว้วางใจ และลดความหวาดระแวง พัฒนาระบบการแจ้งเตือนภัยคุกคามในพื้นที่ชายแดนและพื้นที่ระวางป้องกัน สนับสนุนการค้าชายแดนและข้ามแดนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวชายแดน จัดระเบียบพื้นที่ชายแดนให้มีความปลอดภัย เป็นต้น

แผนภาพที่ ๔ - ๑ การแปรสภาพเป็นกำลังรบผสมเหล่า (กรมผสม)

ที่มา : กรมยุทธการทหารบก, ๒๕๕๘

๕.๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจการรักษาความมั่นคงภายใน กำหนดแนวความคิดในการปฏิบัติ ๕ แนวทาง ดังนี้

๕.๓.๑ สนับสนุนการแก้ไขปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ : มีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ สถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยุติลง และประชาชนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข มีกลยุทธ์ ได้แก่ จัดเตรียมกำลังพลและยุทโธปกรณ์สนับสนุนกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า (กอ.รมน. ภาค ๔ สน.) ในการแก้ไขปัญหาชายแดนภาคใต้ สนับสนุนการแก้ไขปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สถานการณ์ในพื้นที่มีความสงบเรียบร้อย

๕.๓.๒ สนับสนุนการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ของคนในชาติ : มีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ ประชาชนมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในสถาบันหลักของชาติ ไม่เกิดความแตกแยก แบ่งฝ่ายทางการเมือง มีกลยุทธ์ได้แก่ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนให้เห็นประโยชน์ของสามัคคี และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นมุข สนับสนุนการดำเนินการของส่วนราชการอื่นในการเสริมสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ รวมทั้งมาตรการด้านการข่าวและการบังคับใช้กฎหมายตามกรอบอำนาจหน้าที่ เป็นต้น

๕.๓.๓ สนับสนุนการป้องกันภัยคุกคามต่อความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อยของประเทศ : มีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ สถานการณ์ภายในประเทศมีความสงบเรียบร้อยและมีความมั่นคง รวมทั้งประชาชนมีความเข้าใจในภัยคุกคาม มีภูมิคุ้มกัน รวมทั้งร่วมมือกับส่วนราชการในการแจ้งเบาะแส มีกลยุทธ์ได้แก่ สนับสนุนส่วนราชการที่รับผิดชอบในการรณรงค์เพื่อการป้องกันการคุกคามต่อความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย ได้แก่ การก่อการร้าย ยาเสพติด การหลบหนีเข้าเมือง การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และอาชญากรรมข้ามชาติ (เช่น การค้าอาวุธ ยาเสพติด การหลบหนีเข้าเมือง การค้ามนุษย์ และการแพร่โรคระบาด และโรคติดต่อ เป็นต้น) รณรงค์เสริมสร้างความเข้าใจภัยคุกคามความมั่นคงภายใน และความสงบเรียบร้อย รวมทั้งร่วมมือกับส่วนราชการด้วยการแจ้งเบาะแส โดยใช้สื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสังคมออนไลน์ และสื่ออื่น ๆ ของ ทบ. ส่งเสริมสนับสนุนให้เครือข่ายกำลังภาคประชาชนมีอุดมการณ์ความรักชาติ มีจิตสำนึกด้านความมั่นคง รวมทั้งยึดมั่นและพิทักษ์รักษาสถาบันหลักของชาติอย่างเต็มความสามารถในทุกโอกาส เป็นต้น

๕.๓.๔ การสนับสนุนการดำเนินการด้านการข่าวที่เป็นภัยคุกคามต่อการรักษาความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อยของประเทศ : มีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ มีการบูรณาการงานด้านการข่าวกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้รับการแจ้งเตือนถึงภัยคุกคามแต่เนิ่น มีกลยุทธ์ได้แก่ บูรณาการงานด้านการข่าวกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อความพร้อมในการป้องกัน ระวังภัยภัย และแก้ไขภัยคุกคามด้านความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยของประเทศ เสริมสร้างขีดความสามารถด้านการข่าวต่อภัยคุกคามต่าง ๆ ทั้งในด้านการฝึกศึกษากำลังพล และการจัดหาเครื่องมือ/ยุทธโปกรณ์ ส่งเสริมการจัดตั้ง การรักษา และการใช้เครือข่ายกำลังภาคประชาชน เพื่อสนับสนุนการป้องกันภัยหรือใช้เป็นแหล่งข่าว เป็นต้น

๕.๓.๕ การสนับสนุนการปราบปรามและการบังคับใช้กฎหมายต่อภัยคุกคามที่ส่งผลต่อความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อยของประเทศ : มีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ การกระทำผิดที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อย และผู้ดำเนินการถูกจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมาย มีกลยุทธ์ได้แก่ สนับสนุนหน่วยรับผิดชอบหลักในการปราบปรามภัยคุกคามต่อความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อยอย่างบูรณาการ จัดตั้งและสนับสนุนกลไกประสานการปฏิบัติการปราบปราม/บังคับใช้กฎหมายกับหน่วยงานหลักในการเผชิญกับสถานการณ์ หรือภัยคุกคาม ส่งเสริมการฝึกศึกษา อบรมให้กำลังพลมีขีดความสามารถในการรองรับภารกิจการเผชิญภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ ตามความรับผิดชอบ เป็นต้น

๕.๔ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสนับสนุนการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน

กำหนดแนวความคิดในการปฏิบัติ ๒ แนวทาง ดังนี้

๕.๔.๑ การสนับสนุนการพัฒนาประเทศ : มีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ ประชาชนมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความพร้อมเผชิญปัญหา และภัยคุกคามความมั่นคงได้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทความมั่นคงเฉพาะพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน มีกลยุทธ์ได้แก่ ช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมการพัฒนาคน ชุมชน บนพื้นฐานการมีส่วนร่วม สนับสนุน

การพัฒนาคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชน และชุมชนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สนับสนุนการคุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการและเป็นระบบ ปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วยพัฒนาประเทศให้มีประสิทธิภาพและทันสมัยมากยิ่งขึ้น และพัฒนาเพื่อความมั่นคงในพื้นที่หมู่บ้านตามแนวชายแดน และหมู่บ้านเข้มแข็งคู่ขนานตามแนวชายแดน เป็นต้น

๕.๔.๒ การช่วยเหลือประชาชน : มีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ การช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริมส่วนราชการพลเรือนและภาคเอกชนในการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทันเวลา และทันต่อสถานการณ์ มีกลยุทธ์ ได้แก่ บูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ปรับปรุงแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ให้มีความทันสมัย พัฒนาการจัดโครงสร้างหน่วย กลไกการบริหารจัดการสาธารณภัย กระบวนการวางแผนและสนับสนุนให้ได้มาตรฐานตามหลักสากล การช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติที่เกิดขึ้น พัฒนาและระบบฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านทรัพยากรในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติของประเทศ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างหน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ และพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน ท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น

๕.๕ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การเสริมสร้างความร่วมมือด้านการทหารกับต่างประเทศ

กำหนดแนวความคิดในการปฏิบัติ ๓ แนวทาง ดังนี้

๕.๕.๑ เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความร่วมมือทางทหารกับประชาคมระหว่างประเทศ : มีวัตถุประสงค์เฉพาะคือ ประเทศมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาคมระหว่างประเทศ และสามารถป้องกัน/ยับยั้งภัยคุกคามข้ามชาติในความรับผิดชอบของกองทัพบกได้ มีกลยุทธ์ ได้แก่ เสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงและการทหารกับต่างประเทศตลอดจนองค์การระหว่างประเทศ ทั้งในระดับภูมิภาค และระดับโลก, สนับสนุนหรือจัดตั้งกลไกในการพัฒนาความร่วมมือทางทหารกับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศในแต่ละระดับที่เหมาะสม, ส่งเสริมการจัดทำข้อตกลง บันทึกความเข้าใจ ความร่วมมือด้านการทหารระหว่างกองทัพบกกับกองทัพบกมิตรประเทศ สนับสนุนการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพภายใต้กรอบสหประชาชาติ ส่งเสริมความร่วมมือกับมิตรประเทศในการรับมือกับปัญหาท้าทายความมั่นคงรูปแบบอื่น ๆ โดยเฉพาะปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น

๕.๕.๒ ส่งเสริมการมีบทบาทนำในอาเซียน : มีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ ประเทศสมาชิกอาเซียนยอมรับและเชื่อถือในบทบาทของกองทัพบก มีกลยุทธ์ ได้แก่ ส่งเสริมการมีบทบาทนำความร่วมมือในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน และรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา สนับสนุนการจัดตั้งสำนักงานประสานงานกองทัพบกกลุ่มประเทศอาเซียน เสริมสร้างความร่วมมือด้านการทหารภายในอาเซียนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการมุ่งเน้นการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือทางทหารมากกว่าการเป็นผู้รับ เป็นต้น

๕.๕.๓ ส่งเสริมการบริหารจัดการชายแดนและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจข้ามแดน : มีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ กองทัพบกมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน เงื่อนไขความขัดแย้งลดลง เกิดความไว้วางใจและความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจข้ามแดน มีกลยุทธ์ ได้แก่ ส่งเสริมให้มีมาตรการการบริหารจัดการชายแดนร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น การเฝ้าตรวจ/ลาดตระเวนร่วม เป็นต้น สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้สอดคล้องกับการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของไทย บูรณาการการบริหารจัดการชายแดนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

๕.๖ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๖ การพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรในการป้องกันประเทศ

กำหนดแนวความคิดในการปฏิบัติ ๓ แนวทาง ดังนี้

๕.๖.๑ การพัฒนาการบริหารจัดการด้านการปฏิบัติการกิจของกองทัพบก : มีวัตถุประสงค์เฉพาะคือ ประชาชนสามารถขอรับการสนับสนุนจากกองทัพบกได้ในทุกโอกาส มีกลยุทธ์ ได้แก่ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมและให้ข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติการกิจของกองทัพบก ส่งเสริมการฝึกศึกษา อบรม และสร้างจิตสำนึกการปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบและตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนทหาร โรงเรียนหน่วย/เหล่าสายวิทยาการและสถาบันการศึกษาของกองทัพบก ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบฐานข้อมูลมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ปรับปรุงการแบ่งมอบภารกิจของกองทัพบกเพื่อให้หน่วยมีภารกิจมากขึ้นไป เป็นต้น

๕.๖.๒ การพัฒนาการบริหารจัดการด้านกำลังพล : มีวัตถุประสงค์เฉพาะคือ การบริหาร จัดการด้านกำลังพลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส มีกลยุทธ์ ได้แก่ พัฒนาระบบการบริหารจัดการกำลังพลตามระบบคุณธรรม พัฒนาระบบการปลดปล่อยกำลังพลที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบกำลังพลสำรองอาสาสมัคร พัฒนาระบบทหารกองประจำการอาสาสมัคร พัฒนาระบบสวัสดิการของกองทัพบกให้มีความทันสมัย ครบถ้วนตามหลักสากล พัฒนาระบบสารสนเทศด้านกำลังพลให้มีความทันสมัยรวดเร็ว เป็นต้น

๕.๖.๓ การพัฒนาการบริหารจัดการด้านยุทธโศปกรณ์และงบประมาณ : มีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมีความไว้วางใจเชื่อมั่นต่อกองทัพบก ส่งเสริมต่อภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือของกองทัพบก มีกลยุทธ์ ได้แก่ ส่งเสริมการจัดหายุทธโศปกรณ์ด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เปิดเผยขั้นตอนและวิธีการดำเนินการต่างๆ ให้องค์กรภายนอกได้รับทราบในส่วนที่สามารถเปิดเผยได้ เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น ส่งเสริมระบบการตรวจสอบภายในให้มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการขับเคลื่อนมาตรการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันให้บรรลุผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม พัฒนาระบบงานด้านการส่งกำลังบำรุงให้มีความทันสมัย ส่งเสริมการพัฒนาขีดความสามารถระบบงานส่งกำลังบำรุงของกองทัพบกไปสู่ระดับสากล เป็นต้น

๖ ได้ตั้งเป้าผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่สำคัญของยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ โดยภาพของกองทัพบกในระยะ ๒๐ปีข้างหน้า มีดังนี้

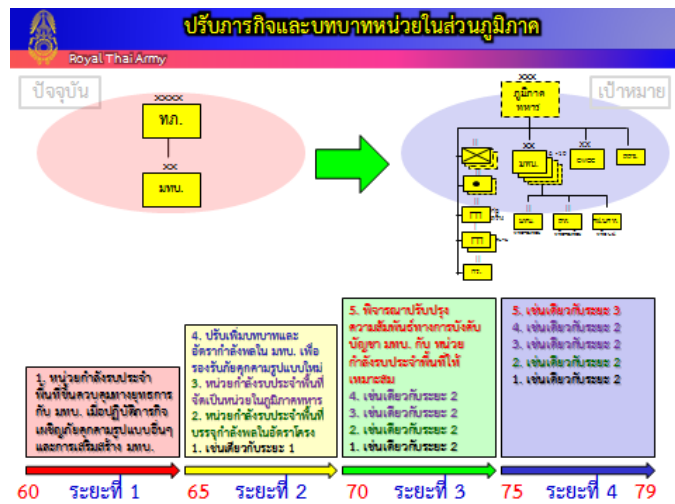
๖.๑ ด้านโครงสร้าง

๖.๑.๑ จัดกำลังรบผสมเหล่าได้จำนวน ๒ ใน ๓ ของ กรมทหารราบ/กรมทหารม้า ที่มีอยู่ โดยหน่วยที่ไม่จัดเป็นกำลังรบผสมเหล่าจะปฏิบัติหน้าที่หลักในการเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ และปฏิบัติการรบได้เมื่อจำเป็น

๖.๑.๒ การปรับปรุงโครงสร้างหน่วยในส่วนส่งกำลังบำรุงสามารถตอบสนองกำลังรบผสมเหล่าได้

๖.๑.๓ การปรับภารกิจและบทบาทของหน่วยในส่วนภูมิภาคให้มีความรับผิดชอบเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ ตามแผนภาพที่ ๔ - ๒

แผนภาพที่ ๔ - ๒ ปรับภารกิจและบทบาทหน่วยในส่วนภูมิภาค

ที่มา : กรมยุทธการทหารบก, ๒๕๕๘

๖.๒ ด้านความพร้อมรบ

๖.๒.๑ กำลังรบผสมเหล่ามีความพร้อมรบระดับ ๑ หน่วยที่ไม่ประกอบกำลังในกำลังรบผสมเหล่า ให้ปรับลดอัตราเพื่อการบรรจุกำลังพลสำรอง หน่วยในส่วนอื่นๆ ปรับลดอัตรากำลังพลตามสัดส่วน ซึ่งจะให้อัตรากำลังพลลดลงร้อยละ ๒๖ จากอัตราปัจจุบัน ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งในการปรับกำลังกองทัพให้มีขนาดกะทัดรัด ตามยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม ทั้งนี้ จะไม่เป็นการสร้างความเดือดร้อนต่อกำลังพล เนื่องจากจะไม่มี การปลดออกจากราชการ แต่จะเป็นการปรับเป็นข้าราชการพลเรือนกลาโหมหรือการเกษียณอายุก่อนกำหนดหรือเกษียณอายุราชการที่อายุ ๖๐ ปี ตามปกติ

๖.๒.๒ การปรับย้ายกำลังพลของกองทัพบกอยู่ในกรอบของการบริหารจัดการกำลังพลตามระบบคุณธรรมที่วางแผนไว้ในระยะที่ ๑

๖.๒.๓ กองทัพบกสามารถปฏิบัติได้ตามแผนระบบการปลดถ่ายที่จะกำหนดไว้ในระยะที่ ๑ ซึ่งจะทำให้กองทัพบกมีโครงสร้างกำลังพลประเภทและชั้นยศต่างๆ และเกณฑ์อายุที่เหมาะสม

๖.๒.๔ กำลังพลสำรอง จะเป็นกำลังพลสำรองอาสาสมัครทั้งหมด หรือร้อยละ ๑๐๐

๖.๒.๕ กำลังพลทหารกองประจำการจะเป็นทหารกองประจำการอาสาสมัครหรือร้องขอเข้ารับราชการทั้งหมด หรือร้อยละ ๑๐๐ โดยขยายผลจากการร้องขอเข้าประจำการในปัจจุบันที่ร้อยละ ๔๗ และโครงการนำร่องรับพลทหารอาสาสมัครในกรมทหารราบที่ ๓๑ รักษาพระองค์

๖.๒.๖ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทบ. สามารถเปลี่ยนผ่านไปสู่การปฏิบัติที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (Network Centric Operations: NCO) มีเป้าหมายระบบโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบเครือข่าย และการติดต่อสื่อสารถึงหน่วยระดับกองร้อย การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารร่วมสมัยได้อย่างเหมาะสมและมีความมั่นคงปลอดภัยในระดับสูง และการเปลี่ยนผ่านสิ่งอุปกรณ์และยุทธภัณฑ์ไปสู่ระบบดิจิทัลและเทคโนโลยีร่วมสมัย

๖.๒.๗ กองทัพบกมีความปลอดภัยจากภัยคุกคามไซเบอร์ มีความพร้อมในการปฏิบัติการทางไซเบอร์เพื่อตอบโต้ภัยคุกคามที่มีต่อระบบโครงสร้างพื้นฐานการติดต่อสื่อสาร และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของกองทัพบกตามความจำเป็น และมีจำนวนกำลังพลเฉพาะทางที่สามารถปฏิบัติด้านไซเบอร์ทั้งเชิงรับและเชิงรุกอย่างเพียงพอ

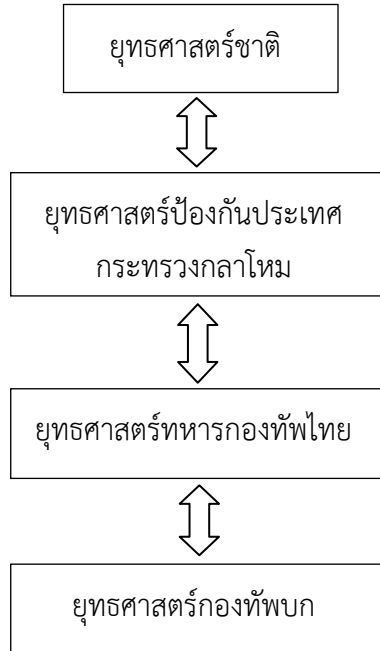
๖.๓ ด้านความต่อเนื่องในการรบ

๖.๓.๑ กำลังพลสำรองมีขีดความสามารถเท่ากับกำลังพลประจำการ สามารถบรรจุทดแทนได้ทั้งในยามปกติและในยามสงคราม

๖.๓.๒ การจัดทำค่าของบประมาณรายจ่ายประจำปีของกองทัพบก สอดคล้องกับภารกิจและยุทธศาสตร์ของกองทัพบก ตลอดจนยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีของรัฐบาลเพียงพอต่อการปฏิบัติการในทุกด้าน

๖.๓.๓ หน่วยที่มีการจัดแบบอัตราเฉพาะกิจของกองทัพบกทุกหน่วยได้รับการสำรวจปริมาณงานและอัตรากำลังพล เพื่อมุ่งสู่อัตราการจัดหน่วยที่มีความเหมาะสมกับภารกิจตามที่กองทัพบกกำหนดและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกองทัพบก ตามแผนภาพที่ ๔ - ๓

แผนภาพที่ ๔ - ๓ ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์

ที่มา : ยุทธศาสตร์กองทัพบก ระยะ ๒๐ ปี, ๒๕๖๐

วิเคราะห์ยุทธศาสตร์กองทัพบก ระยะ ๒๐ ปี

๑. ในภาพรวมยุทธศาสตร์กองทัพบก ระยะ ๒๐ ปี ที่ได้จัดทำขึ้น นับว่าสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ และยุทธศาสตร์ทหารกองทัพไทย ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) โดยได้มีการจัดทำในลักษณะคู่ขนานกันไป มีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ทั้ง ๖ ประเด็น ซึ่งรองรับกันตามลำดับ และสามารถนำไปยึดถือเป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อพัฒนากองทัพบกให้ไปสู่จุดมุ่งหมายที่ชัดเจนได้ต่อไป

๒. การจัดทำยุทธศาสตร์กองทัพบก ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยได้จัดตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์กองทัพบก ซึ่งมีเสนาธิการทหารบกเป็นประธานฯ และจัดตั้งคณะทำงานจัดทำยุทธศาสตร์กองทัพบก โดยมีผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผน กรมยุทธการทหารบก เป็นประธานฯ ซึ่งคณะทำงานฯ ได้ดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์กองทัพบก ในลักษณะคู่ขนานกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ โดยใช้กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ ซึ่งได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ (End) วิธีการ (Ways) และเครื่องมือ (Means) และใช้ Balanced Scorecard เป็นเครื่องมือช่วยในการเชื่อมต่อระหว่างวัตถุประสงค์กับวิธีการ และเครื่องมือได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการอย่างเป็นลำดับ ในกรอบเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความรอบคอบ เช่น ให้มีการตรวจสอบแผน/นโยบายของหน่วยเหนือ เช่น กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) (ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง) ยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศ

กระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ และยุทธศาสตร์ทหารกองทัพไทย ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) อย่างละเอียด

๓. การประเมินสภาพแวดล้อมในระยะ ๒๐ ปี โดยได้สรุปภัยคุกคามที่ประเทศไทย อาจต้องเผชิญในระยะ ๒๐ ปีข้างหน้า ออกเป็นทั้งภัยคุกคามทางทหาร และภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ทางทหาร เช่น ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ความแตกแยกทางความคิด ของคนในชาติ การล่อลวงระเบิดสถาบันพระมหากษัตริย์ อาชญากรรมข้ามชาติ การลักลอบเข้าเมือง และการค้ามนุษย์ อาชญากรรมทางไซเบอร์ ปัญหายาเสพติด ปัญหาสิ่งแวดล้อมและ ทรัพยากรธรรมชาติ ภัยพิบัติธรรมชาติ การแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรง เป็นต้น ซึ่งประเด็น การกำหนดภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทหารนี้ ได้นำไปสู่การปรับปรุงภารกิจและโครงสร้างหน่วยในส่วนภูมิภาค ให้รองรับต่อไป

๔. การปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของกองทัพบกคือ มีโครงสร้างกะทัดรัด เป็นกำลังอเนกประสงค์ อ่อนตัวและทันสมัยแบบสากลนั้น ได้มีการวิเคราะห์ อำนาจกำลังรบเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งศึกษารูปแบบโครงสร้างกำลังรบของ มิตรประเทศ จนสามารถกำหนดรูปแบบโครงสร้างหน่วยกำลังรบที่เหมาะสมออกเป็นกลยุทธ์ และ เป้าหมายในการดำเนินการคือ ปรับปรุงโครงสร้างหน่วยกำลังรบเป็นกำลังรบผสมเหล่าระดับกรม โดยมีเป้าหมายให้ได้ จำนวน ๒ ใน ๓ ของหน่วยกำลังรบที่มีอยู่ภายในปี ๒๕๗๙ พร้อมสนับสนุน ตามสัดส่วน หน่วยกำลังรบที่ไม่จัดเป็นกำลังรบผสมเหล่าให้ปฏิบัติหน้าที่หน่วยประจำพื้นที่ ให้ปรับลดอัตรากำลังพล อัตรากำลังพลที่ว่างให้บรรจุกำลังพลสำรองทดแทน พร้อมทั้งปรับปรุง ระบบส่งกำลังบำรุงให้สอดคล้องกับการใช้กำลังรบผสมเหล่า ซึ่งถือเป็นการปรับโครงสร้าง หน่วยกำลังรบครั้งสำคัญ ให้มีขนาดหน่วยที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้

๕. การปรับปรุงโครงสร้างภารกิจและบทบาทของหน่วยในส่วนภูมิภาคให้รับผิดชอบ ภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ทางทหาร ทั้งนี้ เพื่อปลดเปลื้องภาระของหน่วยกำลังรบ ทำให้ กองทัพบกสามารถเสริมสร้างขีดความสามารถของหน่วยกำลังรบให้พร้อมปฏิบัติการกิจ ด้านการป้องกันประเทศได้อย่างแท้จริง โดยให้มณฑลทหารบกซึ่งปัจจุบันมี ๓๕ มณฑล รับผิดชอบ และพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติการกิจดังกล่าวอย่างมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพต่อไป

สรุป

แนวทางในการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ก็โดยยึดถือแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกตามยุทธศาสตร์ ๒๐ ปีของกองทัพบก ซึ่งกองทัพบกได้จัดทำขึ้นในลักษณะสอดคล้อง และคู่ขนานกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี รวมถึงยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศระยะ ๒๐ ปีของกระทรวงกลาโหม และยุทธศาสตร์ทหาร กองทัพไทยระยะ ๒๐ ปี ซึ่งการจัดทำยุทธศาสตร์ ๒๐ ปีของกองทัพบกเป็นไปอย่างเป็นระบบ ตามกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกนับเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่กองทัพบกจะต้องดำเนินการให้เป็นรูปธรรมและเกิดความต่อเนื่อง เพื่อให้กองทัพบกซึ่งเป็นกลไกสำคัญด้านความมั่นคง ปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าประสงค์และผลประโยชน์แห่งชาติตามยุทธศาสตร์ชาติ ได้ต่อไป

จากการศึกษานโยบาย และแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบก ทำให้เห็นข้อจำกัดและอุปสรรคของการพัฒนากองทัพบก โดยเฉพาะในด้านโครงสร้างการจัด ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญประการแรกของกองทัพบกที่อาจส่งผลกระทบต่อ การสร้างความพร้อมของกองทัพบกที่จะเผชิญภัยคุกคามด้านความมั่นคงต่างๆ ทั้งภัยคุกคามทางทหาร และภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ทางทหารได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกตามยุทธศาสตร์กองทัพบกระยะ ๒๐ ปี ทำให้เห็นแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกที่สามารถลดอุปสรรคและข้อจำกัดต่างๆ รวมทั้งทำให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงได้ อย่างเหมาะสม โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๑. โครงสร้างกองทัพบกปัจจุบันยังเป็นโครงสร้างที่มีขนาดใหญ่สำหรับรองรับภัยคุกคามทางทหาร หรือภัยคุกคามรูปแบบเดิมเป็นหลัก การปรับปรุงขนาดของกองทัพบกให้กะทัดรัดหรือเล็กลง และเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงสถานะแวดล้อมและภัยความมั่นคงรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ทางทหาร ซึ่งมีความสำคัญมากขึ้นนั้น ยังทำได้อย่างจำกัด โดยมีประเด็นผลกระทบด้านกำลังพล หรือเพื่อแก้ปัญหา กำลังพลเป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้งบประมาณส่วนใหญ่ใช้ไปในด้านการบริหารกำลังพล นับเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการมีโครงสร้างกองทัพบกที่เหมาะสม โดยเฉพาะเพื่อเสริมสร้างหน่วยกำลังรบของกองทัพบกให้มีขีดความสามารถ และมีความทันสมัย ตามวิสัยทัศน์กองทัพบก

๒. กองทัพบกมีนโยบายการปรับปรุงโครงสร้างการจัดของกองทัพบกในระดับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นนโยบายที่กำหนดโดยกองทัพบกในรูปของแผนพัฒนากองทัพบกในห้วงระยะเวลา หรือนโยบายของหน่วยเหนือที่สำคัญเช่นแผนแม่บทการปฏิรูปการบริหารจัดการและการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหมในส่วนของกองทัพบก หรือนโยบายของรัฐบาลในแต่ละยุคสมัย แต่อย่างไรก็ตาม การนำนโยบายการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกไปปฏิบัติในห้วงที่ผ่านมา ยังขาดความต่อเนื่อง และไม่เป็นไปตามนโยบาย เช่น ตามแผนแม่บทการปฏิรูปการบริหารจัดการ และการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหม ซึ่งได้กำหนดเป็นนโยบายให้กองทัพมีโครงสร้างที่เหมาะสม กะทัดรัด ทันสมัย มีความสมดุลระหว่างส่วนบังคับบัญชา ส่วนกำลังรบ ส่วนสนับสนุน

การรบ ส่วนส่งกำลังบำรุง ส่วนภูมิภาค ส่วนการฝึกศึกษาและหลักนิยม และส่วนพัฒนาประเทศ รวมทั้งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศกระทรวงกลาโหมและสภาพด้านงบประมาณ

๓. แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ผู้วิจัยมีความเห็นว่าแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างตามยุทธศาสตร์กองทัพระยะ ๒๐ ปี มีความเหมาะสมและควรใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพให้มีความต่อเนื่อง สรุปได้ดังนี้

๓.๑ กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์กองทัพ ได้มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยได้จัดตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์กองทัพ ซึ่งมีเสนาธิการทหารบกเป็นประธานฯ และจัดตั้งคณะทำงานจัดทำยุทธศาสตร์กองทัพ โดยมีผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน กรมยุทธการทหารบก เป็นประธานฯ ซึ่งคณะทำงานฯ ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยของกองทัพที่เกี่ยวข้อง โดยได้ดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์กองทัพในลักษณะคู่ขนานกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ โดยใช้กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ ซึ่งได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ (End) วิธีการ (Ways) และเครื่องมือ (Means) และใช้ Balanced Scorecard เป็นเครื่องมือช่วยในการเชื่อมต่อระหว่างวัตถุประสงค์กับวิธีการและเครื่องมือ นอกจากนี้ยังได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการอย่างเป็นลำดับ มีการตรวจสอบแผน/นโยบายของหน่วยเหนือ เช่น กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) (ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง) ยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ และยุทธศาสตร์ทหารกองทัพไทย ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) จนนำไปสู่การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ทั้ง ๖ ประเด็น ซึ่งสอดคล้องรองรับกันตามลำดับ รวมทั้งได้จัดให้มีการสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นของหน่วยขึ้นตรงกองทัพบก แล้วนำมาปรับปรุงร่างฯ ก่อนที่จะนำเสนอให้คณะกรรมการพิจารณา และปรับปรุงโครงสร้างและการบริหารจัดการกระทรวงกลาโหมในส่วนของกองทัพให้มีความเห็นชอบและขออนุมัติเป็นร่างยุทธศาสตร์กองทัพระยะ ๒๐ ปีต่อไป

๓.๒ การประเมินสภาพแวดล้อมในระยะ ๒๐ ปี โดยได้สรุปภัยคุกคามที่ประเทศไทย อาจต้องเผชิญในระยะ ๒๐ ปี ข้างหน้า ออกเป็นทั้ง ภัยคุกคามทางทหาร และภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ทางทหาร เช่น ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ความแตกแยกทางความคิดของคนในชาติ การล่องละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์ อาชญากรรมข้ามชาติ การลักลอบเข้าเมือง และการค้ามนุษย์ อาชญากรรมทางไซเบอร์ ปัญหายาเสพติด ปัญหาสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ภัยพิบัติธรรมชาติ การแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรง เป็นต้น ซึ่งประเด็นการกำหนดภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทหารนี้ ได้นำไปสู่การปรับปรุงภารกิจ และโครงสร้างหน่วยในส่วนภูมิภาคให้รองรับต่อไป

๓.๓ การปรับปรุงโครงสร้างกองทัพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของกองทัพบกคือ มีโครงสร้างกะทัดรัด เป็นกำลังอเนกประสงค์ อ่อนตัว และทันสมัยแบบสากลนั้น ได้มีการวิเคราะห์อำนาจกำลังรบเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้ง ศึกษารูปแบบโครงสร้างกำลังรบของมิตรประเทศ แล้วได้กำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายในการดำเนินการ คือ ปรับปรุงโครงสร้างหน่วยกำลังรบเป็นกำลังรบผสมเหล่าระดับกรม จำนวน ๒ ใน ๓ ของหน่วยกำลังรบที่มีอยู่ภายในปี ๒๕๗๙ พร้อมสนับสนุนตามสัดส่วน หน่วยกำลังรบที่ไม่จัดเป็นกำลังรบผสมเหล่า

ให้ปฏิบัติหน้าที่หน่วยประจำพื้นที่ให้ปรับลดอัตรากำลังพล อัตรากำลังพลที่ว่างให้บรรจุกำลังพลสำรองทดแทน พร้อมทั้งปรับปรุงระบบส่งกำลังบำรุงให้สอดคล้องกับการใช้กำลังรบผสมเหล่า ซึ่งถือเป็นการปรับโครงสร้างหน่วยกำลังรบครั้งสำคัญ ให้มีขนาดหน่วยที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้

๓.๔ การปรับปรุงโครงสร้างภารกิจและบทบาทของหน่วยในส่วนภูมิภาค ให้รับผิดชอบภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ทางทหาร ทั้งนี้ เพื่อปลดเปลื้องภาระของหน่วยกำลังรบ ทำให้กองทัพบกสามารถเสริมสร้างขีดความสามารถของหน่วยกำลังรบให้พร้อมปฏิบัติภารกิจด้านการป้องกันประเทศได้อย่างแท้จริง อีกทั้ง เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติภารกิจดังกล่าวของมณฑลทหารบกได้อย่างมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

อุปสรรคหรือข้อจำกัดสำคัญที่ส่งกระทบต่อการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกมาจากปัจจัยทางด้านกำลังพลซึ่งมีกำลังพลเกินอัตราหรือประจำหน่วยจำนวนมากดังนั้นกองทัพบกควรมุ่งแก้ไขข้อจำกัดด้านกำลังพลดังนี้

๑. กองทัพบกควรรหาแนวทางบริหารจัดการกำลังพลที่มีประสิทธิภาพ มีระบบปลดถ่ายกำลังพลที่มีประสิทธิผล หรือนำระบบข้าราชการพลเรือนกลาโหมมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาด้านกำลังพลส่งผลกระทบต่อปรับปรุงโครงสร้างหรือการปฏิบัติภารกิจของกองทัพบกในภาพรวม

๒. ควรสร้างวัฒนธรรมในองค์กรหรือธรรมาภิบาลส่งเสริมให้ยึดถือและปฏิบัติตามนโยบายหรือแผนแม่บทหรือยุทธศาสตร์ของหน่วยเป็นแนวทางทางปฏิบัติหลักเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของนโยบายหรือแผน และไม่เปลี่ยนแปลงตามผู้บังคับบัญชาที่มาจกนเกินไป

๓. การปรับปรุงโครงสร้างหน่วยกำลังรบเป็นกำลังรบผสมเหล่าระดับกรม หรือกรมผสม ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ และได้กำหนดให้ดำเนินโครงการนำร่องกองทัพภาคละหนึ่งกรมผสมในห้วงปี ๖๐-๖๔ นั้น แต่ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องรูปแบบของกรมผสม รวมถึงหลักนิยม กองทัพบกควรเร่งรัดให้หน่วยที่เกี่ยวข้องดำเนินการ รวมทั้งให้ความรู้ความเข้าใจแก่หน่วยและกำลังพลให้ได้รับทราบด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. การวิจัยครั้งนี้จำกัดด้วยเวลา ซึ่งการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐) ของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติยังไม่แล้วเสร็จและประกาศใช้ ขณะที่ยุทธศาสตร์ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙) ของกองทัพบกได้เริ่มใช้แล้ว อาจทำมีบางประเด็นของยุทธศาสตร์ ๒๐ ปีกองทัพบกไม่รองรับยุทธศาสตร์ชาติได้ นอกจากนี้ การที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ เห็นชอบการจัดระดับของแผน ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีออกเป็น ๓ ระดับ โดยกำหนดให้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนระดับ ๑ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนระดับ ๒ และแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของแผนระดับ ๑ และระดับ ๒

ให้เป็นแผนระดับ ๓ นั้น อาจทำให้ ยุทธศาสตร์ระยะ ๒๐ ปีของกองทัพบกต้องเปลี่ยนชื่อไปเป็นแผนระดับ ๓ ซึ่งทำให้การเรียกหรืออ้างอิงชื่อต้องเปลี่ยนไป

๒. การสร้างวัฒนธรรมในองค์กรโดยยึดถือ และปฏิบัติตามนโยบายหรือระบบมากกว่าตัวบุคคล เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของนโยบายและมีผลในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม โดยไม่เปลี่ยนแปลงตามผู้บังคับบัญชา โดยยอมละเว้นหรือชะลอการดำเนินการตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้แล้ว

บรรณานุกรม

เอกสารที่มีชั้นความลับ

กลาโหม, กระทรวง. ลับมาก. “แผนแม่บทการปฏิรูปกระทรวงกลาโหมและการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพไทย”. ๒๕๔๒.

กลาโหม, กระทรวง. ลับมาก. “แผนแม่บทการปฏิรูปการบริหารจัดการและปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหม ๒๕๖๐ – ๒๕๖๙”. ๒๕๕๙.

กลาโหม, กระทรวง. ลับมาก. “แผนแม่บทการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๐”. ๒๕๕๐.

กลาโหม, กระทรวง. ลับมาก. “ร่างยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙”. ๒๕๕๙.

กองทัพบก. “คำสั่ง ทบ.ลับ (เฉพาะ) ที่ ๑๒๔/๔๓”. เรื่อง ปิดการบรรจุและปรับการบังคับบัญชาหน่วยรบพิเศษ. ลงวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๓.

กองทัพบก. “คำสั่ง ทบ.ลับ (เฉพาะ) ที่ ๒๘/๕๗”. เรื่อง การจัดตั้งกองทัพน้อยที่ ๔. ลงวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๗.

กองทัพบก. “คำสั่ง ทบ.ลับ (เฉพาะ) ที่ ๓๖/๕๘”. เรื่อง แก้อัตราการจัดและยุทโธปกรณ์กองทัพบก. ลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๘.

กองทัพบก. “คำสั่ง ทบ.ลับ (เฉพาะ) ที่ ๓๘/๕๔”. เรื่อง ให้ชะลอการปรับการบังคับบัญชาหน่วยรบพิเศษ. ลงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๔.

กองทัพบก. “คำสั่ง ทบ.ลับ (เฉพาะ) ที่ ๘/๕๕”. เรื่อง การจัดตั้งกองพลทหารม้าที่ ๓. ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๔.

กองทัพบก. “คำสั่ง ทบ.ลับ (เฉพาะ) ที่ ๙/๕๕”. เรื่อง การจัดตั้งกองพลทหารราบที่ ๗. ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๔.

กองทัพบก. ลับมาก. “แผนพัฒนากองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔”. ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙.

กองทัพบก. ลับมาก. “ร่างยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙”. ๖ กันยายน ๒๕๕๙.

กองทัพไทย. ลับมาก. “ร่างยุทธศาสตร์ทหารกองทัพไทย ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)”. ๒๕๕๙.

กำลังพลทหารบก, กรม. ลับ. “สรุปสถานภาพกำลังพลของกองทัพบก ประจำเดือน กรกฎาคม ๒๕๖๑”.

๒๕๖๑.

ยุทธการทหาร, กรม. กองบัญชาการทหารสูงสุด, ลับ. “คู่มือการจัดทำอัตรากองบัญชาการทหารสูงสุด พ.ศ. ๒๕๕๓”. ๒๕๕๓.

ยุทธการทหารบก, กรม. ลับ “หลักการจัดทำอัตราและวิธีปรับปรุงแก้ไข”. ๒๕๕๘.

ยุทธการทหารบก, กรม. ลับ “เอกสารบรรยายสรุปต้อนรับผู้บัญชาการทหารสูงสุดในโอกาสเดินทางตรวจเยี่ยมกองทัพบก”. ๒๕๕๙.

เอกสารที่ไม่มีชั้นความลับ

ภาษาไทย

หนังสือ

กองทัพบก. “กองทัพบก เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และประชาชน”. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่งจำกัด, ๒๕๕๙.

คณะกรรมการปฏิรูป (คปร.). “แนวทางปฏิรูปประเทศไทย : ข้อเสนอต่อพรรคการเมืองและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง”. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : บริษัท หจก.บางกอกบล็อกล็อก, ๒๕๕๔.

สมบัติ อารังธัญวงศ์. “การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา”. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๔๕.

เอกสารวิจัย

ฐิตินันท์ ธัญญสิริ, พลโท. “แนวทางการปฏิรูปการบริหารจัดการและโครงสร้างกระทรวงกลาโหม ให้เป็นกองทัพชั้นนำในประชาคมอาเซียน”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๗.

เผด็จการ จันทร์เสวก, พลโท. “โครงสร้างองค์กรด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ของกองทัพไทย”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๐.

เมธี ศรีทอง, พลตรี. “การรับราชการทหารในกองทัพบกแบบมีกำหนดเวลาปลดถ่ายพร้อมมาตรการจูงใจ”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๔๘.

วิรัช หาญผจญศึก, พลตรี. “การบริหารและจัดการกองทัพไทย”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๔๕.

สุรพล เพื่อนอัยกา, พลตรี. “การเตรียมกำลังรบที่มีประสิทธิภาพ”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๔๖.

อักษรา เกิดผล, พลตรี. “การพัฒนาอำนาจกำลังรบกองทัพบก”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๒.

กฎหมาย

“พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการกองทัพบก กองทัพไทย กระทรวงกลาโหม”. ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๒.

“พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐”. ๒๕๖๐.

“พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑”. ๒๕๕๑.

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐”. ๒๕๖๐.

“ร่างยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐”. กันยายน ๒๕๖๑.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

โศรตรีย์ จุฑานนท์. วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. “การปฏิรูประบบราชการในสมัยปัจจุบัน (ช่วงระยะเวลา พ.ศ.๒๕๒๓ – ๒๕๔๔)” (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก :<http://library.uru.ac.th/article/htmlfile/human06-05.pdf>,๒๕๕๗

ภาษาต่างประเทศ

หนังสือ

Easton David. “The Political System”. New York : Knopf, 1953.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ พลตรี สวัสดิ์ ชนะจิตราสกุล
วัน เดือน ปี เกิด ๘ กันยายน ๒๕๐๕
การศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๒๓
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ ๓๔ (วิทยาศาสตร์บัณฑิต)
หลักสูตรหลักประจำโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ ๗๔
ปริญญาโท (ลोजิสติกส์) จาก University of Wollongong, Australia
ปริญญาโท (การระหว่างประเทศและการทูต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประวัติการทำงานโดยย่อ

ผู้บังคับชุดปฏิบัติการรบพิเศษ กรมรบพิเศษที่ ๒

ผู้บังคับกองร้อยรบพิเศษ กรมรบพิเศษที่ ๒

นายทหารฝ่ายยุทธการ กรมรบพิเศษที่ ๒

หัวหน้าแผนก กรมยุทธการทหารบก

ผู้อำนวยการสำนักปฏิบัติการ กรมยุทธการทหารบก

ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน กรมยุทธการทหารบก

ราชการพิเศษ

ส่วนโครงการ ๒๗๔ (ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก, ๒๕๓๓ - ๒๕๓๕)

ส่วนโครงการ ๓๐๙ (ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก, ๒๕๔๐ - ๒๕๔๑)

หัวหน้าส่วนปฏิบัติการ ชุดควบคุมที่ ๙๕ (ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก, ๕๓- ๕๕)

ตำแหน่งปัจจุบัน

รองผู้อำนวยการสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ความมั่นคง

สำนักงานปฏิบัติการกิจการรักษาความมั่นคงภายในกองทัพบก

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง การปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี
ผู้วิจัย พลตรี สวัสดิ์ ชนะจิตราสกุล **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** 60
ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ความมั่นคง
สำนักงานปฏิบัติการกิจการรักษาความมั่นคงภายในกองทัพบก

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580) ถือเป็นกรอบแนวทางสำคัญที่รัฐบาลจะใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศในทุกๆด้านให้เกิดความต่อเนื่องและมีทิศทางสอดคล้องเกื้อกูลกันในด้านที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายของชาติได้อย่างยั่งยืน การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติถือเป็นวาระแห่งชาติ เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 และพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2560 ซึ่งรัฐบาลและกระทรวงรวมทั้งหน่วยงานต่างๆจะต้องให้ความสำคัญและนำไปจัดทำยุทธศาสตร์หรือแผนแม่บทของกระทรวงหรือหน่วยงานไว้รองรับต่อไป

ในส่วนของกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทยและเหล่าทัพ ก็ได้จัดทำยุทธศาสตร์ระยะ 20 ปีไว้รองรับยุทธศาสตร์ชาติเช่นเดียวกันในลักษณะคู่ขนานกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ โดยกองทัพบกได้จัดทำยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ.2560 – 2579 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการเตรียมกำลังและการใช้กำลังในระยะ 20 ปี เพื่อให้กองทัพบกมีทิศทางในการพัฒนากองทัพบกไปสู่จุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ทั้งเพื่อเผชิญกับภัยคุกคามทางทหารและภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆที่ไม่ใช่ทางทหาร

อย่างไรก็ตาม โครงสร้างกองทัพบกในปัจจุบัน เป็นโครงสร้างการจัดกำลังเพื่อปฏิบัติการตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2551 ในมาตรา 19 ซึ่งกำหนดให้กองทัพบก มีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพบก การป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพบกตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารบกเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ โดยได้มีการจัดหน่วยตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ และกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการกองทัพบก กองทัพไทย กระทรวงกลาโหม พ.ศ.2552 และฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม พ.ศ.2558 รองรับหน้าที่ดังกล่าว ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นโครงสร้างการจัดหน่วยที่ได้มีการพัฒนาการมาตามลำดับ แต่เป็นโครงสร้างที่ค่อนข้างใหญ่สำหรับรองรับภัยคุกคามรูปแบบเดิมในยุคสงครามเย็นที่มองภัยคุกคามทางทหารเป็นหลัก โครงสร้างกองทัพบกจึงอิงอยู่กับภารกิจ การป้องกันประเทศเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติขึ้นมา ซึ่งภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆที่ไม่ใช่ทางทหารมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกให้สอดคล้องกับสถานะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20ปี รวมทั้งให้มีความเหมาะสมกับสถานภาพทรัพยากรและงบประมาณ

ที่มีอยู่อย่างจำกัด ทั้งนี้เพื่อให้สามารถเสริมสร้างกองทัพบกให้มีศักยภาพและมีขีดความสามารถได้อย่างแท้จริงในอันที่จะปฏิบัติภารกิจได้อย่างสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพและบรรลุผลประโยชน์แห่งชาติได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์นโยบายและแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบก โดยมุ่งเน้นโครงสร้างของกองทัพบกตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์กองทัพบกระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ในพันธกิจการเตรียมกำลังกองทัพบก
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางและรูปแบบในการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม และยุทธศาสตร์ทหารของกองบัญชาการกองทัพไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยในครั้งนี้จะเน้นการวิจัยนโยบายและแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกปัจจุบันและโครงสร้างกองทัพบกตามยุทธศาสตร์กองทัพบกระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) โดยเฉพาะในพันธกิจการเตรียมกำลังกองทัพบก ในด้านโครงสร้างการจัดหน่วย โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีระบบ และทฤษฎีการจัดองค์กร
2. สำหรับรูปแบบในการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกจะเสนอเฉพาะแนวความคิดในการปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วย ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ของหน่วยเหนือระยะ 20 ปี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิเคราะห์นโยบายและแนวทางการจัดทำโครงสร้างกองทัพบกปัจจุบันและโครงสร้างกองทัพบกตามยุทธศาสตร์กองทัพบกระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) และได้ศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างในส่วนกำลังรบหลักบางระดับกับมิตรประเทศบางประเทศ ให้มีความเหมาะสมกับยุทธศาสตร์ชาติ โดยใช้การเก็บข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ ที่มีบทบาทสำคัญ รวมทั้งการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบ วิเคราะห์ ตีความ และสรุปผลเป็นข้อสรุปของการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษานโยบาย และแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบก ทำให้เห็นข้อจำกัดและอุปสรรคของการพัฒนากองทัพบก โดยเฉพาะในด้านโครงสร้างการจัด ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญประการแรกของกองทัพบกที่อาจส่งผลกระทบต่อการสร้างความพร้อมของกองทัพบกที่จะเผชิญภัยคุกคามด้านความมั่นคงต่างๆ ทั้งภัยคุกคามทางทหาร และภัยคุกคามรูปแบบ

อื่นๆ ที่ไม่ใช่ทางทหารได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกตามยุทธศาสตร์กองทัพบกระยะ 20 ปี ทำให้เห็นแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกที่สามารถลดอุปสรรคและข้อจำกัดต่างๆ รวมทั้งทำให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงได้ อย่างเหมาะสม โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. โครงสร้างกองทัพบกปัจจุบันยังเป็นโครงสร้างที่มีขนาดใหญ่สำหรับรองรับภัยคุกคามทางทหาร หรือภัยคุกคามรูปแบบเดิมเป็นหลัก การปรับปรุงขนาดของกองทัพบกให้กะทัดรัดหรือเล็กลง และเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงสถานะแวดล้อมและภัยความมั่นคงรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ทางทหาร ซึ่งมีความสำคัญมากขึ้นนั้น ยังทำได้อย่างจำกัด โดยมีประเด็นผลกระทบด้านกำลังพล หรือเพื่อแก้ปัญหากำลังพลเป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้งบประมาณส่วนใหญ่ใช้ไปในด้านการบริหารกำลังพล นับเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการมีโครงสร้างกองทัพบกที่เหมาะสม โดยเฉพาะเพื่อเสริมสร้างหน่วยกำลังรบของกองทัพบกให้มีขีดความสามารถ และมีความทันสมัย ตามวิสัยทัศน์กองทัพบก

2. กองทัพบกมีนโยบายการปรับปรุงโครงสร้างการจัดของกองทัพบกในระดับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นนโยบายที่กำหนดโดยกองทัพบกในรูปของแผนพัฒนากองทัพบกในห้วงระยะเวลาหรือนโยบายของหน่วยเหนือที่สำคัญเช่นแผนแม่บทการปฏิรูปการบริหารจัดการและการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหมในส่วนของกองทัพบก หรือนโยบายของรัฐบาลในแต่ละยุคสมัย แต่อย่างไรก็ตาม การนำนโยบายการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกไปปฏิบัติในห้วงที่ผ่านมา ยังขาดความต่อเนื่อง และไม่เป็นที่ไปตามนโยบาย เช่น ตามแผนแม่บทการปฏิรูปการบริหารจัดการและการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหม ซึ่งได้กำหนดเป็นนโยบายให้กองทัพมีโครงสร้างที่เหมาะสม กะทัดรัด ทันสมัย มีความสมดุลระหว่างส่วนบังคับบัญชา ส่วนกำลังรบ ส่วนสนับสนุนการรบ ส่วนส่งกำลังบำรุง ส่วนภูมิภาค ส่วนการฝึกศึกษาและหลักนิยม และส่วนพัฒนาประเทศ รวมทั้งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศกระทรวงกลาโหมและสถานภาพด้านงบประมาณ

3. แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ผู้วิจัยมีความเห็นว่าแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างตามยุทธศาสตร์กองทัพบกระยะ 20 ปี มีความเหมาะสมและควรใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบกให้มีความต่อเนื่อง สรุปได้ดังนี้

3.1 กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์กองทัพบก ได้มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยได้จัดตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์กองทัพบก ซึ่งมีเสนาธิการทหารบกเป็นประธานฯ และจัดตั้งคณะทำงานจัดทำยุทธศาสตร์กองทัพบก โดยมีผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน กรมยุทธการทหารบกเป็นประธานฯ ซึ่งคณะทำงานฯ ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยของกองทัพบกที่เกี่ยวข้อง โดยได้ดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์กองทัพบกในลักษณะคู่ขนานกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ โดยใช้กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ ซึ่งได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ (End) วิธีการ (Ways) และเครื่องมือ (Means) และใช้ Balanced Scorecard เป็นเครื่องมือช่วยในการเชื่อมต่อระหว่างวัตถุประสงค์กับวิธีการและเครื่องมือ นอกจากนี้ยังได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการอย่างเป็นลำดับ มีการตรวจสอบแผน/นโยบายของหน่วยเหนือ เช่น กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) (ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง)

ยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2560 – 2579 และยุทธศาสตร์ทหารกองทัพไทย ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2579) จนนำไปสู่การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ประเด็น ซึ่งสอดคล้องรองรับกันตามลำดับ รวมทั้งได้จัดให้มีการสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นของหน่วยขึ้นตรงกองทัพบก แล้วนำมาปรับปรุงร่าง ฯ ก่อนที่จะนำเสนอให้คณะกรรมการพิจารณา และปรับปรุงโครงสร้างและการบริหารจัดการกระทรวงกลาโหมในส่วนของกองทัพบกให้ ความเห็นชอบและขออนุมัติเป็นร่างยุทธศาสตร์กองทัพบกระยะ 20 ปีต่อไป

3.2 การประเมินสภาพแวดล้อมในระยะ 20 ปี โดยได้สรุปภัยคุกคามที่ประเทศไทย อาจต้องเผชิญในระยะ 20 ปี ข้างหน้า ออกเป็นทั้ง ภัยคุกคามทางทหาร และภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ทางทหาร เช่น ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ความแตกแยกทางความคิด ของคนในชาติ การล่องละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์ อาชญากรรมข้ามชาติ การลักลอบเข้า เมืองและการค้ามนุษย์ อาชญากรรมทางไซเบอร์ ปัญหายาเสพติด ปัญหาสิ่งแวดล้อม และ ทรัพยากรธรรมชาติ ภัยพิบัติธรรมชาติ การแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรง เป็นต้น ซึ่งประเด็น การกำหนดภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทหารนี้ ได้นำไปสู่การปรับปรุงภารกิจ และโครงสร้างหน่วย ในส่วนภูมิภาคให้รองรับต่อไป

3.3 การปรับปรุงโครงสร้างกองทัพบก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของ กองทัพบกคือ มีโครงสร้างกะทัดรัด เป็นกำลังอเนกประสงค์ อ่อนตัว และทันสมัยแบบสากลนั้น ได้มีการวิเคราะห์อำนาจกำลังรบเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้ง ศึกษารูปแบบโครงสร้าง กำลังรบของมิตรประเทศ แล้วได้กำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายในการดำเนินการ คือ ปรับปรุง โครงสร้างหน่วยกำลังรบเป็นกำลังรบผสมเหล่าระดับกรม จำนวน 2 ใน 3 ของหน่วยกำลังรบที่มีอยู่ ภายในปี 2579 พร้อมส่วนสนับสนุนตามสัดส่วน หน่วยกำลังรบที่ไม่จัดเป็นกำลังรบผสมเหล่า ให้ปฏิบัติหน้าที่หน่วยประจำพื้นที่ให้ปรับลดอัตรากำลังพล อัตรากำลังพลที่ว่างให้บรรจุ กำลังพลสำรองทดแทน พร้อมทั้งปรับปรุงระบบส่งกำลังบำรุงให้สอดคล้องกับการใช้ กำลังรบผสมเหล่า ซึ่งถือเป็นการปรับโครงสร้างหน่วยกำลังรบครั้งสำคัญ ให้มีขนาดหน่วยที่เหมาะสม และมีความเป็นไปได้

3.4 การปรับปรุงโครงสร้างภารกิจและบทบาทของหน่วยในส่วนภูมิภาค ให้รับผิดชอบภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ทางทหาร ทั้งนี้ เพื่อปลดเปลื้องภาระของหน่วยกำลังรบ ทำให้กองทัพบกสามารถเสริมสร้างขีดความสามารถของหน่วยกำลังรบให้พร้อมปฏิบัติการกิจด้าน การป้องกันประเทศได้อย่างแท้จริง อีกทั้ง เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติการกิจดังกล่าว ของมณฑลทหารบกได้อย่างมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

อุปสรรคหรือข้อจำกัดสำคัญที่ส่งกระทบต่อการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพมาจากปัจจัยทางด้านกำลังพลซึ่งมีกำลังพลเกินอัตราหรือประจำหน่วยจำนวนมากดังนั้นกองทัพบกควรมุ่งแก้ไขข้อจำกัดด้านกำลังพลดังนี้

1. กองทัพบกควรรหาแนวทางบริหารจัดการกำลังพลที่มีประสิทธิภาพ มีระบบปลดถ่ายกำลังพลที่มีประสิทธิภาพ หรือนำระบบข้าราชการพลเรือนกลาโหมมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อไม่ให้ปัญหาด้านกำลังพลส่งผลกระทบต่อปรับปรุงโครงสร้างหรือการปฏิบัติการกิจของกองทัพบกในภาพรวม

2. ควรสร้างวัฒนธรรมในองค์กรหรือธรรมาภิบาลส่งเสริมให้ยึดถือและปฏิบัติตามนโยบายหรือแผนแม่บทหรือยุทธศาสตร์ของหน่วยเป็นแนวทางทางปฏิบัติหลักเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของนโยบายหรือแผน และไม่เปลี่ยนแปลงตามผู้บังคับบัญชาที่มาจกจนเกินไป

3. การปรับปรุงโครงสร้างหน่วยกำลังรบเป็นกำลังรบผสมเหล่าระดับกรม หรือกรมผสม ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ และได้กำหนดให้ดำเนินโครงการนำร่องกองทัพภาคละหนึ่งกรมผสมในห้วงปี 60-64 นั้น แต่ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องรูปแบบของกรมผสม รวมถึงหลักนิยม กองทัพบกควรเร่งรัดให้หน่วยที่เกี่ยวข้องดำเนินการ รวมทั้งให้ความรู้ความเข้าใจแก่หน่วยและกำลังพลที่ได้รับทราบด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้จำกัดด้วยเวลา ซึ่งการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติยังไม่แล้วเสร็จและประกาศใช้ ขณะที่ยุทธศาสตร์ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ของกองทัพบกได้เริ่มใช้แล้ว อาจทำให้บางประเด็นของยุทธศาสตร์ 20 ปีกองทัพบกไม่รองรับยุทธศาสตร์ชาติได้ นอกจากนี้ การที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 เห็นชอบการจัดระดับของแผน ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีออกเป็น 3 ระดับ โดยกำหนดให้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนระดับ 1 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนระดับ 2 และแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของแผนระดับ 1 และระดับ 2 ให้เป็นแผนระดับ 3 นั้น อาจทำให้ ยุทธศาสตร์ระยะ 20 ปีของกองทัพบกต้องเปลี่ยนชื่อไปเป็นแผนระดับ 3 ซึ่งทำให้การเรียกหรืออ้างอิงชื่อต้องเปลี่ยนไป

2. การสร้างวัฒนธรรมในองค์กรโดยยึดถือ และปฏิบัติตามนโยบายหรือระบบมากกว่าตัวบุคคล เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของนโยบาย มีผลในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและไม่เปลี่ยนแปลงตามผู้บังคับบัญชาโดยยอมละเว้นหรือชะลอการดำเนินการตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้